

Treball de fi de grau

Títol

Entre la retòrica i la neurociència: Buscant el discurs polític perfecte (Part I)

Autor/a

Mariona Salvadó Calvo

Tutor/a

Jordi Morató Bullido

Departament	Departament de Publicitat, Relacions Públiques i Comunicació Audiovisual
Grau	Publicitat i Relacions Públiques
Tipus de TFG	Recerca
Data	Juny 2015

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català: Entre la retòrica i la neurociència: Buscant el discurs polític perfecte (Part I)

Castellà: Entre la retórica y la neurociencia: Buscando el discurso político perfecto

Anglès: Between rhetoric and neuroscience: Looking for the perfect speech

Autor/a: Mariona Salvadó Calvo

Tutor/a: Jordi Morató Bullido

Curs: 2014/2015

Grau: Publicitat i Relacions Públiques

Paraules clau (mínim 3)

Català: Retòrica, Neurociència, Discurs, Política, Memòria, Percepció, Atenció, Recursos retòrics

Castellà: Retórica, Neurociencia, Discurso, Política, Memoria, Percepción, Atención, Recursos retóricos

Anglès: Rhetoric, Neuroscience, Speech, Politics, Memory, Perception, Attention, Rhetorical devices

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català: Aquest treball pretén analitzar si, allò que estableix la retòrica respecte als discursos polítics, té justificació des de la neurociència mitjançant una investigació qualitativa. Aquesta part del treball està dedicada a la retòrica. S'analitzen les diferents parts que té un discurs polític i les tècniques o mecanismes que aconsegueixen que, aquest, sigui més persuasiu.

Castellà: Este trabajo pretende analizar si, todo lo que se establece en retórica en cuanto a los discursos políticos, tiene una justificación desde la neurociencia mediante una investigación cualitativa. Esta parte del trabajo está dedicada a la retórica. Se analizan las diferentes partes que tiene un discurso político y las técnicas o mecanismos que consiguen que, éste, sea más persuasivo.

Anglès: This research work tries to analyze if, all the issues established by rhetorics and related with political speeches, has a neurological justification, by doing a qualitative research. This part of the project is focused on rhetoric. It is analyzed the different parts that a political speech has and the techniques or mechanisms that are used to achieve a more persuasive political speech.

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i el signa:

Mariona Salvadó Calvo

*Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar en mà al tutor abans la presentació oral

És absurd sostenir que un home hauria d'estar avergonyit per ser incapaç de defensar-se amb les seves extremitats però no de ser incapaç de defensar-se amb el discurs i la raó quan l'ús del discurs racional és més distintiu de l'ésser humà que l'ús de les seves extremitats.

Aristòtil

Índex

1.	Introducció	2
2.	Objecte d'estudi	4
2.1.	Objectius generals de la part de retòrica	4
2.2.	Objectius específics de la part de retòrica.....	4
	RETÒRICA.....	5
3.	Una mica d'història... ..	5
4.	Les cinc fases del discurs	6
4.1.	Invenció (<i>inventio</i>)	6
4.2.	Disposició (<i>dispositio</i>)	6
4.3.	Elocució (elocutio)	7
4.4.	Memorització (<i>memoria</i>).....	9
4.5.	Declamació (pronuntatio).....	9
5.	Les quatre parts estructurals dels discurs	9
5.1.	La presentació o exordi	10
5.2.	La narració	11
5.3.	L'argumentació	11
5.4.	Peroració	12
6.	Els tres gèneres narratius.....	13
7.	Recursos estilístics o figures retòriques	14
8.	Categories de discurs	15
8.1.	Segons el propòsit	15
8.2.	Segons el mètode o procediment.....	17
9.	Tipus d'esquema del discurs	18
10.	Tipus de discurs.....	21
10.1.	Discursos deliberatius.....	22
10.2.	Els discursos emocionals	22

10.3. Discursos explicatius.....	24
10.4. Discursos visionaris.....	24
11. La persuasió	25
12. Discurs polític.....	29
13. Metodologia.....	31
13.1. Model d'anàlisi	31
13.2. Pregunta d'investigació general	33
13.3. Preguntes d'investigació de la part de retòrica	33
13.4. Procediments metodològics realitzats	33
14. Entrevista Joan Manuel Tresserras	36
15. Anàlisi de discursos	38
15.1. Discurso en la ONU. Mariano Rajoy.....	38
15.3. Intervención de Pedro Sanchez tras ser proclamado Secretario General del PSOE. Pedro Sanchez	52
15.4. Missatge del President de la Generalitat amb motiu del Cap d'Any. Artur Mas.	57
15.5. Iniciativa para el referéndum en Catalunya. Joan Herrera	62
16. Conclusions retòrica.....	66
17. Conclusions generals de retòrica i neurologia	68
18. Bibliografia	70
ANNEX	73

1. Introducció

En un principi ens vam plantejar què passaria si s'apliqués el fenomen del neuromarketing en el món de les relacions públiques. Era un tema ambiciós, que ens despertava inquietuds tant a nivell ètic, com d'aplicació pràctica i integració d'aquesta eina en l'àmbit. Tot i així, era un tema massa ampli i no disposàvem de suficients recursos econòmics per extreure'n arguments. Va ser després d'assistir a la conferència de John Hudak quan ens vam replantejar el tema i vam focalitzar més aquesta idea inicial.

Hudak, professor d'Estudis de Govern a la Brookings Institution, ens va parlar sobre l'estructura política als Estats Units, les característiques dels diferents partits polítics, trajectòries, alguna anècdota i, el que més en va interessar, la manera de parlar de cada president, els discursos, les idees que volien transmetre i les conseqüències d'aquests.

Actualment, ens trobem en un moment en què la societat està molt polititzada, és un moment d'auge per les relacions polítiques i per tots els agents que hi intervenen tant a nivell estatal com internacional. Tot i així, si preguntem a l'opinió pública per discursos de líders polítics, probablement la majoria coincidirà en els mateixos noms. És a partir d'aquí, que ens preguntem què tenen aquests discursos que els facin destacar per sobre dels altres. Per aquest motiu hem decidit establir com a objecte del nostre estudi el discurs polític.

Tot polític busca que el seu discurs, o part del seu discurs, passi a la posterioritat, tots busquen aconseguir que frases seves formin part del dia a dia de la població o, en el millor dels casos, que durant generacions se segueixi divulgant la filosofia que defensaven a través d'una frase seva, com és el cas de la famosa afirmació: "a la vida hi ha alguna cosa pitjor que el fracàs; el no haver intentat mai res" pronunciada per Roosevelt. És sabut, que els bons oradors prenen de referència la retòrica plantejada pels sofistes a l'hora d'estructurar el contingut dels seus discursos i fer-los amens i interessants. Però, què passa amb el receptor del discurs? Què és el que determina que aquest discurs sigui rellevant i perduri en la ment dels seus oients?

Arribats aquest punt, ens plantejem si allò que estableix la retòrica respecte els discursos polítics, té justificació des de la neurociència. És per això que ens disposem a estudiar els discursos polítics des de dues vessants: la retòrica i la neurociència.

Així doncs, aquest treball es compon de dues parts, una dedicada a la retòrica i l'altra centrada en la neurociència.

La part que s'explicarà a continuació és la dedicada a la retòrica, on volem analitzar les diferents parts que té un discurs i si existeixen tècniques o mecanismes per aconseguir que

aquest sigui més persuasiu. Alhora, voldrem comprovar si aquestes tècniques es poden extrapolar als discursos polítics actuals i si encara són eficients.

Pretenem enllaçar aquests aspectes amb els de la part neurològica, ja que ambdues parts estan relacionades. És per aquest motiu que, per tal d'entendre la investigació en la seva totalitat, anirem fent referències a la segona part.

2. Objecte d'estudi

L'objecte d'estudi d'aquest treball es basa en comprovar si, allò que estableix la retòrica respecte els discursos polítics, té justificació des de la neurociència. Aquesta part se centrarà en l'estudi de les tècniques de retòrica que s'utilitzen a l'hora de construir un discurs polític.

2.1. Objectius generals de la part de retòrica

- Conèixer les diferents tècniques i recursos de retòrica que s'utilitzen per crear un discurs polític més persuasiu.
- Comprovar si les diferents tècniques emprades en retòrica clàssica se segueixen utilitzant actualment.

2.2. Objectius específics de la part de retòrica

- Fer un anàlisi detallat de les tècniques, proposades per la retòrica clàssica, en l'àmbit de l'escriptura de discursos polítics.
- Entrevistar un expert en política o en escriptura de discursos polítics.
- Fer un anàlisi acurat de discursos polítics actuals per comparar quines tècniques o recursos utilitzen més.

RETÒRICA

3. Una mica d'història...

Lluís Pastor (2010:12), explica que els sofistes van ser els primers que al Segle V a.C., com a primera manifestació del poder de la paraula en l'àmbit públic, van introduir el terme **retòrica** al seu vocabulari. L'origen del concepte es remunta en un conflicte jurídic, just després de l'enderrocament d'un dictador sicilià, quan alguns terratinents, als quals se'ls hi havia espoliat les terres durant el regnat d'aquest, comencen a recórrer a l'art de la paraula per justificar i recuperar les seves propietats.

El mateix Lluís Pastor (2010:13) explica que, a l'any 460 a.C, Còrax escriu el primer llibre de retòrica on planteja una sèrie d'exemples i casos pràctics. Tíses, el seu deixeble, i ell, comencen a ensenyar aquest art o tècnica de persuasió. Es diu que el deixeble es va negar a pagar-li el preu acordat per les lliçons de Còrax, argumentant que: "O bé m'has ensenyat aquest art, i aleshores cal que jo et persuadeixi que no has de cobrar els teus honoraris. O bé tu no me l'has ensenyat, i en aquest cas no et dec res ja que no has complert la teva promesa." Al que Còrax li va contestar: " Si aconsegueixes convèncer-me que no cobri, cal que em paguis, ja que hauré mantingut la promesa. Si al contrari, no ho aconsegueixes, en aquest cas m'hauràs de pagar, amb més motiu, encara". Finalment, davant d'aquest dos arguments, el jutge va concloure: "de maliciós corb (Còrax), maliciosa cria". Segons Xavier Laborda (2012:16) aquest llibre, *Tékhné rhetoriqué*, és un dels primers indicis que demostren l'estret vincle que hi ha entre la comunicació persuasiva i el poder. Conclou que "ja fa molts segles que el món judicial ha incorporat professionals que representen clients i, també, ha redactat una retòrica específica que rep el nom de dret processal"(Laborda, 2012:16).

Ara bé, ¿què s'entén actualment com a retòrica?

La **retòrica**, de llatí *rhetorica*, i aquest del grec *ῥητορική*, segons el DIEC, és "l' art de l'eloqüència, de l'expressió oral i escrita".

Des dels seus inicis fins a dia d'avui, la retòrica ha viscut els seus moments d'esplendor i de decadència i s'ha anat reinterpretant i modificant segons el context social i històric. És per això, que es fa necessari estudiar alguns element que la componen, l'enriqueixen i l'afecten, per tal d'entendre el significat global i la importància que aquesta adopta en els discursos.

4. Les cinc fases del discurs

Xavier Laborda (2012:50) comenta que, des dels inicis, Ciceró i Quintilià van establir una sèrie d'etapes o de processos que l'orador havia de controlar per tal d'arribar millor al seu públic. Els plantejarem a continuació:

4.1. Invenció (*inventio*)

Xavier Laborda (2012:51) explica que, aquesta part, es basa principalment en l'argumentació de les idees. En buscar aquelles veritats o raonaments que facin convincent un discurs. En aquest punt, l'orador no ha de ser creatiu ni rebuscat, al contrari, s'ha de centrar en l'experiència de l'auditori per tal que aquest capti de forma clara i senzilla les idees o missatges que està comunicant. S'ajuden de recursos com l'exemplificació, l'entimema (basat en la deducció) i els tòpics. A més, Lluís Pastor (2010:35), afegeix que per dur a terme aquesta primera fase, s'ha de fer una anàlisi del context de la comunicació, en què et preguntis qui ets, quins són els teus punts forts i com és el teu auditori, buscar informació i, a partir d'aquí, crear els citats arguments i idees.

4.2. Disposició (*dispositio*)

Anomenada també *compositio* per alguns autors, se centra, segons Pastor (2010:79), en situar en el discurs i trobar l'ordre oportú de les diferents idees plantejades a la fase anterior. En aquesta fase hi ha dos processos principals: per una banda s'han de classificar els arguments segons la seva importància i la seva capacitat per persuadir i, seguidament, ordenar-los per estructurar el discurs de forma que el missatge principal arribi de forma òptima als oients. Lluís Pastor (2010:93), explica, alhora, que hi ha dues guies, usades des de l'antiguitat, per explicar l'ordre del discurs i els models d'ubicació dels arguments. Pel que fa la primera, explica que hi ha dues maneres d'ordenar les idees: l'ordre natural i l'artificial. Mentre que l'ordre natural planteja els fets de forma cronològica, tal i com han anat passant a la realitat, l'ordre artificial altera l'ordre dels fets per fer que la comunicació sigui més eficient i l'orador pugui donar més èmfasi a un fet concret. Tal i com ho exemplifica el mateix autor "algú pot explicar un viatge de cap de setmana començant per si l'avió de sortida va partir amb retard, si l'hotel era acollidor, si les activitats que va fer van ser interessants i si el retorn se li va fer llarg i pesat; això és seguint un ordre natural. O, al contrari, pot començar parlant de l'abadia de Saint Michel i de la meravella que resulta contemplar la plenamar i la baixamar de la marea i després explicar els detalls de la seva estada a l'hotel per acabar amb els trajectes de l'avió"

(Pastor, 2010:94). Pel que fa l'altra guia plantejada, models d'ubicació dels arguments, estableix tres models de disposició dels arguments. El model d'ordre creixent que defensa que s'han de plantejar els arguments més febles al principi i els més forts just abans de l'epíleg, l'ordre decreixent, comú en les notícies, que defensa el contrari de l'anterior i el model nestorià. Aquest últim, segons Pastor (2010:94) rep el seu nom arrel del grec Néstor, que segons explica Homer a la Iliada, disposava les tropes a la batalla de manera que els més forts els situava davant i darrere i els més febles quedaven al centre. Traspassant la metàfora als arguments, aquest model disposa els raonaments més potents al principi i al final del text i els febles al mig del discurs.

4.3. Elocució (elocutio)

Xavier Laborda descriu l'elocució com "la part més compromesa amb el llenguatge"(2012:53). Explica també que és la part orientada a buscar quin tipus de paraules són més adients per un discurs determinat, quina ha de ser la longitud de les frases o fins a quin punt és eficient aportar complexitat en un text. Es considera que aquesta fase és de les més importants en l'àmbit de la retòrica i dóna sentit a l'afirmació "la retòrica és l'art de parlar bé"; es fa palesa que l'art de la retòrica no només implica pràctica, sinó que és necessari un coneixement. És en aquest moment quan es fa necessari introduir termes com poden ser l'estilística o la lingüística que s'encarreguen de guarnir les paraules, de buscar sinònims, d'analitzar quines expressions són les més adequades en cada cas i de recórrer a les figures i els efectes elocutius que facin el discurs més atractiu. Tal i com explica Xavier Laborda, "la pintura té colors. L'arquitectura, guarniments. La llengua, però, també pot ser pictòrica i arquitectònica. L'elecció dels mots i el trenat que disposen aporta al discurs els colors, els guarniments, la il·luminació necessària per animar la parla"(2012: 54).

Ahora, la claredat en un discurs és fonamental. Tal i com explica Lluís Pastor (2010:98), des de fa un temps que diversos experts, com és el cas del consultor nord-americà Robert Gunning, busquen fórmules i creen manuals per establir uns criteris que determinin la claredat del text. Aquest autor proposa el que ell mateix anomena "Fog Index" que, segons John Philip Bachner (1991:356), se centra en detectar la "boira" d'un text fixant-se en longitud de les paraules i de les frases per tal de millorar-lo i obtenir un text més net i clar. Per aconseguir aquest índex divideix el nombre de paraules pel nombre de frases i identifica el número de paraules amb més de tres síl·labes que hi ha per cada 100 paraules. Com més alt és l'índex, més complex és el text. D'aquesta manera pot comparar textos redactats de forma diferent, però de contingut similar, i afirmar quin d'ells és més clar. Tot i així, Philip (1991:357), especifica que aquest

índex no determina al cent per cent la qualitat del text, l'estil o l'efectivitat, que és tan sols una forma objectiva d'avaluar certs aspectes d'un text. És una tècnica força útil en l'anàlisi de notícies i que es podria extrapolar als discursos polítics.

Alhora, seguint amb la claredat de les frases, volem fer referència a la "Fórmula de Flesch" elaborada per l'austríac Rudolf Flesch. Segons Jordi Pérez, "la Fórmula de Flesch ajuda a determinar la llegibilitat d'un text, és a dir, l'esforç que requereix llegir un text"(2011:61). El mateix autor explica que la fórmula a seguir és la següent:

$$\text{Índex de llegibilitat} = 206.835 - 62.3 \text{ S/P} - \text{P/F}$$

Pérez explica que "s'ha de restar a 206.835 es resultat de les síl·labes totals (S) entre les paraules (P) multiplicat per 62.3. Al resultat cal restar-hi el nombre de paraules dividit per les frases totals (F). Com més baix és el valor, més complicat és de llegir el text" (2011:61). De la mateixa manera que en el cas anterior, aquesta fórmula no és una ciència exacta sinó, més aviat, una guia que serveix per comparar diferents discursos i treure'n conclusions.

Pel que fa al contingut de l'escrit ens centrem en l'aportació feta pels autors Gillian Brown i George Yule (1993:159), que distingeixen entre el *tema* que és el punt inicial de l'enunciat, i el *rema*, que és tota la resta d'elements que apareixen a l'oració. Segons els autors, el *rema* consta de "tot el que l'orador afirma sobre, o respecte, el punt inicial de l'oració"(1993:159). Brown i Yule (1993:160) fan referència a Halliday que afirma que sempre és millor començar la frase amb una informació coneguda per l'oient i seguidament aportar-li informació nova, que no al revés. Probablement si comences amb una informació desconeguda per l'auditori, aquest ja no presta atenció a la resta de l'enunciat. S'ha d'anar combinant aquests dos tipus d'informacions per mantenir viu l'interès i el seguiment per part del públic. Centrant-nos en la teoria de Halliday (1967:200) sobre l'estructura informativa, considerem necessari esmentar els conceptes de grups tòncics i síl·labes tònciques. L'autor, explica que els grups tòncics es caracteritzen fonològicament per tenir una sola síl·laba tònica que rep la unitat tonal màxima. Aquest mecanisme té la funció de focalitzar la informació nova en el grup tònic.

Per dur a terme aquesta part s'ha de tenir en compte les característiques de l'auditori: el seu nivell de coneixement previ sobre la matèria, la seva experiència, l'edat i el context social entre altres.

Lluís Pastor (2010:32) recalca que aquests tres primers aspectes fan referència pròpiament al discurs escrit, al completar aquesta última fase, la part redactada de l'emissor, ha d'estar completa. Afegeix que hi ha diversos autors que conclouen la seva classificació en aquest

punt, però n'hi ha d'altres que en contemplen dos més, focalitzant-se en la presentació oral del discurs. Nosaltres, pel nostre posterior anàlisi, ens centrarem en els tres primers. Tot i així, expliquem de forma breu en què consisteixen els dos restants.

4.4. Memorització (*memoria*)

Bàsicament, tal i com el nom indica, consisteix a memoritzar les parts i les paraules claus del discurs per arribar millor i impactar a l'auditori. Està clar que un no es pot aprendre paraula per paraula un text que ha estat pensat de forma escrita, per això, Lluís Pastor (2010:114), recomana recordar les idees claus i els nexes que les uneixen. El mateix autor explica que, per fer-ho, hi ha recursos mnemotècnics com pot ser associar un terme desconegut amb un que s'assembla i ens sigui familiar, o mitjançant el codi visual, és a dir, vinculant la paraula a una imatge per tal d'activar un segon codi de memòria.

4.5. Declamació (*pronuntatio*)

També anomenada *acció* per alguns autors, se centra, segons Lluís Pastor (2010:32), en tots aquells elements no verbals que intervenen en la posada en escena. Laborda (2012:61), explica que, segons Ciceró (82 a.C), la *pronuntatio* "és el govern de la veu i del cos a partir de la dignitat de les coses i les paraules". Ens referim al to de veu, la pronunciació, la gesticulació i l'aspecte de l'orador entre d'altres. Pastor (2010:136) cita el llibre *Silent Messages* d'Albert Mehrabian per explicar la importància de la comunicació no verbal. Planteja la següent equació:

Sentiment de la comunicació= paraules (7%) + parallenguatge (38%) + missatges del cos (55%)

A partir d'aquí, Pastor conclou que: "En una comunicació oral, els quatre processos fonamentals de la retòrica descrits fins aquest moment (Inventar, Disposar, Elocutar i Memoritzar) només determinen el 7 per cent del sentiment que es genera en el cap i en el cor del nostre públic. El 93 per cent restant es resol en aquest darrer procés de pronunciar" (2010:137).

5. Les quatre parts estructurals dels discurs

Un cop analitzats els diferents recursos essencials que ha de tenir un bon discurs retòric, ens centrarem en les quatre parts que el conformen i que ajuden a l'orador a ordenar les seves idees i al receptor a captar el missatge amb més claredat.

5.1. La presentació o exordi

És la primera part del discurs i, segons Laborda (2012:21), se centra principalment en captar l'atenció dels oients i en generar certa empatia. Explica que, és també en aquesta part, on l'orador ha de plantejar els temes dels que tractarà el discurs, ha de mostrar el millor que té per incentivar els oients a seguir escoltant les seves paraules. Laborda (2012:21), argumenta que és força típic, i és rebut de forma positiva pel públic, que en aquest moment l'orador opti per presentar una actitud modesta i prudent per guanyar-se la simpatia del públic i recórrer a frases com "no m'allargaré massa" o "els discursos no són el meu fort". Per aconseguir l'atenció de la gent es pot, o bé, indicar que l'assumpte tractat i les seves conseqüències són d'interès general, o simplement, tal i com indica Alfonso Ortega (1997:87 i seg.) es pot demanar de forma explícita que atenguin al discurs. És el mateix autor el que, a continuació, planteja una sèrie de consells per guanyar-se al públic. En primer lloc explica que t'has de guanyar la benevolència del públic intentant ser el màxim creïble. En el cas que parlis de tu mateix, has de fer-ho sempre des de la modèstia i donant a entendre que no ho fas de forma gratuïta, que té una raó de ser. Pel que fa als coneixements, has de transmetre una certa falta de preparació encara que tu sàpigues que això no és cert, que vas preparat. Aquesta representació d'inferioritat acostuma a crear simpatia en el públic. A continuació, explica que en el cas que hi hagi un rival que defensi posicions contraries, s'ha d'atacar. Aquest aspecte ens interessa ja que normalment en els discursos polítics es té en compte la rivalitat dels altres partits. Ortega considera que aquest atac, ja sigui directe o utilitzant la ironia, farà que aconseguim que els oients prenguin una posició adversa cap al contrari. En tercer lloc aconsella que ens guanyem la benevolència des del públic o des del jutge reconeixent-los alguns dels seus mèrits o virtuts. Ho exemplifica d'una manera força adient recordant quan els polítics apel·len a la maduresa dels ciutadans per haver votat a la seva llista. Per últim, argumenta que un bon sistema és fer un resum de tots els temes que tractaran i mencionar què en traurà el públic. És el que s'anomena *partitio*.

Aquesta primera part del text és essencial ja que és el moment en què el públic decideix si quedar-se a escoltar o si abandonar.

5.2. La narració

Segons Laborda (2012:22), la narració contempla una sèrie de fets, punts forts o les successions temporals necessàries per demostrar l'objectiu que es persegueix. Lluís Pastor (2010:71) afegeix que, aquesta, és la part on s'aplica la fórmula de les 6W (*what, who, when, where, why* i, posteriorment, *how*) atribuïda a Edwin L. Shuman. A partir d'aquí, veiem necessari esmentar la classificació de preguntes que deriven de l'oratòria clàssica plantejades per Quintilià (s.l d.C): qui (*quis*), què (*quid*), quan (*quando*), com (*quemadmodum*), on (*ubi*), per què (*cur*) i amb quins mitjans (*quibus auxiliis*).

Lluís Pastor (2010:69) recomana ser breu, clar i versemblant ja que si el públic no capta fàcilment el missatge serà inviable persuadir-lo. Afegeix que “la brevetat consisteix a desenvolupar la narració en la seva justa mida: que res no hagi de ser afegit (allò que és necessari: *quantum optus est*) ni que res sobri (allò que és suficient: *quantum satis est*)” (2010:69). A continuació, el mateix autor, aconsella interrompre l'exposició de fets amb ràpides digressions que impedeixin la monotonia, o recórrer a les particions si busquem fer més clar un text feixuc. Per aconseguir la versemblança d'un discurs és essencial la coherència entre les accions que planteja l'orador i la seva experiència passada.

5.3. L'argumentació

També anomenada demostració, és, segons Quintilià (s.l d.C), el moment en que es declara i es desenvolupa els arguments que fan verídiques les conclusions plantejades (*confirmatio o probatio*) o bé es refuten els arguments adversos de les tesis que sostenen la part oposada (*refutatio o reprehensio*). La primera part es nodreix d'arguments lògics i la segona de metàstasis o contradiccions. Segons Laborda (2012:23), l'estructura de l'argumentació consisteix a enunciar, en primer lloc, la qüestió o hipòtesis que ha sorgit i, a continuació, plantejar més extensament els arguments que la sustenten. Pastor (2010:72), explica que en aquesta fase predomina més allò versemblant que no pas els arguments pròpiament veritables. Un instrument molt comú per aconseguir versemblança és el topic. Els tòpics, segons el DIEC, són “una fórmula molt cohesionada i culturalment tipificada capaç d'adaptar-se a diferents contextos i significats”. D'aquesta manera, en un discurs judicial, si es presenta un cas de maltractament entre pare i fill, serà molt més fàcil culpar el pare que dins la societat representa la figura forta i autoritària, i no pas el fill que és vist com el feble i indefens, encara que hagi estat a l'inrevés. Aquest raonament s'anomena entimema. Seguint amb aquest línia, Lluís Pastor (2010:72), argument que també cal esmentar els exemples. Aquests es diferencien

del entimemes pel fet que l'exemple és una il·lustració, una mostra d'un cas concret que aclareix una regla general i l'entimema, segons Pastor "respon a un procediment deductiu: arrenca d'un principi general i conclou en els nostres interessos particulars" (2010:72). El mateix autor,seguidament, explica que recórrer a cites, si han sortit de la boca d'algun referent, és una de les maneres més plausibles de reforçar el teu discurs. Per altra banda, partint de recursos aliens a l'orador, a l'hora de plantejar arguments versemblants també són molt útils els testimonis, sempre que aquests tinguin credibilitat, i més de cara els últims anys, les dades estadístiques.

A l'hora de presentar diversos arguments Laborda (2012:23) explica que, segons Antifont, davant d'aquesta situació la millor opció és plantejar un parell d'arguments forts, després els que consideris febles i acabar amb el més fort de tots. Recordem que aquest sistema és similar al model nestorià explicat prèviament. La disposició dels elements en el discurs és essencial per aconseguir l'objectiu de l'orador. El mateix autor afegeix que, és per aquest motiu, que molts autors utilitzen una tècnica anomenada digressió que consisteix a trencar el fil del discurs amb un canvi de tema intencionat i que acaba tornat al punt inicial, per tal d'emfatitzar la primera posició. És una tècnica força utilitzada en els discursos polítics on es vol demostrar els arguments a través d'experiències viscudes o alienes. En el nostre cas d'estudi, serà interessant analitzar els arguments ja que, probablement, moltes vegades se centraran en refutar els que ha plantejat el contrari.

5.4. Peroració

És l'última part, on es tanca el discurs. Laborda (2012:25), explica que en aquesta fase, per una banda, es plantegen les conclusions que s'han extret de la resta de fases, el que els romans es referien com a *posita in rebus*, i per l'altra, de la mateixa manera que a l'exordi, es recorre a un lèxic més emotiu. Aquesta segona part, *posita in affectibus*, busca despertar un a sèrie de sentiments en el públic com poden ser la compassió o la indignació. En algunes ocasions també s'incorpora un últim argument que englobi i reforci tots els altres i que acabi de crear una impressió positiva i favorable per part dels oients.

Una vegada analitzades les diferents parts veiem que la funció comunicativa va variant. Per començar, l'exordi i l'epíleg tenen una funció apel·lativa i emotiva però la seva finalitat varia: mentre que la primera part busca agradar, sempre de forma cordial i modesta, l'última part intenta commoure l'oient. Per altra banda, la funció comunicativa de les dues parts centrals del discurs és de caire referencial i busca convèncer l'audiència.

6. Els tres gèneres narratius

Ara bé, el contingut de cada una de les parts variarà segons l'origen del discurs. Trobem tres gèneres narratius principals, plantejats per Anaxímenes de Lampsaco (s. IV a.C) i assumits posteriorment per Aristòtil (s.Va.C), dels quals poden sorgir diferents tipus de discursos: el **judicial**, associat, segons Laborda (2012:40), a Còrax i Antifont, el **deliberatiu** (o polític), i l'**epidíctic** (o demostratiu), més actual, al qual pertany Gòrgies. Un discurs es classificarà dins d'un gènere o un altre, no només segons el contingut d'aquest, sinó també el lloc i el moment on es dugui a terme i sobretot, segons l'audiència que tingui.

El gènere deliberatiu, segons Pastor (2007:93), s'ocupa de les accions futures que afecten socialment o individual a una població. Una assemblea pública determina i accepta, de tot el plantejat per l'orador, què és beneficiós i útil, o bé, rebutja allò que considera perjudicial pels habitants. D'aquesta manera es pauta una actuació pública sobre diversos temes com poden ser: la protecció del territori, la importació i l'exportació, la legislació... la seva argumentació es basa en els exemples.

El gènere judicial, segons Laborda (2012:44), s'ocupa d'accions passades i és un jutge o un tribunal el que s'ocupa de determinar si els fets presentats per l'orador són justos o injustos. És a dir, a diferència del gènere anterior que feia balanç entre el que era útil o perjudicial per la societat, la raó de ser d'aquest és la justícia o la injustícia dels fets, i intentar buscar solucions a la injustícia. Estudia la situació en la que es troben l'acusat i l'afectat i analitza la gravetat de la situació, dels actes i del comportament per part d'ambdós subjectes. La seva argumentació es basa en l'entimema.

El gènere epidíctic s'ocupa de fets passats i es dirigeix a un públic que no té la capacitat per influir sobre els fets. Laborda (2012:41,) explica que només se'l deixa elogiar o dissentir la manera en què l'orador presenta els fets. Se centra en lo formós, i per contra, en lo lleig. El gènere epidíctic es diferencia del judicial perquè es dirigeix a l'auditori i s'encarrega d'elogiar persones, llocs, actes... un clar exemple d'aquest fet l'explica el mateix autor quan expressa: "fins i tot, quan visitem per primer cop la casa d'un amic, i lloem d'amplitud de les cambres, la calidesa de la llum o la bona traça de l'amfitrió en la distribució dels mobles, quan fem tots aquests compliments, doncs, elaborem una peça epidíctica" (Laborda, 2012:41). És aquest mateix autor el que presenta un quadre on resumeix de forma simple i clara molts dels aspectes que hem plantejat fins el moment:

<i>Nombre</i>	<i>Auditori</i>	<i>Questió</i>	<i>Arguments</i>	<i>Finalitat</i>
Judicial	Jutges	Just/ Injust	Entimema	Acusar/Ddefensar
Deliberatiu	Assamblea	Útil/Perjudicial	Exemples	Aconsellar/Desaconsellar
Epidíctic	Públic	Formós/LLeig	Exemples i amplificacions	Lloar/Vituperar

Figura 1. Adaptació del quadre sobre gèneres discursius plantejat per Xavier Laborda(2012:64)

7. Recursos estilístics o figures retòriques

Segons l'enciclopèdia Nova Enciclopèdia de l'Estudiant "els recursos estilístics són aquells artificis lingüístics que usa l'autor per tal de fer més expressiu el contingut del seu missatge i per cridar l'atenció del lector" (1999:238 i seg.)

Aquesta mateixa enciclopèdia els classifica de la següent manera:

Recursos fonètics

- Afèresi: Supressió de síl·labes o fonemes a principi de paraula.
- Al·literació: Repetició d'un fonema o fonemes semblants en un mot o en una frase.
- Apòcope: Supressió de fonemes o síl·labes a final de paraula
- Dièresi: Pronunciar en hiat dues vocals d'un diftong. Omissió d'una sinalefa. Contrari a la sinèresi.
- Epèntesi: Addició de fonemes o síl·labes a meitat de paraula.
- Geminació: Repetició d'un fonema o síl·laba.
- Metàtesi: Transposició de fonemes en una paraula.
- Onomatopeia: Repetició d'un fonema o fonemes semblants que suggereixen l'acció o l'objecte que signifiquen.
- Palíndrom: Paraula o frase que es llegeix igual de dreta a esquerra que a l'inrevés.
- Paràgoge: Addició de fonemes o síl·labes a final de paraula.
- Paronomàsia: Joc de paraules en què s'oposen mots semblants fonèticament o un mateix mot repetit que s'usa en un altre sentit.
- Pròtesi: Addició de fonemes o síl·labes a principi de paraula.
- Síncope: Supressió de síl·labes o fonemes a meitat de paraula.
- Sinèresi: Pronunciar en una sola síl·laba dues vocals en hiat.

Recursos morfosintàctics

- Asíndeton: Omissió dels nexes que uneixen paraules o oracions.
- Polisíndeton: Repetició dels nexes que uneixen paraules o oracions.
- Hipèrbaton: Alteració de l'ordre gramatical usual de les paraules a dintre de l'oració.
- Anàfora: Repetició d'una o diverses paraules al començament d'alguns versos o oracions.
- Quiasme: Creuament de quatre membres (dos d'una classe i dos d'una altra) de la manera següent: ABBA.
- Enumeració: Repetició dels elements d'un conjunt per ressenyar-los.
- Epítet: Adjectiu que generalment va davant del nom, subratllant una qualitat que ja queda especificada en usar el nom, que li és inherent.

Recursos lexicosemàntics

- Comparació: Posa en relació dos significants que tenen una semblança entre si.
- Metàfora: Indica dos significants que no són iguals, són semblants.
- Personificació: Atribució de qualitats humanes a éssers o coses que no ho són.
- Prosopopeia: Personificació, quan l'ésser personificat parla.
- Hipèrbole: Exageració evident.
- Antítesi: Posa en relació dos significats que s'oposen entre si.
- Sinestèsia: Combinació de diverses impressions sensorials.
- Metonímia: Designació del nom d'un contingut pel del continent o a l'inrevés. Designació d'una cosa amb el nom d'una altra amb què té relació.

8. Categories de discurs

A mesura que la tècnica i el contingut dels discursos ha anat evolucionant, ens hem trobat amb la necessitat de classificar-los en diverses categories. Segons Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006: 56) aquestes categories són les següents: segons el fi o propòsit del discurs, segons el mètode o procediment, o segons l'esquema que segueix un discurs.

Aquestes categories s'expliquen de manera més detallada a continuació.

8.1. Segons el propòsit

Segons el propòsit del discurs, aquest pot classificar-se en discurs d'entreteniment, informatiu, per convèncer i persuasiu.

D'entreteniment

En aquesta categoria de discurs, segons Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006: 57), es busca que el discurs se centri en divertir a qui l'escolta, d'aquesta manera es fa més amè i s'aconsegueix captar més l'atenció de l'auditori. Per tal de fer un discurs d'aquest tipus, es recorre a una narrativa de caire humorístic, anecdòtic... Es busquen exemples que sorprenguin i despertin l'interès de les persones que escolten el discurs. Una altra manera de recórrer a aquest tipus de discurs, és explicant una història ben estructurada i amb un fil conductor que aconsegueixi captar l'atenció de l'auditori.

Informatiu

Pel que fa al discurs informatiu, segons Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006: 57 i seg.) l'objectiu principal en aquest tipus de discursos consisteix a ampliar el camp de coneixements del públic. Ha de ser un discurs el més objectiu possible en el que s'ha de tenir en compte el coneixement que ja té adquirit l'auditori i intentar lligar la nova informació a la que ja està adquirida i processada, d'aquesta manera resultarà més fàcil l'assimilació dels nous conceptes que s'exposin durant el discurs. En aquest cas és molt important l'exemplificació i el recolzament en dades concretes, augmenta la credibilitat.

Convèncer

En aquest cas, els autors Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006: 58) expliquen que un discurs que busca convèncer es diferencia del persuasiu perquè busca parlar de realitats clares que poden ser comprovades i demostrades. Per convèncer al públic és necessària una base argumentativa i racional que el receptor doni com a vàlida. Un aspecte a destacar és que la persona convençuda té un sentiment d'enriquiment, ja que, un cop convençuda, disposa d'unes certeses que abans no entenia com a tals.

Persuasiu

Per Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006: 58 i seg.) l'objectiu principal d'aquest tipus de discurs és influenciar en la conducta del públic fent ús de vies emocionals. El discurs persuasiu busca que el receptor faci el que se li diu de manera totalment lliure. Com bé hem dit, proporciona una càrrega emocional a un discurs que, en un principi, presenta una estructura racional. Com en el discurs fet per a convèncer, el persuasiu també ha de tenir arguments reals i exemplificacions.

8.2. Segons el mètode o procediment

A continuació s'explica la segona categoria de discursos que, segons la classificació de Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006: 59 i seg.) esmenada a l'inici de l'apartat, correspon al mètode o procediment mitjançant el qual ens dirigirem a l'auditori.

Discurs llegit

Els autors Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006: 59 i seg.) afirmen que és recomanable utilitzar aquest mètode quan es tracta d'ocasions especials, quan es necessari l'ús de nombrosos tecnicismes i llenguatge molt precís, o quan els límits de temps són molt determinats. Aquest tipus de procediment disminueix l'espontaneïtat que caracteritza la comunicació oral. A més, es perd un element clau: el contacte visual amb l'auditori i el to de veu també varia, es pot arribar a tornar monòton i que això condueixi a la desatenció per part del públic.

Discurs memoritzat

Segons Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:60) és un mètode que presenta nombrosos inconvenients, es diria que, fins i tot, pot ser pitjor que un discurs llegit. S'ha de tenir en compte que si la memòria falla, o succeeix quelcom inesperat, pot trencar la dinàmica del discurs i l'estructura mental que teníem plantejada, arribant a provocar que no res recordi la resta de discurs.

Discurs improvisat

Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:61) remarquen que, tot i que parlem de discurs improvisat, no vol dir que l'orador hagi de portar les idees clares o inclús un petit guió amb els

punts que ha de tractar durant el discurs. Per improvisar és necessari tenir un coneixement extens del tema del qual es parla, d'aquesta manera les paraules surten de fluidament i no caiem en la redundància. En aquest cas també s'ha de tenir en compte que ha de ser un discurs breu, cal dir just el que volem transmetre i finalitzar l'exposició, d'aquesta manera no es mou el focus atencional que, en aquell moment, recau sobre qui pronuncia el discurs.

Discurs ex-témpore

Aquest tipus de discurs, segons Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:62) combina el discurs llegit amb el discurs improvisat. Es redacta gairebé tot el discurs però, cada vegada que es practica en veu alta, es poden canviar algunes paraules o la manera d'estructurar algunes frases. D'aquesta manera, es mostra una naturalitat que farà que el discurs sigui més creïble. Dels quatre mètodes de discurs, Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:62), afirmen que, l'últim discurs, **discurs ex-témpore**, és el més adient a l'hora de pronunciar un discurs davant d'un gran nombre de persones. Aquest tipus de procediment permet a l'orador no perdre el fil del que està dient i l'auditori percep la naturalitat amb la que l'orador el pronuncia gràcies a aquest grau d'improvisació que hem mencionat.

Degut al tipus de discurs que analitzarem en la segona part d'aquest treball, considerem interessant parlar dels tipus d'esquemes persuasius, que ens podem trobar a l'hora d'estructurar el discurs.

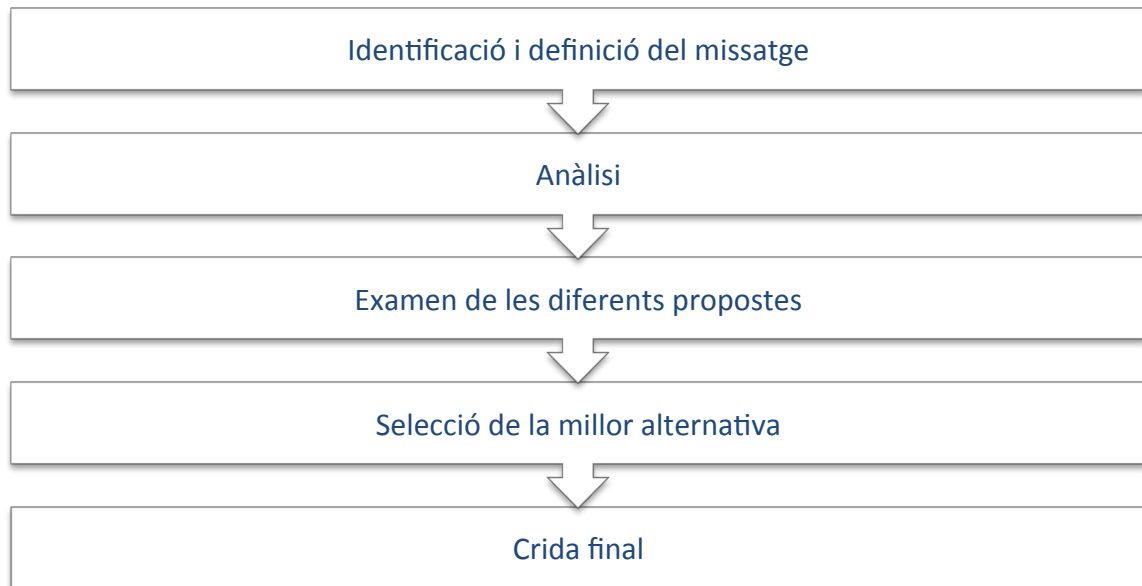
9. Tipus d'esquema del discurs

Segons Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:64 i seg) els tipus d'esquemes persuasius són els que es presenten a continuació.

Esquema inductiu

Segueix un esquema d'anàlisi lògic que, segons Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:64), s'estructura de la següent manera:

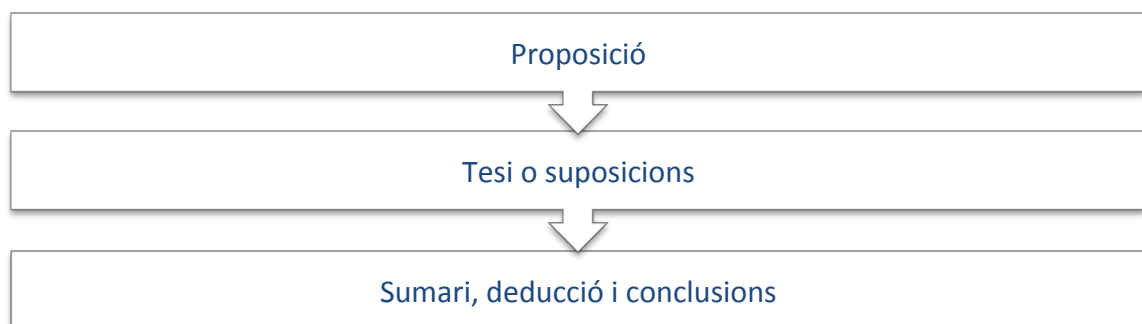
Es tracta d'un esquema força habitual en el que ens plantegem un problema, l'analitzem, valorem les solucions que tenim per tal de resoldre el problema, seleccionem la que considerem que serà millor i acabem fent una crida a l'acció.

Esquema deductiu

Segons Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:64 i seg.), aquest segon esquema també segueix una estructura lògica i s'estructura de la següent manera:

En aquest cas l'esquema comença fent una proposició que es recolza en consideracions o suposicions tant racionals com emotives de les quals n'acaba traient conclusions, que és el que equivaldria a la solució del primer esquema.

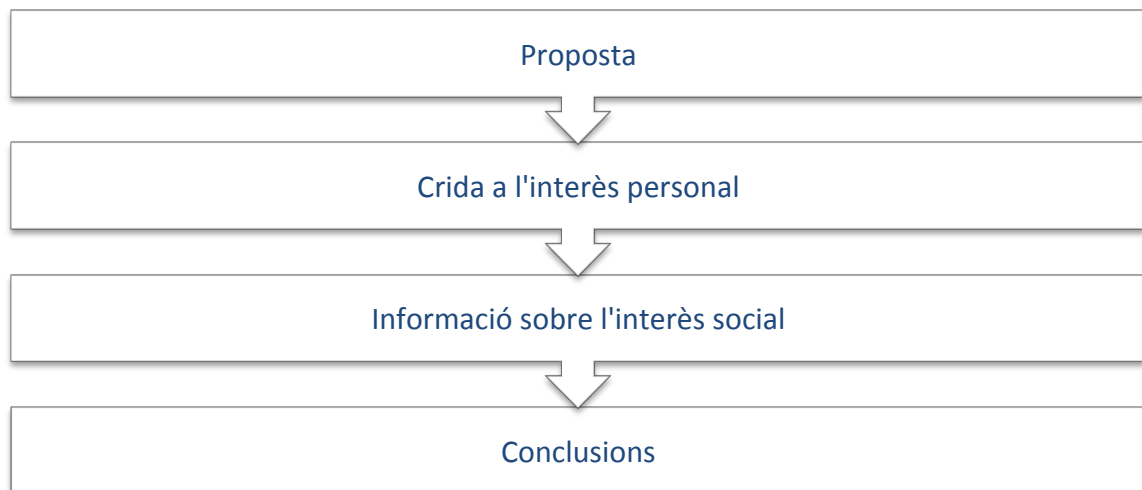

Esquema de racionalització

Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:65) expliquen que ens trobem davant d'un esquema que es recolza en l'anàlisi psicològic amb l'estructura següent:

En aquest cas, l'orador fa aportacions pròpies que considera que faran que el públic recolzi la seva proposta.

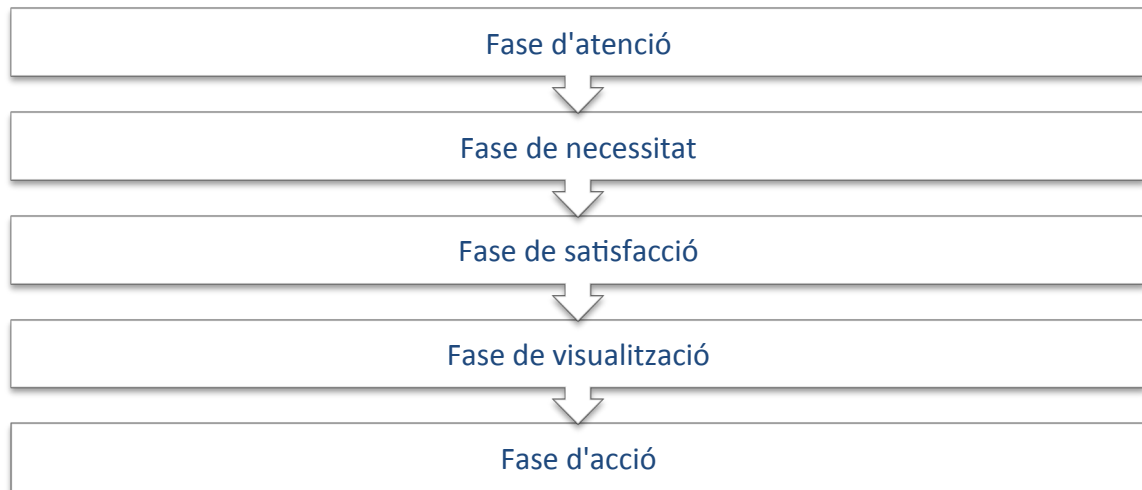
L'esquema de Monroe¹

Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:65 i seg.) expliquen que, en aquest cas, l'esquema es basa en trets lògics i psicològics dividits en les següents fases:

Amb aquest esquema, el que fa l'orador és que l'auditori estigui completament bolcat amb el que està dient, fent que percebi una necessitat de la qual ell en té la solució, sap com satisfer-la i mostra o explica el que succeirà si es du a terme la solució que proposa, finalment, fa una crida clara a l'acció.

---

¹ Alan H. Monroe, Professor de Comunicació a Purdue University of Florida. L'any 1935 va centrar-se en la investigació dels discursos polítics i va crear la "Monroe's Motivated Sequence", traduïda com a Seqüència Motivadora de Monroe. Aquesta seqüència queda recollida en el llibre *Monroe's principles of speech* escrit l'any 1943.

L'autora Kathleen M. German (2003:254 i seg.) explica de manera més detallada la classificació anterior sobre la Seqüència Motivadora de Monroe.

- **Atenció:** Es capta l'atenció de l'auditori
- **Necessitat:** Es mostra a l'auditori un problema no resolt o una necessitat que no està satisfeta. Quan l'audiència ho percep es torna més receptiva a l'hora d'exposar les solucions.
- **Satisfacció:** En aquest punt es presenta la solució al problema o la necessitat.
- **Visualització:** Es guia a l'audiència perquè s'imagini com li afectaria la solució que l'orador ha donat.
- **Acció:** Es crida a l'acció de manera que el problema hauria de poder-se solucionar durant les properes hores o dies.

10. Tipus de discurs

Dins de les moltes classificacions de discursos que existeixen, en volem destacar la que fa Ricardo Velilla Barquero (2014:123 i seg.). Aquesta classificació se centra en quatre tipus de discursos: els discursos deliberatius, els discursos emocionals, els discursos explicatius i els discursos visionaris.

10.1. Discursos deliberatius

Segons Ricardo Velilla Barquero (2014:124 i seg.) aquest tipus de discursos busquen generar un canvi en el comportament de l'auditori. És tracta d'un discurs que convida a la reflexió i l'acció posterior, es recalca molt bé el que s'està fent a l'actualitat i ho planteja com un problema que es podrà solucionar si es canvia la manera d'actuar que s'està duent a terme fins el moment.

Ricardo Velilla Barquero (2014:124) afirma que, l'orador ha de tenir molt clar l'objectiu que pretén aconseguir, ha de tenir en compte que qui proposa el canvi és ell, i ha d'intentar que l'auditori assumeixi com a vàlida la seva proposta de canvi. Un altre punt important en el discurs és el raonament. Perquè algú ens cregui s'ha de dur a terme una bona argumentació raonada i, en moltes ocasions, recolzada per exemples. Per tant, remarcar el "perquè" i el "com" esdevindrà un punt clau en el contingut del discurs.

A l'hora d'estructurar el discurs, no hi ha una fórmula consensuada, dependrà de la naturalesa del discurs i del mateix orador. En aquest cas, Ricardo Velilla Barquero (2014:125) comenta que el discurs es pot estructurar de diverses maneres sempre i quan quedi clar que existeix un "problema" principal; que s'ha de canviar alguns aspectes per tal que deixi de ser un problema, aquí és quan s'inicia el raonament i l'argumentació i es dona resposta als perquè; deixar molt clar com es pot generar aquest canvi, és un punt en el s'ha de definir molt bé la manera d'actuar per tal que l'auditori no es perdi; i finalment, convidar a l'acció. Com hem vist, aquesta és una fase que apareix a gairebé tots els esquemes de discurs que hem estudiat anteriorment, és vital en un discurs que els assistents captin el missatge i els motivem, amb els arguments i raonaments que hem mencionat per crear una reacció que els portarà a moure's per solucionar el problema inicial.

Com podem veure per la naturalesa d'aquest tipus de discurs en el que busquem generar un canvi, normalment un canvi de conducta, la capacitat de persuasió juga un paper fonamental, ja que aconseguir persuadir, o no, al públic o l'auditori suposarà que el canvi proposat per l'orador sigui acceptat i es porti a terme, o no.

10.2. Els discursos emocionals

Quan es tracta d'un discurs emocional, Ricardo Velilla Barquero (2014:135 i seg.) explica que es poden distingir part de les característiques que comparteixen la majoria de discursos d'aquest tipus, on també volem provocar un canvi. En aquest canvi però, a més d'estar recolzat per

diferents raonaments de caire racional, tindran una forta presència els arguments, normalment bastats en fets que ja han succeït, i les estructures emocionals, per tal de crear una sensibilització per part del públic i un vincle amb aquest.

Per tal de poder incloure en el discurs el factor emocional, segons Ricardo Velilla Barquero (2014:136), l'orador ha de tenir molt clar quins són els seus "sentiments" respecte a diversos temes concrets i, un cop ho tingui clar, podrà mostrar-ho a l'auditori i serà creïble.

Veiem que existeixen exemples que deixen molt clara l'eficàcia de saber identificar quan donar una explicació més emocional o quant fer-ho de manera racional. Ricardo Velilla Barquero (2014:136), cita una situació que va succeir en el segon debat entre Bill Clinton i el president George Bush pare, en que una dona del públic els llança una pregunta² que conté una implicació molt emocional. En el cas del president Bush, la seva resposta resulta bastant racional tot i no acaba de donar una resposta clara i entenedora pel públic; en el cas de Clinton, empra una manera de respondre totalment emocional. Dóna una explicació personal que busca involucrar a la dona que realitza la pregunta en les respostes, establint una conversa amb ella, i no una resposta dirigida cap a ella. Aquest fet, fa que Clinton sigui vist com a més proper per part de l'auditori.

Amb aquest exemple, veiem que és molt important fer participar a l'auditori durant el discurs. Per tant, sempre que existeixi la possibilitat, s'ha d'intentar establir una conversa amb el públic que els mostri la implicació de l'orador amb els problemes de cada una de les persones presents a l'acte.

Per tal de fer un bon discurs emocional, Ricardo Velilla Barquero (2014:139,) diu que hem d'intentar connectar amb el públic i conèixer-lo; hem de tenir clar què esperen de nosaltres i què volem aconseguir nosaltres per part seva. Centrant-nos en què hem de conèixer del nostre auditori, Ricardo Velilla Barquero (2014:139), afirma que és necessari saber-ne el següent:

- Quants assistents hi ha?
- Quin nivell de formació tenen?
- Quin és el perfil majoritari?
- Quina actitud/reacció previsible i majoritària tindran davant del missatge?
- Quines són les seves expectatives? Generalment seran alguna d'aquestes:

---

² *Com ha afectat el deute nacional a les seves vides? I si no els ha afectat, com poden honestament trobar solucions als problemes econòmics de la gent corrent, si vostès no tenen experiència del que està passant?*

1. Conèixer/estar informat.
  2. Motivar-se per tal de dur a terme una acció.
  3. Obtenir la solució a un “problema”
  4. Estar-hi de manera obligada (per tal d’agradar a algun superior, amic, conegut...).
  5. Passar una estona agradable.
  6. Augmentar la llista de contactes.
- Qui és vostè respecte a ells (el seu superior, client, líder, proveïdor, expert...)?

Per concloure, Ricardo Velilla Barquero (2014:143) afegeix que, tot i que la convicció per part del públic s’assoleixi mitjançant els arguments que presenta l’orador, els elements afectius o emocionals com: explicar històries o vivències personals, el recolzament audiovisual i el fet que l’auditori participi durant l’exposició de l’orador, són claus per cridar a l’acció.

10.3. Discursos explicatius

Segons Ricardo Velilla Barquero (2014:161 i seg.), els discursos explicatius tendeixen a estar estructurats de manera objectiva i senzilla per tal d’aconseguir que l’exposició i comprensió del contingut sigui el més fàcil possible.

Se centren sobretot en el tema que es tracta, ja sigui explicar alguna cosa, mostrar, resumir algun fet o instruir, i deixa de banda una implicació personal amb aquest.

La línia argumental, tal i com afirma Ricardo Velilla Barquero (2014:162), ha de seguir una estructura lògica que faci que el públic la capti de manera immediata. Cal dir, que l’auditori en aquests casos, sol estar format per persones que estan interessades i comprenen els temes que es tractaran.

No ha de ser un discurs gaire extens, Ricardo Velilla Barquero (2014:162), recomana no tenir més de cinc punts a tractar, ja que el fet d’incloure’n més afectaria al record clar dels primers punts i, el que interessa en aquest tipus d’exposicions, és que el públic capti la totalitat del discurs.

10.4. Discursos visionaris

Ricardo Velilla Barquero (2014:172), explica que els discursos visionaris són un tipus de discurs pronunciat per un líder, ja sigui un líder que estigui englobat dins d’un tipus de lideratge carismàtic, tradicional o legal. Només pel fet d’ocupar la posició de líder, augmenta la

credibilitat de l'auditori, per tant, el discurs no cal que es basi en fets contrastats o arguments totalment racionals, es poden proposar fets que encara són idees.

Tot i que ens molts casos no s'expliquen fets "materials", Ricardo Velilla Barquero (2014:174), remarca que, en els discursos, no es poden manifestar fets impossibles. A més, la idea principal, ha de quedar totalment clara. D'aquesta manera resultarà més fàcil que sigui recordada.

Ricardo Velilla Barquero (2014:174), afirma que aquests discursos busquen incitar a l'acció basant-se en aspectes motivacionals establerts en el missatge.

Els líders que pronuncien aquests discursos, són persones que mostren una proximitat evident amb les persones del seu voltant, el rang que ocupen no els priva de tenir, o voler tenir, un contacte directe amb persones que, generalment, estan en una posició per sota de la seva.

És important tenir en compte que, segons Ricardo Velilla Barquero (2014:174), no només es busca bolcar informació a l'auditori, sinó que també s'espera un *feedback* per part d'aquest.

Ricardo Velilla Barquero (2014:175), explica que els discursos visionaris, degut a les seves característiques, tendeixen a una reflexió per part del públic receptor del missatge; el pas posterior a la reflexió és decidir si s'involucrarà en l'acció o no.

Després de veure aquests quatre tipus de discursos, podem dir que utilitzarem un o altre depenent dels temes a tractar en el discurs, de la finalitat d'aquest, i de la naturalesa de l'orador.

També considerem important mencionar que hi poden haver discursos que incloguin, en el mateix, diferents tipologies de discurs, de manera que un discurs pot ser visionari i emocional a la vegada, deliberatiu i emocional, i així fins trobar un munt de combinacions.

11. La persuasió

Després de parlar de retòrica, trobem imprescindible, i més donada la tipologia de discurs que treballarem, dedicar un apartat a la persuasió.

Segons el DIEC, la persuasió és "el fenomen a partir del qual una persona o un grup de persones modifica les seves actituds, les seves opinions o la seva conducta com a resultat de les influències rebudes a través de discursos verbals o a través de qualsevol codi emprat".

Ricardo Velilla Barquero (2014:42), explica que la persuasió és la capacitat que té una persona (orador), o un grup de persones, de fer que una persona, grup o auditori acceptin el seu discurs, portant-los fins i tot a un canvi d'opinió o posició, de manera totalment voluntària. Per a que aquesta persona o grup accepti la posició i el discurs de l'orador, ha de suposar-li un benefici que serà el factor que els motivarà a estar d'acord.

Per tant, tal i com Ricardo Velilla Barquero (2014:45) indica, és important que l'orador tingui clar que a l'hora de persuadir ha de fer ús d'un llenguatge el màxim entenedor possible, ha d'aconseguir que l'auditori ho percebi com quelcom senzill, que es vegi capaç d'assumir i que se senti part del que està mencionant la persona que parla.

Per tal de dur a terme una persuasió eficaç, Kurt W. Mortensen (2004:31 i seg.), ens parla de dotze lleis a tenir en compte quan portem a terme una estratègia persuasiva. Les enumerem a continuació:

1. **Llei de la dissonància:** La gent normalment tendeix a seguir i a gravitar cap a les persones que són coherents amb el seu comportament.

En aquest punt afegirem també l'explicació de la teoria de la dissonància cognitiva plantejada per Leon Festinger (1957:32 i seg.) on explica que quan una persona es troba davant de pensaments que són contradictoris entre sí es produeix un malestar. Aquest incrementarà o disminuirà depenent de la quantitat de pensaments contradictoris que la persona tingui o de la importància que se li associï. Per evitar aquest malestar, es posen en funcionament una sèrie de mecanismes que faran que la persona torni a ser coherent per així resoldre les seves discrepàncies.

Leon Festinger (1957:91) destaca que moltes vegades aquests comportaments van lligats a determinades recompenses personals. L'autor ho exemplifica de la següent manera:

“Considerem, per exemple, una situació on un home s'apropa a tu i et diu que et donarà un milió de dòlars si admets públicament que t'agrada llegir còmics. Donem per suposat que el creus, però que no t'agrada llegir còmics. De bon grat anunciaràs la teva preferència pels còmics, rebràs el milió de dòlars, i et quedaràs satisfet. Clarament estem davant d'una dissonància. Tu has dit que t'agraden els còmics quan realment no és així. Però aquí hi ha elements molt importants que t'han fet dir això públicament, com és el fet de saber que ara tens diners a la butxaca” (1957:91)

2. **La llei de l'obligació o de la reciprocitat:** Quan algú altre fa alguna cosa per nosaltres sentim un forta necessitat, inclús una pressió, de tornar el favor.

3. **Llei de la connectivitat:** Com més connectats ens sentim amb algú, o ens sentim que formem part d'algú, o quan algú ens agrada o atrau, més persuasiu ens resulta.
4. **Llei de la validació social:** Tendim a canviar les nostres percepcions, opinions i comportaments d'acord i coherentment amb les normes del grup que considerem que té un comportament més correcte, quan veiem que el tenen altres persones.
5. **Llei de l'escassetat:** Les oportunitats sempre són més valuoses i emocionants quan són escasses i estan menys disponibles.
6. **Llei de l'embolcall verbal:** Com més hàbil sigui una persona amb l'ús del llenguatge, més persuasiva serà.
7. **Llei del contrast:** Quan ens presenten dues alternatives completament diferents de manera successiva, en general, si la segona opció és molt diferent de la primera, tendirem a veure-la fins hi tot més diferent del que és realment.
8. **Llei de les expectatives:** Una persona tendeix a prendre decisions en funció de com esperen els altres que actuï.
9. **Llei de la implicació:** Com més s'atreguin els cinc sentits d'algú, com més els impliqui mentalment i físicament i creï l'ambient adequat per a la persuasió, més efectivitat i persuasió aconseguirà.
10. **Llei de la valoració:** Totes les persones necessiten i volen elogis, reconeixement i acceptació.
11. **Llei de l'associació:** Per tal de mantenir l'ordre en el món, el nostre cervell relaciona objectes, gestos i símbols amb els nostres sentiments, records i experiències vitals. Els mestres de la persuasió s'aprofiten de l'associació per provocar sentiments i pensaments positius que corresponguin al missatge que intenten transmetre.
12. **Llei de l'equilibri:** A l'hora de persuadir, s'ha de concentrar el missatge en les emocions, a la vegada que manté l'equilibri entre la lògica i els sentiments.

Tal i com Ricardo Velilla Barquero (2014:49 i seg.) relata en el seu llibre, en molts casos és difícil establir fronteres clares entre la manipulació i la persuasió. S'ha de tenir clar que la manipulació respon normalment a un tipus de discurs que oculta un xantatge. En canvi, quan parlem de persuasió, s'ha de tenir en compte que la totalitat del missatge ha de girar entorn a la veritat i la realitat, l'orador ha de ser totalment honest amb el que està dient, no es pot, en cap moment, utilitzar l'engany per aconseguir el fi que es persegueix. S'ha de tenir en compte que es pronuncia un missatge davant de persones amb una ideologia i una personalitat que els fa lliures de decidir si es posicionen a favor o en contra del discurs que està essent pronunciat.

De manera que, com a oradors, s'ha d'entendre el no, l'oposició al que estem dient i, si cal, argumentar de millor manera el discurs però, en cap cas, recórrer a la manipulació.

A partir d'aquí, Ricardo Velilla Barquero (2014:55 i seg.) comenta alguns aspectes fonamentals per a que un discurs persuasiu sigui efectiu.

Segons Ricardo Velilla Barquero (2014:55 i seg.), el primer que s'ha de tenir en compte és la credibilitat. Perquè un discurs persuasiu funcioni, el contingut ha de ser creïble i la figura de l'orador també. Afegeix que és primordial que el que es digui sigui verídic, no s'ha de recórrer a l'engany. Si s'aconsegueix ser creïble en un discurs, aconseguirem establir un clima de confiança, que farà que la resta del discurs i d'accions siguin acceptades amb més facilitat per l'auditori. Ricardo Velilla Barquero (2014:55 i seg.) afirma que l'orador també juga un paper important a l'hora de generar aquest clima de confiança. La manera de moure's sobre l'escenari on pronuncia el discurs, la comunicació no verbal, les paraules que utilitza per dirigir-se al públic o el fet de donar pas a establir un diàleg entre el públic i ell mateix, són aspectes que provocaran al públic o auditori una confiança envers a l'orador. D'aquesta manera, es mostraran més disposats a fer seu el missatge i seguir les pautes que dictamini aquest.

En segon lloc, Ricardo Velilla Barquero (2014:63 i seg.) diu que és vital establir connexions emocionals entre l'orador i l'auditori. Tot aquell discurs que vagi dotat d'un component emocional, tindrà una millor rebuda per part de l'auditori. Ricardo Velilla Barquero (2014:64), afegeix que, en aquest cas, el que persegueix l'orador són necessitats que l'auditori busca que siguin satisfetes i estructura el discurs entorn a aquestes necessitats. Per tal de fer-ho de manera correcta, l'orador ha de saber connectar molt bé amb el seu públic, ha de conèixer-lo i veure fins quin punt es pot arribar, tenint en compte que les persones amb nivells d'estudis més elevats i menys artístics, tendeixen més a la racionalització que a seguir el flux de les emocions.

Per últim, Ricardo Velilla Barquero (2014:69), aclareix que no s'entendrà mai cap dels aspectes esmentats anteriorment si no duem a terme una bona argumentació. Segons explica Ricardo Velilla Barquero (2014:70), en la persuasió és fonamental tenir en compte que, tots els fets que s'exposen durant el discurs, han de ser perfectament argumentats. D'aquesta manera s'obtindrà una major credibilitat i es farà més fàcil la comprensió per part del públic. El mateix autor (2014:71) afegeix que, per argumentar de manera correcta, s'ha d'estar contínuament preguntant "perquè" a tot allò que s'explica o es proposa. Aquests "perquè" , però, s'han de respondre de manera clara, sense donar gaires voltes al punt central, no cal decorar el missatge. Aquest ha de ser polit per evitar qualsevol confusió o derivació cap a un altre tema.

Els arguments s'han d'utilitzar tant en discursos lògics (racionals) com en discursos emocionals. En el primer cas, han de respondre sempre a una veritat i ser el més concrets possibles; en el segon cas, han d'estar estructurats de manera clara, han de ser acceptats (prou convincents per l'auditori), i no hem de fer-ne abús, ja que podríem recaure fàcilment en una manipulació no intencionada.

12. Discurs polític

A continuació, ens centrarem en el discurs polític, ja que serà l'eix central de la segona part d'aquest treball en la que analitzarem diferents tipus de discursos polítics.

Segons Albadejo (2000:3) si ens centrem en la classificació plantejada per Aristotil, mencionada anteriorment sobre els tres tipus de discurs, observem que el gènere polític engloba, no només el deliberatiu, sinó també el judicial i l'epidíctic. Així doncs, ens trobem que els discursos electorals i parlamentaris podrien pertànyer al gènere deliberatiu, ja que els oients prenen decisions sobre temes futurs que afecten a la societat, els discursos parlamentaris commemoratius s'englobarien dins dels epidíctics i, per últim, els parlamentaris on s'han de prendre mesures sobre accions que han passat, e formarien part del judicial. Tot i així, principalment ens centrarem en el deliberatiu. Segons Clara Ubaldina i Monsterrat Ribas (2000) les característiques principals d'aquest tipus de discurs són les següents:

Ha de quedar clar que no és un discurs estructurat per convèncer als nostres adversaris, generalment, el que es pretén amb aquest tipus de discursos és confirmar la fidelitat dels que ja són afins al partit i atraure als indecisos, persuadir-lo i convèncer-los.

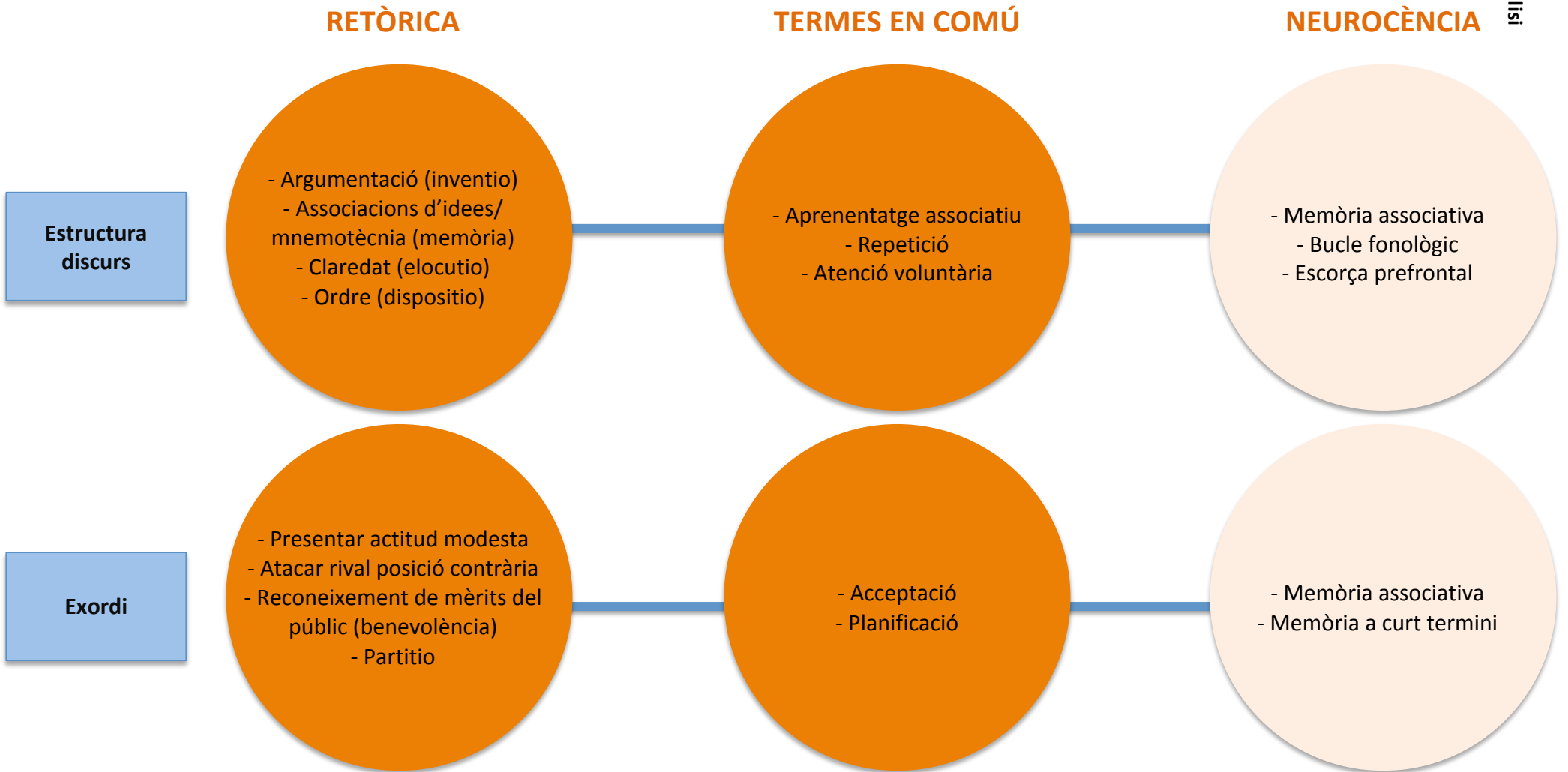
Estem davant d'un discurs totalment estratègic, la seva estructura està perfectament diferenciada en diverses parts, i cada una d'aquestes parts focalitzades a aconseguir un fi molt concret.

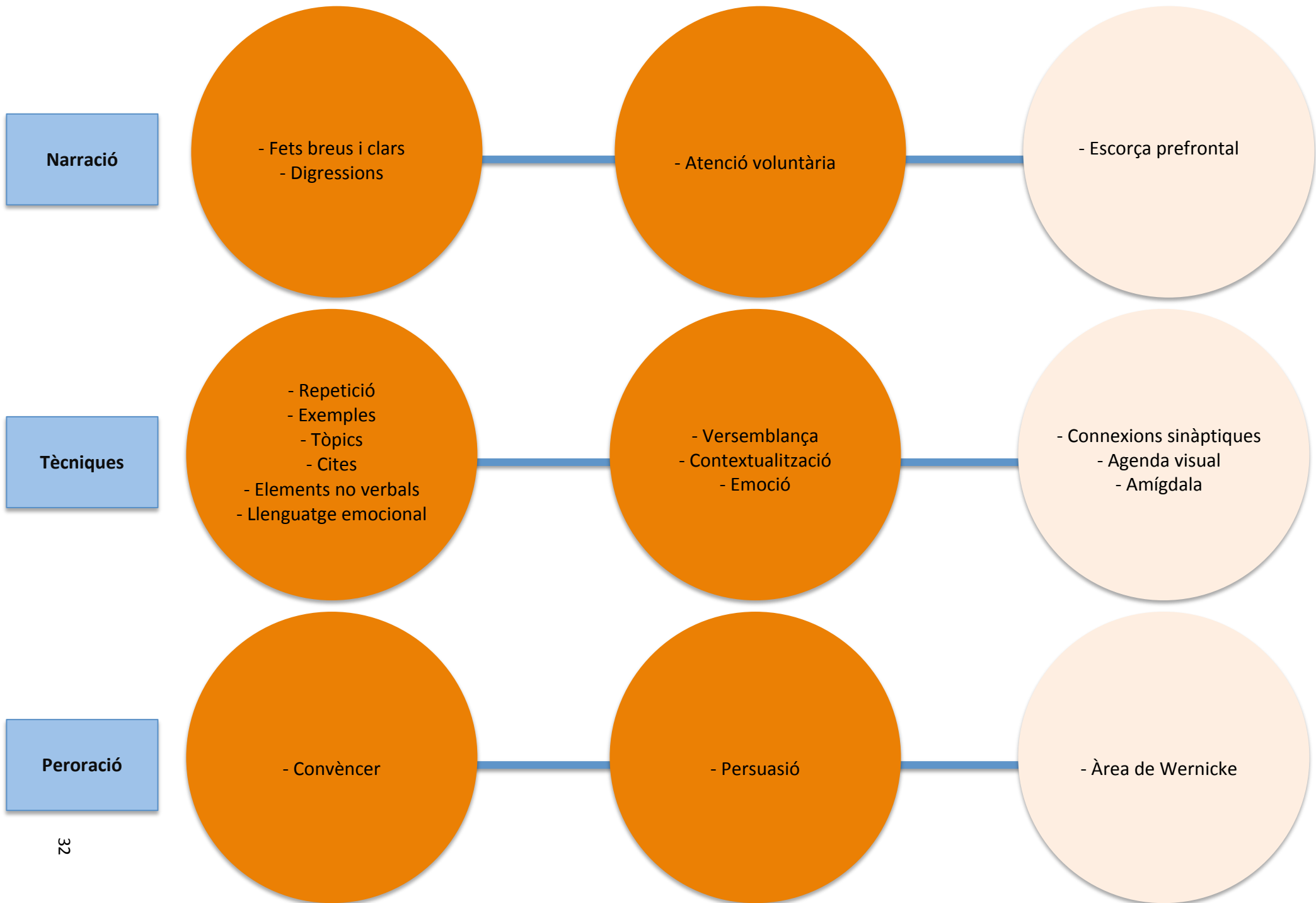
L'orador s'implica en el discurs, creu en ell i ho transmet a l'auditori. Es compromet amb el que està dient i espera que el públic ho percebi d'aquesta manera i dipositi la seva confiança en ell i el partit o agrupació que representa.

És molt complicat que, el fet de pronunciar un discurs, no generi una rèplica per part dels adversaris. Hem de tenir clar que ens trobem en un context on hi conviuen partits amb

ideologies molt diverses, fins i tot, contràries entre elles. Per aquest motiu, el que per a uns sigui l'estratègia correcta per als contraris serà l'incorrecta.

Com bé hem vist en l'estudi del discurs en general, en el polític també és necessari dur a terme una excel·lent argumentació, aquesta serà la clau que el portarà a l'èxit o al fracàs.

13.2. Pregunta d'investigació general

Tot allò que es recomana des de la retòrica, per tal que un discurs polític sigui més persuasiu, té una explicació des de la neurociència?

13.3. Preguntes d'investigació de la part de retòrica

- Els recursos i les tècniques proposats en la retòrica clàssica, segueixen sent els mateixos o han evolucionat?
- Quines tècniques o recursos són els més utilitzats a l'hora d'escriure discursos polítics?
- Hi ha semblances en l'estructura dels diferents discursos polítics? I en l'ús de recursos retòrics?

13.4. Procediments metodològics realitzats

La metodologia utilitzada per dur a terme aquesta part ha tingut com a objecte d'estudi els discursos polítics en l'àmbit de la retòrica. En aquesta part, hem realitzat dues proves de caràcter qualitatiu explicades a continuació.

La primera tècnica utilitzada ha sigut una entrevista no estructurada per tal de conèixer de primera mà com s'apliquen els coneixements en retòrica actualment i veure si han evolucionat. Aquest mètode, segons Raúl Rojas Soriano (2006: 220), s'utilitza quan busques adquirir el màxim d'informació sobre un tema concret. Per aquest motiu, no prepares preguntes tancades sinó que construeixes un guió amb els temes principals que vols analitzar i que, al llarg de l'entrevista, pots anar modificant. El guió que hem utilitzat per conduir l'entrevista, que se centra en els aspectes més rellevant que hem obtingut del marc teòric, conté els següents conceptes a tractar:

- L'estructura d'un discurs: quin pes té la improvisació i quin les pautes
- Llargada dels discursos
- Tècniques:
  - o L'ús de repetició
  - o L'ús de xifres o dades estadístiques
  - o L'ús d'anècdotes
  - o L'ús d'exemples
  - o La relació d'informació existent amb informació nova
- Temes de comunicació no verbal:

- Elocució
- Imatge personal
- Els assessors polítics:
  - Efectivitat
  - La feina dels *speech* writers
  - De quins punts s'encarreguen del discurs: estructura, temes a tractar...?

Per escollir el subjecte a entrevistar ens hem centrat en les preguntes d'investigació que volem resoldre i hem vist que necessitem, o bé un polític, o bé un *speech writer*. Per aquest motiu, escollim a Joan Manuel Tresserras com a candidat ja que, per un cantó, té un gran bagatge en política i en pronunciar discursos en públic, i per l'altre, té certa experiència com a assessor. Per una posterior anàlisi de la informació gravem l'entrevista amb una gravadora i, seguidament, la transcrivim.

Per tal d'analitzar la informació que obtenim de l'entrevista realitzada ens centrem en els diferents punts del model d'anàlisi, que hem exposat anteriorment. D'aquesta manera els resultats obtinguts es podran comparar, posteriorment, amb els de la següent prova qualitativa i, alhora, amb els de la part de neurologia.

Una vegada hem realitzat l'entrevista, ens disposem a realitzar la següent prova. Aquesta, es tracta d'una prova similar al que es coneix com a "anàlisi de contingut". L'anàlisi de contingut, segons Juan José Igartua i M^o Luisa Humanes "és una tècnica d'investigació que permet descobrir l'ADN dels missatges mediàtics, ja que aquesta anàlisi permet reconstruir-ne l'arquitectura, conèixer l'estructura, els components bàsics i com funcionen" (2011:6). Tot i així, no podem afirmar que es tracta, pròpiament, d'una investigació d'aquest tipus ja que els resultats que extraïem són de tipus qualitatiu i, per contra, els anàlisis de contingut, es caracteritzen per obtenir resultats quantitius i objectius.

En aquesta segona prova, ens hem proposat analitzar diversos discursos polítics actuals per comprovar si les tècniques utilitzades en retòrica clàssica se segueixen emprant i, comprovar alhora, si hi ha coincidències amb els resultats que extraïem de l'entrevista prèvia.

A l'hora de seleccionar els discursos, dels quals analitzarem el contingut, ens hem basat en una sèrie de paràmetre som són:

- La ideologia del partit: hem procurat que cada discurs tingués una ideologia diferent per tal d'extreure resultats objectius que no es vegin afectats pel contingut del mateix.

- La llargada del discurs: hem seleccionat discursos de diferents llargades per comprovar si aquesta pot influenciar en l'estructura del missatge.
- La intencionalitat del discurs: pretenem comprovar si les característiques estudiades són aplicables a qualsevol tipus de discurs.

Per tal de seguir els mateixos criteris en cada un dels discursos ens hem basat, de nou, en el model d'anàlisi. Per tant:

- Realitzem un primer anàlisi estructural per veure amb quines parts es divideix el discurs.
- Seguidament, analitzem detingudament cada paràgraf. Hem estudiat que cada part del discurs es caracteritza per presentar un lèxic i unes característiques determinades. En aquest segon punt, intentem identificar les tècniques utilitzades a cada paràgraf i comprovar si coincideixen amb l'estructura a la qual estan situades.
- Fem un segon anàlisi detallat. Aquest cop ens centrem en identificar les figures retòriques emprades, veure quina funció estan desenvolupant en cada cas, i comprovar quines són les més usades.

Els comentaris que extraïem dels dos primers punts, els anirem comentant juntament amb el fragment del discurs polític d'on els hem extret per tal que l'exposició sigui més clara i visual.

14. Entrevista Joan Manuel Tresserras³

A continuació, plantejem les conclusions extretes de l'entrevista amb Joan Manuel Tresserras.

Per tal de conèixer de primera mà quines tècniques s'utilitzen en la creació dels discursos actuals i començar a comprovar si segueixen el mateix patró que el plantejat per la retòrica clàssica, hem realitzat una entrevista a Joan Manuel Tresserras. Aquest, va ser conseller de Cultura i Mitjans de la Generalitat de Catalunya, i és, encara ara, professor de la Facultat de Comunicació de la UAB. Tresserras, a més de realitzar discursos polítics en diversos àmbits, participa en tertúlies i redacta un article setmanal al diari Ara. El seu bagatge i experiència en realitzar discursos en públic l'ha portat a acabar assessorant diferents figures a l'hora de fer les seves aparicions públicament.

En primer lloc, Tresserras ens explica que ell és partidari de que, qualsevol cosa, sigui un discurs o no, perquè surti bé, requereix una preparació prèvia. Argumenta que, com menys coneixes un tema, més t'has de preparar si el vols exposar en públic. Tot i així, ell confessa no tenir els discursos mil·limetrats sinó que, com a molt, es prepara un esquema amb les idees principals que ha de desenvolupar, i un cop està davant de l'auditori, va construint un discurs sobre la marxa. Explica, que moltes vegades, no recorre ni a l'esquema perquè procura mantenir sempre la mirada de la gent per tal de sostenir la seva atenció, i seguir-ne els estímuls. Seguint amb aquesta línia, argumenta que perquè una improvisació funcioni, hi ha molta feina al darrere. És a dir, una preparació permanent que et permeti anar adquirint informació de forma constant.

D'altra banda, pel que fa l'estructura del discurs, no en segueix cap en particular, però ens fa un paral·lelisme amb el què seria l'esquema que seguiria un discurs magistral. Explica que ell, a les classes teòriques, tendeix a obrir el discurs. És a dir, parteix d'una idea i va explorant quines són les diferents aportacions que poden realitzar els alumnes. En canvi, en els discursos polítics passa el contrari. En un discurs polític, explica que tu tens un objectiu concret i, per tant, comences el discurs de forma més oberta i el vas tancant fins que arribes a un punt que proposes unes conclusions que tenen un rerefons mobilitzador. Pretenen conduir el públic a l'acció. És per això que, en discursos polítics, recomana utilitzar una actitud i un to més imperatiu.

Seguint amb el to i el contingut, Tresserras, argumenta que depèn de l'emissor, però també, del receptor. Ens explica que l'emissor utilitza un llenguatge o un altre segons la seva professió

---

³ L'entrevista transcrita es troba a l'annex 1.

o el seu entorn. Ho exemplifica explicant que un psicòleg aconseguirà un discurs més motivacional i un expert en història construirà el text organitzant una seqüència de fets. Per altra banda, argumenta que és interessant conèixer el receptor perquè pots saber quina és la finalitat que busca del discurs. És a dir, seleccionaràs un contingut si l'únic que busquen és reafirmar les seves conviccions, o un altre si saps que no els convenç la seva ideologia.

Pel que fa a la llargada, al improvisar part del discurs, confessa que normalment els fa massa llargs, però que, tot i així, de la mateixa manera que amb el tema de l'atenció, segueix bastant els estímuls de la gent. Si veu que la gent es mostra interessada en el tema, segueix en la mateixa línia. En canvi, si veu que comencen a no prestar atenció, sap que ha d'anar acabant.

Alhora, tot i no entrar-hi en detall en aquesta recerca, volem destacar la importància que li dóna al llenguatge no verbal. Ens explica que quan un orador ensenya el palmell de les mans quan parla, busca agradar al públic. O ens comenta l'efecte que té el somriure, i és que si transmet la sensació d'estar-ho passant bé, la conseqüència directa és que el públic gaudeix escoltant-te. De la mateixa manera, si amb el teu to de veu aconsegueixes transmetre calidesa, serenitat... la gent sentirà que, aquells projectes que estiguin sota la teva responsabilitat, sortiran bé. L'altre fet que destaca del llenguatge no verbal, és l'aspecte físic. Explica que la gent té una imatge mental de l'aspecte d'un polític i que, tot el que surt d'aquest estàndard, genera desconfiança per part de la població. És per això, que ell proposa que si vols destacar, la clau és l'autenticitat i la diferència, però sempre dins els marges de l'estàndard. Si t'allunyes d'aquest marges seràs vist com un excèntric. De la mateixa manera, si et forces a semblar algú que no ets la gent ho percebrà i seràs percebut com a impostor.

Tresserras no és massa partidari de l'ús d'anècdotes en discursos polítics. Explica que s'han d'utilitzar en mesura, que el pitjor d'un polític és quan parla molt d'ell mateix. Tot i així, afirma que de vegades són necessàries per concretar allò abstracte. Alhora, aquestes et permeten aportar transparència al discurs, però de vegades són percebudes com a "autojustificacions".

Per últim, recolza utilitzar contingut emocional en el discurs, però sempre sense impostar. Si realment no creus en el que estàs dient, la gent ho notarà ràpidament ja sigui pels moviments, pel to de veu, o per l'actitud. Explica que la gent, en qüestió de deu segons, és capaç de treure conclusions i percebre aquella persona com a sincera o no.

Així doncs, veiem com Joan Manuel Tresserras, tot i tenir una tècnica pròpia i les seves opinions concretes, no defugeix excessivament dels recursos utilitzats per la retòrica

tradicional. Probablement, al que més importància li dóna, és a la comunicació no verbal, fet molt coherent tenint en compte el context social i tecnològic en el que vivim.

15. Anàlisi de discursos

Una vegada hem conegut les tècniques, estructures i recursos emprats en la retòrica clàssica i hem extret conclusions de l'entrevista amb Joan Manuel Tresserras, intentarem localitzar, en discursos polítics reals i actuals, els coneixements que hem anat adquirint. D'aquesta manera, volem veure si l'estructura dels discursos plantejats per la retòrica clàssica, segueix emprant-se en l'actualitat o si hi ha hagut una evolució d'aquests adaptant-se a les necessitats actuals.

Per fer-ho, analitzarem els diferents discursos des de dues vessants. En primer lloc, ens dedicarem a identificar l'estructura que han seguit els diferents oradors per ordenar les seves idees del discurs, i, a continuació, ens centrarem en el contingut i en analitzar si hi ha presència de recursos retòrics.

Els discursos escollits són cinc:

- Discurso en la ONU. Mariano Rajoy
- Soñadores de la Patria. Pablo Iglesias
- Intervención de Pedro Sánchez tras ser proclamado Secretario General del PSOE. Pedro Sánchez
- Missatge del President de la Generalitat en Motiu del Cap d'Any. Artur Mas
- Iniciativa para el referéndum en Catalunya. Joan Herrera

15.1. Discurso en la ONU. Mariano Rajoy⁴

El primer discurs que analitzarem correspon a un discurs pronunciat pel President Mariano Rajoy a la ONU.

Aquest discurs, té trets del discurs deliberatiu i del discurs judicial. D'una banda veiem que és deliberatiu perquè està fent referència a accions futures que afecten a la població i busca l'aprovació d'una assemblea pública. A més, després de cada argumentació, comprovem que recorre molt a l'exemplificació. Per altra banda, remet a accions passades i busca justícia

---

⁴ El text complet de Discurso en la ONU de Mariano Rajoy es trova a l'annex 2.

dirigint-se a un tribunal, per aquest motiu considerem que té certs aspectes propis del discurs judicial. Comprovarem tots aquests aspectes a continguació.

“Señor Presidente; señor Secretario General; señoras y señores jefes de Estado y de Gobierno; señoras y señores ministros; señoras y señores embajadores; señoras y señores”

En aquest primer fragment, Mariano Rajoy, recorre a diversos vocatius, uns més concrets que els altres, per cridar l'atenció de l'auditori i fer que aquests se sentin més involucrats en el discurs que procedirà.

“En nombre de España, quisiera felicitar al embajador Ashe por su nueva responsabilidad como presidente de esta Asamblea General y trasladarle nuestro resuelto apoyo y mejores deseos. Su solvencia es una garantía de buen hacer para los próximos doce meses. Deseo, asimismo, agradecer a su predecesor, al señor Vuk Jeremic, su eficaz trabajo en este último año y augurarle éxito en su nuevo cometido”

Just a continuació, Mariano Rajoy busca guanyar-se la benevolència del públic que l'escolta. Tal i com indica Alfonso Ortega (1997:87), una bona manera de començar un discurs és reconeixent algunes virtuts o mèrits de la persona o persones a qui s'adreça.

“España confía en las Naciones Unidas y apuesta decididamente por esta Organización, porque comparte plenamente los propósitos y principios que encarna. Nuestro compromiso con las Naciones Unidas no es mera retórica: España es el sexto contribuyente al sistema de las Naciones Unidas”

Una vegada finalitzat l'exordi, podem veure com, el President del Govern, comença narrant un fet i parla de la relació de compromís que existeix entre l'Estat espanyol i les Nacions Unides. En un primer moment, podem pensar que aquest discurs segueix l'estructura bàsica plantejada per la retòrica clàssica i que ens trobem davant de l'inici de la narració. Tot i així, més endavant, veurem que aquest discurs varia lleugerament l'esquema.

“Este compromiso legitima nuestra aspiración a servir los objetivos de Naciones Unidas en el Consejo de Seguridad en el bienio 2015-2016. Lo haremos con el mismo espíritu de diálogo y concertación que en la última ocasión en que esta Asamblea General depositó su confianza en España. [...] En los diez años que han pasado desde entonces mi país ha seguido demostrando con hechos su vocación de servir lealmente los fines de las Naciones Unidas: el mantenimiento de la paz y la seguridad internacionales, la resolución pacífica de conflictos, la cooperación internacional para el desarrollo y la promoción y el respeto de los derechos humanos”

En aquest fragment del discurs, es plantegen una sèrie de fets i tot de successions temporals que han afectat a la relació dels dos participants en el discurs (emissor i receptor). Fa una petita referència al passat parlant de la relació d'Espanya amb la ONU des de fa 10 anys. És el que en retòrica es considera una ràpida digressió que impedeix caure en la monotonia.

“Porque España cree firmemente en la tríada de paz, seguridad y desarrollo, más de 130.000 soldados españoles han servido en Operaciones de Mantenimiento de la Paz y misiones de ayuda humanitaria [...] en una región especialmente convulsa.

Porque España milita en pro del desarme, la no proliferación y el control de armamentos [...] contra el terrorismo nuclear a través de diversas iniciativas internacionales.

Porque España ha sufrido la violencia del terrorismo, sabe que a las nuevas amenazas que parten de actores no estatales es preciso responder [...] contra el Terrorismo y hemos de contar con un Convenio Global contra esta amenaza que no conoce fronteras”

És ja en aquest paràgraf, on comprovem que hi ha una petita desviació del que vindria a ser l'estructura clàssica de la retòrica. Podem observar com, Mariano Rajoy, argumenta o demostra les afirmacions que ha fet prèviament. Desenvolupa un seguit d'arguments recurrent a xifres i accions passades que fan verídics els fets que s'expliquen. Així doncs, aquest discurs, en comptes de plantejar tots els fets de forma successiva i, a continuació, argumentar-los, veiem que alterna aquest procés. Narra un primer fet, l'argumenta a continuació i així successivament. Veurem aquest patró en els següents paràgrafs.

“Todos en esta Asamblea debemos congratularnos del protagonismo que las organizaciones africanas vienen ejerciendo en esta crisis. Ese reconocimiento lo dirijo particularmente a la Unión Africana, que este año celebra su 50º aniversario. España está íntimamente ligada a África. Sus inquietudes son también las nuestras. Participamos en las Cumbres de la Unión Africana y en la financiación de NEPAD, y somos el primer país no africano que ha contribuido directamente al presupuesto de la Comisión de la Unión Africana. España ha lanzado una asociación estratégica con la CEDEAO y sigue estrechando lazos con las otras organizaciones regionales del continente. Respaldamos estos compromisos con un esfuerzo sincero: en los últimos cuatro años España ha aportado cien millones de euros a la CEDEAO y una cifra igual al Banco Africano de Desarrollo”.

Les explicacions i pertinents argumentacions que hem vist fins el moment presenten un contingut totalment objectiu i racional. En aquest paràgraf, però, observem com Mariano Rajoy opta per alterar l'ordre del discurs i, al principi de la narració del fet, donar èmfasi al vincle que hi ha entre Espanya i la Unió Africana. Es presenta un fet anecdòtic, com és el dels 50 anys de la Unió Africana, per trencar amb la monotonia i fer més amè un discurs feixuc.

“Desde entonces, el Reino Unido viene desoyendo el mandato de esta Asamblea General de Naciones Unidas y el compromiso contraído con España en la Declaración de Bruselas de 1984. Este anacronismo sigue causando inconvenientes a los ciudadanos de Gibraltar y de la zona adyacente. Sobre la legitimidad que otorga la doctrina universal de esta Asamblea General, España reitera una vez más su llamamiento al Reino Unido para retomar el diálogo bilateral y la cooperación regional”.

En aquest paràgraf, tot i seguir una construcció de tipus argumentatiu, es pot veure una situació on Rajoy ataca a qui considera adversari d'Espanya en aquesta qüestió: el Regne Unit. Aquest tipus d'atac, segons Alfons Ortega (1997:87 i seg.), és un recurs emprat per l'orador per posar el públic al seu favor, i en contra del subjecte atacat.

En canvi, a continuació veurem que es pretén guanyar la benevolència del seu públic, reconeixent-ne els seus mèrits.

“Por ello, España apoya plenamente la labor desarrollada por el secretario general de Naciones Unidas y por su enviado personal. Señor Presidente, Quiero destacar la contribución de América Latina y de sus organizaciones regionales al multilateralismo. Sus constructivas aportaciones en temas globales, como el medio ambiente o el desarrollo, son fundamentales”.

A partir d'aquí, un cop més se segueix el patró d'explicació i argumentació durant una part extensa del discurs.

“Señor presidente, voy terminando”

El següent fet destacable, en temes estructurals, és l'expressió citada prèviament. Tal i com hem vist al marc teòric, Laborda (2012:21), explica que una expressió com pot ser: “no m'allargaré massa” a l'inici del discurs busca guanyar-se la simpatia i l'atenció del públic. En aquest cas, veiem que Rajoy utilitza un recurs similar, per concloure el discurs. Creiem que utilitzant aquest “Señor presidente, voy terminando” està buscant captar de nou l'atenció del públic que hagi pogut perdre el fil del discurs i encaminar-los cap al final d'aquest.

“A lo largo de mi intervención he subrayado las principales razones por las que creo que España ha demostrado, no con declaraciones sino con hechos, estar preparada para servir a las Naciones Unidas desde su Consejo de Seguridad, con el mismo compromiso de diálogo y solidaridad que hemos demostrado desde nuestro ingreso en la Organización. Nuestro propósito es uno: la defensa de la dignidad de la persona. Hacia ese objetivo caminan todos nuestros esfuerzos por la paz, la libertad, la democracia, la justicia, los derechos humanos y el desarrollo sostenible. España sabe que nuestra defensa de la dignidad de la persona será más eficaz a través de las Naciones Unidas, al igual que esta Asamblea General de Naciones Unidas sabe que en este empeño puede contar con España. Muchas gracias”.

Les frases anteriors corresponen al que en retòrica seria la peroració del discurs. En aquest punt es fa el que Laborda (2012:25) anomena un *positia in rebus*. En aquest apartat, es conclou tot el que s'ha anat explicant a la resta del discurs. Com podem veure Rajoy fa explícit aquest fet quan diu: "A lo largo de mi intervención he subrayado las principales razones por las que creo que España ha demostrado, no con declaraciones sino con hechos, estar preparada para servir a las Naciones Unidas desde su Consejo de Seguridad". Tot i ser l'última part del discurs on pot aparèixer un contingut més emocional, en aquest discurs veiem que el que predomina en aquesta última part és la racionalitat.

Recursos retòrics

En aquest punt de l'anàlisi, estudiarem quins dels recursos retòrics, segons la Nova Enciclopèdia de l'Estudiant (1999:238 i seg.), plantejats en el marc teòric, destaquen en el discurs que pronuncia Mariano Rajoy i en mostrarem algun exemple.

Metonímia

Tal i com hem vist en el marc teòric, aquest recurs consisteix a designar el nom d'un contingut pel del continent o a l'inrevés.

Mariano Rajoy utilitza assíduament l'expressió "en nombre de España" enlloc de "en nombre de todos los españoles", és a dir, parla d'Espanya com a designi de l'opinió de cada un dels espanyols. Considerem que utilitza aquests recurs per transmetre un sentiment de pertinença, unitat i opinió comuna.

Hipèrbaton

Aquest segon recurs consisteix a alterar l'ordre natural de les paraules dins d'una frase.

Un exemple d'aquest recurs el trobem en l'expressió "resuelto apoyo". En aquest cas, Mariano Rajoy pretén donar èmfasi a l'adjectiu "resuelto" situant-lo davant del substantiu "apoyo".

Un segon exemple el trobem quan parla de "excelente oportunidad". La situació és la mateixa que en l'anterior cas, es busca emfatitzar l'adjectiu "excelente", deixar clar aquest atribut.

Personificació

El recurs de personificació consisteix a atribuir característiques o qualitats humanes a coses que no ho són.

Ho veiem de manera clara quan en el discurs es llegeix “España confía”. España és un país, per tant, no se li pot atribuir una acció humana com és confiar. És cert però, que en el discurs quan Mariano Rajoy parla d’Espanya ho fa referint-se a tots els espanyols i espanyoles que formen part del país.

Anàfora

Aquest recurs, es caracteritza per repetir una mateixa paraula, o més, a l’inici de diverses frases. En el discurs analitzat veurem que aquest recurs es repeteix en més d’una ocasió.

El primer cop que detectem el recurs és el següent:

“Aquí todos tenemos los mismos derechos, con independencia de nuestro tamaño, población o desarrollo económico: éste es el órgano de las Naciones Unidas que encarna la igualdad soberana de los Estados. Aquí las decisiones que adoptamos generan un acervo ante la opinión pública internacional difícilmente rebatible: ésta es la cámara deliberativa de la legitimidad global. Aquí todos somos miembros permanentes y es aquí donde el multilateralismo adquiere todo su sentido y vigor”.

Com podem veure, de manera destacada en cursiva, trobem un total de quatre “aquí”. Amb aquesta paraula Mariano Rajoy es refereix a les Nacions Unides. Amb aquesta repetició vol donar importància al que suposa pertànyer a aquest organisme.

La següent anàfora que trobem és la paraula “porque”. Cada vegada que Mariano Rajoy fa una argumentació, la valida amb una sèrie de d’exemples encapçalats per un “porque”. Amb aquest inici de frase, pretén mostrar que existeixen accions reals que recolzen l’argumentació.

Un altre exemple, el trobem quan, Mariano Rajoy, repeteix de manera reiterada durant el discurs “Señoras y señores” o “Señor Presidente”. En aquest cas amb aquesta anàfora es busca mantenir o tornar a captar l’atenció de l’auditori.

Al·literació

Aquest recurs consisteix a repetir un fonema o fonemes semblants en un mot o en una frase. L’únic exemple que trobem d’aquest recurs és el següent:

“La Estrategia Global de Naciones Unidas contra el Terrorismo y hemos de contar un Convenio Global contra esta amenaza que no conoce fronteras”.

Tot i que pot tractar-se d'un fet casual i que la persona que ha construït el discurs no se n'hagi adonat, normalment l'al·literació s'utilitza per donar rellevància al fonema o fonemes repetits o bé per motius estètics en la pronúncia.

Enumeració

Aquest recurs retòric consisteix a repetir o fer una llista d'un conjunt d'elements per remarcar-los.

Durant el discurs pronunciat per Mariano Rajoy trobem un gran nombre d'enumeracions. Hem detectat que aquestes enumeracions es troben, sobretot, quan defineix Espanya i els seus atributs amb la finalitat que tots els assistents coneguin com és el Espanya i què fa. A continuació plantejem alguns exemples:

“Volvemos a apoyar estos esfuerzos con una gran inversión en cooperación al desarrollo
generosa, inteligente y eficaz”

“España ha sido siempre encrucijada *de caminos, de culturas, religiones y tradiciones*”

“Somos un país *abierto, plural y tolerante*”

“Hacia ese objetivo caminan todos nuestros esfuerzos por *la paz, la libertad, la democracia, la justicia, los derechos humanos y el desarrollo sostenible*”

Antítesi

La funció de l'antítesi és posar en relació dos significats que s'oposen entre si.

En aquest cas, tot i no ser paraules antònimes, l'estructura i el contingut del discurs ho planteja com a fets contraris:

“No con declaraciones sino con hechos”

En aquest cas pretén remarcar la paraula “hechos” referint-se en als fets que demostren que Espanya està preparada per servir a les Nacions Unides. Mariano Rajoy reforça aquesta expressió amb les exemplificacions que ha anat fet durant el discurs.

15.2. Soñadores de la Pátria. Pablo Iglesias⁵

El segon discurs que hem analitzat és el pronunciat per Pablo Iglesias, líder de Podemos, el passat 31 de gener de 2015 a la Puerta del Sol de Madrid. Com veurem, aquest discurs, té un alt component emocional i considerem que entraria dins del gènere epidíctic ja que, tot i que fa referències a futures accions polítiques, se centra en elogiar al seu públic. El comentem més detalladament a continuació.

“Qué bonito es ver a la gente haciendo historia. Es emocionante ver a un pueblo sonreír en la puerta del Sol. Un pueblo con voz de gigante que pide cambio, justicia social y democracia. Veo aquí gente digna. Veo aquí la esperanza de construir entre todos un futuro mejor. Veo aquí soñadores. Bona tarda. Arratsaldeon. Boas tardes. Bienvenidos a Madrid.”

Pablo Iglesias, des d'un principi, recorre a l'emotivitat per arribar al seu públic. De la mateixa manera que Mariano Rajoy, aquest, capta l'atenció del seu públic basant-se en vocatius, en referències directes al públic per implicar-los en el seu discurs. Tot i així, si ens centrem en el lèxic utilitzat per cada un d'ells veiem una notable diferència, conseqüència del context on se situen i el públic al que es dirigeixen. Pablo Iglesias utilitza termes com “pueblo” “gente” “soñadores” i altres vocatius que fan el seu discurs més informal. Alhora, observem que saluda al seu públic en diferents idiomes, implicant, de nou, a diferents sectors de la societat. És el que, Kathleen M. German (2003:254), classificaria com a fase d'atenció segons la Seqüència Motivadora de Monroe.

“Hay que soñar, pero soñamos tomándonos muy en serio nuestros sueños. La Puerta del Sol, otra vez símbolo de futuro, de cambio, de dignidad y de valor. 2 de mayo de 1808, no fueron los reyes ni los generales ni los brillantes regimientos del Palacio Real los que se opusieron a la invasión. Fue el pueblo de Madrid, ese que hoy está en la calle con nosotros, el que compró con sacrificio la dignidad frente a una invasión intolerable. Fueron los de siempre, los de abajo, los humildes, los que se enfrentaron a la vergüenza y la cobardía de unos gobernantes que sólo defendían sus privilegios sin importarles nada más. Esa gente valiente y humilde está en nuestro ADN y estamos orgullosos”.

Just després de la presentació, Pablo Iglesias, comença el seu discurs pronunciant la frase: “Hay que soñar, pero soñamos tomándonos muy en serio nuestros sueños” que, com veurem, anirà repetint al llarg del discurs, davant de cada idea que es disposi plantejar. Ja en aquest primer paràgraf, l'autor, recorre a una digressió per fer referència als fet que van passar el 2 de

---

⁵ El text complet del discurs *Soñadores de la Pátria* de Pablo Iglesias es trova a l'annex 2

maig de 1808. Segons Lluís Pastor (2010:69), aquest recurs s'acostuma a emprar en la segona fase del discurs, a la narració, per tal de trencar amb la monotonia de l'explicació dels fets. Tot i així, en aquest, l'autor l'utilitza per contextualitzar la situació i per guanyar-se la benevolència del públic, fet que, com hem anat veient, és una peça clau de l'exordi. Per fer-ho, l'orador atribueix una sèrie de mèrits a uns avantpassats no presents, però acaba donant a entendre que el públic que té davant, és successor d'aquesta gent i, per tant, els hi està atribuint a ells també els mèrits. Els següents tres paràgrafs, que d'igual manera que aquest, acaben amb la frase "Esa gente valiente está en nuestro ADN y estamos orgullosos", estan dedicats a transmetre aquest mateix missatge.

"Cuando no había libertades [...] Esa gente valiente está aquí ahora. Vosotros sois la fuerza del cambio. Gracias por estar aquí."

D'aquest tercer i últim paràgraf introductorí volem destacar les dues últimes frases en què es fa evident que l'orador busca la simpatia del seu públic agraint la seva assistència i atenció.

"Hay que soñar y nosotros soñamos, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. Atenas, Europa, enero de 2015, año del cambio. 'Fisái i ánemos dimokratikís alayís stin Evropi' [En Griego] (el viento del cambio empieza a soplar en Europa). Menos de una semana de nuevo Gobierno en Grecia: electricidad gratuita para 300.000 familias que no la podían pagar; suspensión de los procesos de privatización en puertos, de la compañía de electricidad y de 14 aeropuertos. [...] En Grecia han perdido sus delegados. Ha perdido el delegado Samarás y ha perdido el delegado Rajoy que fue a Atenas a apoyar al Gobierno del fracaso. En Grecia, por fin, ha ganado el pueblo griego. [...] A los ciudadanos españoles nos toca ahora ser protagonistas de nuestra historia y vamos a soñar, pero creyendo seriamente en nuestros sueños."

Aquest discurs, com anirem veient, presenta una estructura que no compleix l'esquema plantejat per la retòrica clàssica. En retòrica, es planteja que la segona part del discurs (narració) exposa una sèrie de fets, i la tercera (argumentació), els argumenta. En canvi, en aquest discurs, que busca més l'estètica que la funcionalitat, veiem com Pablo Iglesias comença contextualitzant el seu discurs fent un paral·lelisme entre la situació que s'està produint a Grècia i la que es viu a Espanya. Per fer-ho més evident i acostar la cultura grega a la Puerta del Sol, expressa la següent frase en grec: 'Fisái i ánemos dimokratikís alayís stin Evropi'. Aquest fet, a més de contextualitzar, ajuda a cridar l'atenció dels oients.

“¿Qué ha pasado? ¿Qué ha pasado en este país? [...] La corrupción no son sólo sinvergüenzas que meten la mano en la caja, corrupción es que un 1% de ricos posea lo mismo que el 70% de la población, desde que empezó la crisis hay un 27% más de ricos exactamente el mismo porcentaje que españoles en riesgo de pobreza. Las personas atendidas por Cáritas han aumentado un 30% desde el inicio de la crisis. El mismo porcentaje que ha aumentado la venta de coches de lujo. ¡Eso es corrupción! [...]El Comité Europeo de Derechos Sociales acaba de denunciar que el salario mínimo español no garantiza la vida digna.[...] Los recortes y política de austeridad están dividiendo a nuestro país en dos: los que se han beneficiado y los que están peor que antes, los de arriba y los de abajo.

Durante mucho tiempo nos hicieron creer en mentiras, nos hicieron creer esa mentira según la cual las cosas funcionan si a los más ricos les va muy bien. [...] Y por eso estamos aquí: no para protestar”.

En els paràgrafs plantejats anteriorment veiem com l'autor passa de plantejar la situació actual del país a raonar com hem arribat a aquest punt. És a dir, passem de parlar de present a passat. Per indicar a l'audiència aquest canvi, opta per formular una pregunta retòrica a l'inici del paràgraf: “¿Qué ha pasado? ¿Qué ha pasado en este país?”. Per altra banda, en aquest paràgraf, identifica els culpables de que el país es trobi en aquesta situació. Per fer-ho utilitza recursos com plantejar dades numèriques de la situació: “corrupción es que un 1% de ricos posea lo mismo que el 70% de la población” o recorre a afirmacions expressades per una institució oficial: “El Comité Europeo de Derechos Sociales acaba de denunciar que el salario mínimo español no garantiza la vida digna”. Tal i com hem vist, Lluís Pastor (2010:72), explica que aquest tipus de tècniques s'utilitzen per fer més verídica aquest discurs. A continuació, aprofita tot aquest tipus de dades per atacar el seu adversari.

“Soñamos; pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. ¿De qué hablamos cuando soñamos con un cambio? Queremos un cambio que garantice las pensiones de los mayores, que se partieron la espalda trabajando.[...]Queremos un cambio que ponga en orden las cuentas, saber en qué y cómo gastamos, hay que afrontar una batalla sin cuartel contra el fraude fiscal. Hacerlo es garantizar los derechos para todas las personas.

Soñamos, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. Y soñamos con un país donde nadie se quede fuera. Donde cualquiera pueda calentarse en invierno. Donde no haya una sola familia sin techo donde pasar la noche. Nunca más un país sin su gente. Por eso es necesario desplegar un plan de rescate ciudadano que ponga todo su empeño en parar la sangría y la asfixia que impide la recuperación. Hay que destinar recursos de urgencia nacional a aquellos sectores más vulnerables y excluidos. Hay que hacer caso a los premios Nobel y reestructurar la deuda. Esta reestructuración tiene que ser rigurosa, solvente y honesta. Tiene que ser acorde con la cuarta economía del euro como es España. Lo que está en juego hoy en Europa y

en España es la propia democracia. Y frente al totalitarismo financiero nosotros estamos con la democracia.”

En aquesta tercera part del discurs, parla sobre el futur, sobre com vol que sigui la societat espanyola. Per fer-ho recorre a l'estructura “queremos un cambio” seguit de la proposta i el com ho faran.

“Hace unos días se reunían en el Foro de Davos los grandes inversores mundiales. 1.700 jets privados llegaron para discutir del cambio climático. Hay que recordarles que la soberanía europea no está en Davos, no está en el Bundesbank, no está en la Troika, no es de Merkel. La soberanía europea es de los ciudadanos. Basta ya de secuestra la soberanía, basta ya de Gobiernos cobardes que no defienden a sus pueblos.”

D'entre tota l'explicació sobre el canvi que promet el líder de Podemos, destaquem l'anterior paràgraf en el que presenta una anècdota per sustentar els arguments que s'han plantejat. Després de tot de dades i fets objectius, és habitual recórrer a fets anecdòtics per trencar la monotonia i despertar, de nou, l'interès dels oients.

“Permitidme que salude a unos cuantos soñadores. Esos jóvenes que llenaron las plazas de mayo, esos ciudadanos ejemplares que pararon desahucios con sus cuerpos jugándose la libertad. [...] Esa clase obrera valiente, trabajadores de AENA, trabajadores de Coca-Cola: sois un ejemplo. Esos abuelos y abuelas incansables a los que llaman ‘yayoflautas’, que defendiendo su dignidad defienden la de sus hijos y la de sus nietos. [...]. Esos trabajadores migrantes, nadie tiene derecho a llamaros extranjeros en España. Gracias. Gracias a todos por ser ese movimiento popular sin el cual el cambio no será posible en nuestro país.”

És en aquest punt, on es veu clarament que Pablo Iglesias ja porta el seu discurs cap a la peroració. Veiem com s'adreça a tota una sèrie de gent i els hi dóna les gràcies, recurrent al que Laborda (2012:25) anomena *posita in affectibus*. Busca despertar sentiments per acabar el seu discurs de forma més memorable. A més, té una funció apel·lativa, és a dir, aconseguix que la gent se senti identificada amb el discurs i les idees que promou.

“Decía Antonio Machado, a través de su Juan de Mairena, que aquel hidalgo loco era un ejemplo; un ejemplo de nobleza y valor frente a la injusticia, decía que a veces hacen falta locos dignos que se enfrenten a los poderosos. [...] Hacen falta Quijotes. Estamos orgullosos de ese soñador a caballo, de ese español universal. No permitamos que los traidores conviertan al Quijote en una marca, no permitamos que compren y vendan la dignidad y la belleza, no permitamos que compren y vendan las sonrisas, el derecho de nuestra gente a sonreír no se vende, el derecho a tener escuelas y hospitales no se vende, la soberanía no se vende”.

A punt de concloure el seu discurs, Iglesias recorre a una metàfora, que serveix com a exemple per explicar el perfil de comportament que ha defensat al llarg del text. Planteja a Don Quijote de la Mancha com a model a seguir. Tal i com explica Lluís Pastor (2010:72), els exemples, i més aquest que és conegut internacionalment, reflecteixen una realitat d'una forma molt més tangible. Tot i així, tal i com hem vist, els exemples són molt més utilitzats a la fase d'argumentació que en la de peroració.

“Nuestra patria no es una marca, nuestra patria es la gente. Han querido humillar a nuestro país con esa estafa que llaman austeridad.[...]La patria es esa comunidad que nos permite soñar un país mejor, pero creyendo seriamente en nuestros sueños. Madrid, Europa, 31 de enero de 2015, año del cambio. Podemos soñar, podemos vencer”.

Per acabar el seu discurs, Pablo Iglesias utilitza un llenguatge molt patriòtic i de pertinença per despertar emocions a la gent i acaba fent una crida a l'acció, que tal i com expliquen Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006: 64), és un aspecte molt comú en l'esquema que segueixen la majoria de discursos.

Recursos retòrics

Estem davant del discurs més ric en recursos retòrics. Veurem que recorre a un total de sis recursos per estructurar la informació en el discurs, per millorar-ne la comprensió i, també, l'estètica.

Enumeració

Veiem que Pablo Iglesias recorre molt al recurs de l'enumeració durant el seu discurs. A continuació indiquem alguns exemples:

El discurs comença amb una enumeració en la que Pablo Iglesias dóna la benvinguda utilitzant totes les llengües que es parlen a Espanya. Amb aquesta enumeració, tal i com hem vist a la primera part de l'anàlisi, Pablo Iglesias busca acostar-se a tot el públic.

“Bona tarda. Arratsaldeon. Boas tardes. Bienvenidos a Madrid.”

A continuació, trobem una enumeració d'atributs amb els que pretenen començar el discurs de manera positiva i contundent:

“La Puerta del Sol, otra vez símbolo de futuro, de cambio, de dignidad y de valor.”

Més endavant, veiem una altre llistat de paraules similar a l'anterior. Amb aquesta enumeració vol remarcar unes característiques concretes.

“Esta reestructuración tiene que ser *rigurosa, solvente y honesta*”

Per últim, trobem aquest recurs acompanyat d'una anàfora que es comentarà a continuació:

“**Esos jóvenes** que llenaron las plazas de mayo, **esos ciudadanos** ejemplares que pararon deshaucios con sus cuerpos jugándose la libertad. **Esos héroes y heroínas** de las batas blancas que defendieron el derecho a la salud y el trabajo digno para los profesionales sanitarios. **Esos enfermos** de hepatitis que tuvieron que ocupar hospitales para reivindicar su derecho a vivir. **Esa marea verde** que nos recordó que no hay democracia sin una educación pública de calidad. **Esa clase obrera** valiente, trabajadores de AENA, trabajadores de Coca-Cola.”

Tal i com podem veure al fragment de discurs anterior, les paraules marcades en cursiva pertanyen a l'enumeració, mentre que les que apareixen marcades en negreta, fan referència a l'**anàfora**, la repetició de la mateix paraula a l'inici de cada frase.

Anàfora

En aquest discurs, apareix en moltes ocasions aquest recurs ja que, d'una banda, es busca remarcar fets que són importants que el públic capti i, d'altra banda, s'utilitza la frase que es destacarà a continuació per tal que l'auditori no perdi el fil del discurs i estigui atent.

Aquesta frase de la qual parlem, i que considerem anàfora, és la següent:

“Soñamos; pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños”

Altres exemples d'anàfora els trobem en els següents casos:

“Los españoles que quieren un país mejor, y soñamos sí, pero soñamos seriamente con *un país* donde los que se han visto obligados a irse puedan sacar un billete de vuelta, *un país* donde los que quieren sacar proyectos adelante puedan hacerlo sin tener que depender de los bancos. *Un país* donde acceder a una vivienda no se convierta en un calvario de por vida. *Un país* donde no se cobren sueldos de miseria, un país donde existan políticas que vacunen contra la exclusión”

En aquest primer fragment, Pablo Iglesias, defineix com vol que sigui Espanya, per aquest motiu, davant de cada característica que vol que tingui afegeix “un país” per donar més força al discurs.

El segon fragment, comparteix les mateixes característiques que l’anterior, però utilitza l’expressió “queremos un cambio” davant de cada frase per aconseguir el mateix efecte que en l’anterior cas.

“Queremos un cambio que potencie nuestras pymes y sirva para engrasar nuestro tejido empresarial, queremos que nuestra inversión en I+D+I se equipare a la media europea, [...] queremos un cambio que abra la puerta a la economía verde para salir de un modelo del ladrillo improductivo, [...] Queremos un cambio en el modelo de monopolios. Queremos un cambio que ponga en orden las cuentas”.

Al·literació

Pablo Iglesias fa en el seu discurs una repetició de fonemes dins d’una mateixa frase. Aquest recurs pot haver sorgit pensant en un motiu fonèticament estètic o sense estar estudiada aquesta estructura.

“Hay que soñar y nosotros soñamos, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños.”

En aquest cas, tal i com veiem senyalat en cursiva a la frase anterior, el fonema que es repeteix i que crea un efecte especial auditiu és la “s”.

Antítesi

Un altre recurs que localitzem en el discurs de Pablo Iglesias és l’antítesi, l’exposició de manera relacionada de dos fets oposats o contraris.

“Al cambio los de arriba lo llaman experimento y caos. Los de abajo lo llamamos democracia.”

L’antítesi la trobem al relacionar “los de arriba” amb “los de abajo” dues expressions contràries entre sí. Amb aquest recurs pretén remarcar les dues classes socials existents a Espanya: el govern actual i la resta de la societat.

Metàfora

En el discurs de Pablo Iglesias trobem, per primera vegada durant l’anàlisi dels discursos, una metàfora clara.

A l'exemple que es mostra a continuació es pot veure com s'utilitza el personatge de "El Quijote" per referir-se a Espanya:

"No permitamos que los traidores conviertan al Quijote en una marca."

Durant el fragment del discurs on apareix aquesta frase, Iglesias ha estat parlant de l'oposició a convertir Espanya en una marca. Per aquest motiu, per evitar una repetició, utilitza un personatge tan representatiu d'Espanya com ho és "El Quijote", per referir-se al mateix país.

Personificació

Per últim, el darrer recurs que destaca en aquest discurs, és la personificació: atribuir accions o actituds humanes a un objecte que és impossible que les tingui.

L'exemple més clar d'aquest recurs és el trobem quan Pablo Iglesias atribueix el sentit de la vista a la plaça de la Puerta del Sol, ho veiem a continuació:

"Esta Puerta del Sol vio a esas gentes valientes, humildes."

15.3. Intervención de Pedro Sanchez tras ser proclamado Secretario General del PSOE. Pedro Sanchez⁶

El tercer discurs analitzat és el pronunciat per Pedro Sánchez el 26 de juliol de 2014, dia que és proclamat Secretari General del PSOE. Considerem que aquest és de tipus deliberatiu ja que l'orador se centra en explicar les accions que portarà a terme i que afectaran socialment a la població.

"Gracias de corazón, compañeros y compañeras. Gracias presidenta, gracias querida Susana. Gracias, compañeros y compañeras.[...] Gracias de corazón, compañeros y compañeras, porque hemos hecho un ejercicio de democracia interna histórico, inédito en nuestra historia, pero también que va a representar un antes y un después en la historia política de nuestro país"

Pedro Sánchez comença el seu discurs amb un paràgraf bastant burocràtic on es dedica a donar les gràcies a tots aquells membres del partit que li han donat suport en la seva candidatura. De la mateixa manera, aconsegueix guanyar-se la benevolència del públic i que l'escoltin de bona gana.

---

⁶ El text complet de la *Intervención de Pedro Sánchez tras ser proclamado Secretario General del PSOE* de Pedro Sánchez, està a l'annex 2

“Nosotros somos el partido del cambio y si hoy estamos aquí, compañeros y compañeras, es porque en 1879 veinticinco compañeros decidieron crear el Partido Socialista Obrero Español para cambiar España. Hoy estamos aquí porque hay muchos compañeros que tienen viva la memoria de muchos otros hombres y mujeres que dejaron hasta incluso la vida por defender las libertades en España. [...]. Por eso yo te diré, Alfredo, que creo que has hecho un gran servicio a este partido y a este país, en un momento muy complicado. [...] Ha sido un privilegio poder compartir contigo un trecho de este camino y por eso, compañero Alfredo, siempre vas a poder encontrar en mí un compañero que te aprecia, que te quiere y que, desde luego, va a necesitar tu consejo y tu aliento en los próximos años”.

Just a continuació, Pedro Sánchez fa una digressió al 1879, any que es va crear el partit, i es dedica a explicar, de forma cronològica, els canvis i evolució que hi ha hagut fins a dia d'avui. És per això, que acaba donant-li les gràcies al seu últim antecessor: Alfredo Pérez Rubalcaba. Veiem però, que tot ho tracta amb un llenguatge molt informal i pròxim. D'aquesta manera aconseguix acostar-se al públic i transmetre millor aquest sentit de pertinença i de “família”. El fet d'explicar-ho cronològicament fa que tingui més el format narratiu i, això, segons Francesc Xavier Marín i Pilar Guzmán (2006:57) aconseguix mantenir més l'atenció dels oients. Tot i així, en aquest cas en concret el contingut és bastant feixuc i es fa difícil seguir-ne el fil conductor.

“Amigos y amigas, sé que algunos a lo mejor están esperando que diga que hoy empieza todo, pero no es cierto, no me va a salir eso, no es así. Nuestra historia empezó hace 135 años y hoy, además, me siento depositario de un legado de coraje, de libertad, de pasión... por la lucha y por el cambio de todos aquellos que me precedieron. Soy un socialista que está orgulloso de una España de la que los socialistas nos hemos sentido y hemos construido mucho de lo que hoy disfrutan los españoles y españolas, pero que hemos hecho patrimonio de todos y de todas.”

En aquest següent paràgraf, Pedro Sánchez, ja dóna a entendre que, després de parlar de tots els antecedents, ja està apunt per endinsar-se en la seva candidatura. Observem que, de la mateixa manera que s'acostuma a realitzar en els exordis, es torna a guanyar la benevolència del públic recorrent a un acte d'humilitat expressant frases com: “sé que algunos a lo mejor están esperando que diga que hoy empieza todo, pero no es cierto, no me va a salir eso, no es así”. Alhora, mostra transparència i humanitat.

“En mi campaña dije lo siguiente: dije que iba a ser un Secretario General en la carretera.[...] Dije, y me comprometí, a que íbamos a devolver el protagonismo a los militantes de base. Y dije que, si era elegido SG, la Ejecutiva que yo voy a liderar va a acudir una vez al año en

asamblea abierta a rendir cuentas ante todos los militantes de base, en todas y cada una de las comunidades autónomas”.

En aquest, i en els següents paràgrafs, Pedro Sánchez es dedica a relatar una sèrie de fets que va prometre que compliria en el cas que fos anomenat Secretari General del PSOE. És el que, segons Laborda (2012:22), en els esquemes de retòrica clàssics, s’anomena narració. Realment, sembla que Sánchez estigui exposant un per un els punts del seu programa.

“Para eso pedí vuestra confianza y a eso, compañeros y compañeras, os puedo asegurar que voy a dedicar todos mis esfuerzos y el esfuerzo y el esfuerzo de la Ejecutiva, a devolver la esperanza al país y también a todos los españoles y a todas las españolas. [...]Vamos a estar a la altura de esa exigencia, vamos a hablar menos de nuestras intenciones y vamos, sobre todo, a aportar soluciones, a transformar España y resolver muchos de los problemas que tienen los españoles. Y el primero de ellos se llama desempleo. Después de seis años de crisis y más de cinco millones de desempleados, lo que es evidente es que las recetas conservadoras de la austeridad y de la falta de crecimiento han fracasado”.

És en aquests paràgrafs i en els següents on trobem l’argumentació del discurs. Segons Quintilià (s.l d.C), aquest, és el moment en què es declara i es desenvolupa els arguments que fan verídiques les afirmacions plantejades. En aquest cas en concret, el que va fent Pedro Sanchez, és argumentar els punts, que ha esmenat amb anterioritat, de forma més extensa. Per fer-ho, veiem que se centra en dades estadístiques i argumenta que: “Después de seis años de crisis y más de cinco millones de desempleados, lo que es evidente es que las recetas conservadoras de la austeridad y de la falta de crecimiento han fracasado.” Aquest fet, tal i com explica Pastor (2010:72), i com ja hem anat veient en casos anteriors, aporta credibilitat al discurs.

“Por eso compañeros y compañeras yo no voy a pedir a los españoles un acto de fe. No les voy a decir que crean en nosotros. No lo voy a hacer. No se trata de eso.[...] Hoy, compañeros y compañeras, empezamos ese camino. El PSOE está en marcha y cada uno de vosotros y de vosotras es decisivo para provocar ese gran cambio que necesita España y recuperar un Gobierno de progreso, un gobierno socialista. [...]La igualdad, la justicia social, y la libertad, compañeros y compañeras, seguirán siendo nuestros ideales y nuestros principios.[...] Amigos y amigas, buen congreso y muchísimas gracias. A este trabajo yo me voy a dedicar, voy a dedicarle lo mejor de mí mismo, todo el tiempo y todo el esfuerzo. A cambiar el PSOE y también a cambiar España. Muchas gracias”.

Podem comprovar que Pedro Sanchez està donant per finalitzat el seu discurs en el moment en què deixa de plantejar arguments i el seu discurs agafa un to més emotiu i més abstracte amb paraules com: “Fe”, “igualdad”, “justicia social” i “libertad” entre d’altres. A més, d’igual manera que hem vist en el discurs anterior, busca involucrar a tothom en el seu projecte fent una crida a l’acció. Per últim, comentar que al final deixa molt clar que ell és el líder perquè a les últimes quatre línies utilitza molt la primera persona i el “yo”.

Recursos retòrics

Anàfora

Pedro Sánchez recorre a l’anàfora per començar el seu discurs. L’utilitza per realitzar un seguit d’agraïments, per aquest motiu, l’anàfora la trobem en la paraula “gracias” que, tal i com veiem, es repeteix un total de sis vegades.

“Gracias de corazón, compañeros y compañeras. Gracias presidenta, gracias querida Susana. Gracias, compañeros y compañeras. Gracias militantes de base. Gracias a todos y a todas, porque hoy estamos haciendo historia.”

Una segona anàfora la trobem quan explica els motius del congrés d’una manera molt emocional. Intenta donar resposta a la pregunta “¿Por qué estamos aquí?” tot i que aquesta s’eludeix en el discurs.

“Hoy estamos aquí porque hay muchos compañeros que tienen viva la memoria de muchos otros hombres y mujeres que dejaron hasta incluso la vida por defender las libertades de España. Estamos aquí por los que nunca callaron. Estamos aquí por los que jamás se arrodillaron ante una dictadura cruel e infame, por los que sufrieron y por los que nunca, nunca dejaron de luchar. Estamos aquí, compañeros y compañeras, por quienes tras décadas de persecución quisieron mirar al mañana [...]”

La següent anàfora que destaquem fa referència a com vol que sigui el PSOE actual Pedro Sánchez i, abans de cada característica, és quan se situa l’estructura repetida: “Un PSOE”, que encapçala cada frase per donar més èmfasi al contingut.

“Quiero un PSOE que responda a todo eso, que responda con el mismo pulso que tiene ahora mismo España. Un PSOE moderno, que afronte los problemas de transformación que necesita una España que está en la encrucijada. Un PSOE abierto, participativo, en una sociedad que ya no tolera ningún tejermeje, ni ningún trapecho. Un PSOE plenamente democrático, porque ya no va a volver a aceptar la sociedad española ningún partido que no sea plenamente democrático”.

A continuació, en el fragment on Pedro Sánchez defineix com vol que sigui Espanya, també utilitza l'anàfora perquè quedin clares les característiques que menciona.

“Quiero una España que defienda su cultura y que defienda también todas las culturas. Una España que sea una, solidaria, y que sea, compañeros y compañeras, y lo vais a ver en le Ejecutiva durante estos años, que sea, Pere, Miquel, una España Federal.”

Al llarg d'aquest discurs veiem que, a més, es repeteixen algunes expressions com “Compañeros y compañeras”, “amigos y amigas”. Considerem aquesta repetició com a anàfora. Amb aquestes dues maneres de dirigir-se a l'auditori, Pedro Sánchez intenta que aquest no perdi l'interès en el discurs. Tot i així, l'excessiu ús d'aquest recurs, fa que al final perdi el seu sentit.

Enumeració

Tal i com es pot veure en els exemples que se citen a continuació, Pedro Sánchez, fa ús de l'enumeració en diversos punts del discurs. Amb aquestes enumeracions intenta explicar de manera més clara, i sovint exemplificant, l'afirmació que fa davant. L'enumeració en forma d'exemplificació es veu de manera clara en el segon i tercer exemple on explica, d'una banda, què s'ha anat fent i, d'altra banda, quines assignatures vol que s'imparteixin en una escola pública.

“Me siento depositario *de un legado de coraje, de libertad, de pasión...*”

“Ha habido muchísimas cosas que se han hecho durante estos últimos años: la Conferencia Política, la reforma fiscal, la propuesta también de reforma constitucional para alumbrar esa España federal que tanto necesita nuestro país.”

“Lo que quiero es una escuela pública donde se enseñe a la gente *matemáticas, historia, cultura, filosofía, ética, educación para la ciudadanía*, y no se obligue a los alumnos y alumnas a creer en una determinada religión.”

Antítesi

Com ja hem vist en l'anàlisi de discursos anteriors, aquest recurs consisteix a establir una relació entre dos significats que s'oposen entre sí. En aquest cas, les paraules oposades entre sí són “dejemos”, com a sinònim d'acabar, i “empecemos”. A més, aquesta oposició s'acompanya d'una altra: “votos que perdemos” y “votos que vamos a recuperar”, en aquest cas, aquestes dues expressions també són contràries i fan més evident l'antítesi.

“Dejemos de contar los votos que perdemos, y empecemos a contar los votos que vamos a recuperar confiando de nuevo en nosotros mismos”.

Hipèrbaton

Cap al final del discurs, Pedro Sánchez, utilitza l'hipèrbaton, l'alteració de l'ordre natural de les paraules, per remarcar el que considera més important.

“A este trabajo yo me voy a dedicar”

De manera natural, aquesta frase s'estructuraria de la següent manera: “Yo me voy a dedicar a este trabajo”. Amb aquest hipèrbaton, Pedro Sánchez busca que quedi remarcada la primera part fent referència a “a este trabajo” que fa al·lusió a les promeses que ha anat anomenant durant el discurs.

15.4. Missatge del President de la Generalitat amb motiu del Cap d'Any. Artur Mas.⁷

El següent discurs que analitzarem és el pronunciat per Artur Mas, President de la Generalitat de Catalunya, en motiu del Cap d'any del 2015. Seguint amb la classificació dels anteriors discursos, englobem aquest, dins del grup de discursos deliberatius, bàsicament per la perspectiva de futur que adopta. És un discurs centrat en explicar als ciutadans de Catalunya les propostes que té preparades per l' any nou. A més, veiem que al ser en format televisiu i destinat a tota la població, és de durada inferior i llenguatge més simple que els casos anteriors. L'analitzem més detalladament a continuació.

“S'acaba un any, el 2014, i n'encetem un altre, l'Any Nou que és a punt de començar. Seguint la tradició, m'adreço a tots vosaltres per felicitar-vos les Festes, per desitjar-vos un molt bon Any 2015 i per fer-vos arribar unes breus reflexions sobre el moment, ben decisiu i transcendent, que viu el nostre país”.

En aquest primer paràgraf, veiem com Artur Mas contextualitza i explica el motiu del seu discurs per tal de situar l'audiència. Alhora, tal i com hem vist que es fa en alguns casos a la primera part del discurs o exordi, enumera els temes que tractarà al llarg del discurs.

---

⁷ El text complet del *Missatge del President de la Generalitat amb motiu del Cap d'Any* d' Artur Mas es troba a l'annex 2.

Recordem que aquesta tècnica s'anomena *partito* (Alfonso Ortega, 1997:87 i seg.) i, normalment, s'utilitza per resumir els punts clau del discurs i per mencionar què en traurà el públic. Tot i així, en aquest cas, només observem la funció d'índex.

“De totes les festes de l'any, aquestes probablement són les més entranyables per passar amb la família i els amics. [...]Estic segur que recullo el sentiment de milers i milers de compatriotes nostres si expresso tot l'afecte per aquelles persones que es troben més soles o que estan més necessitades i són per tant més vulnerables. L'any que ara acomiadem ha sigut un any de canvi, de canvis importants”.

Podem comprovar que Artur Mas allarga fins aquí la fase d'exordi. Segueix buscant acostar-se al seus oients a través de paraules com “entranyable”, “sentiments”, “compatriotes”, “afecte” i mostrant empatia davant d'aquestes festes i de la gent que les pateix enlloc de gaudir-les. En aquest punt, va més enllà de la pròpia política, i pot ser, que estigui buscant la simpatia, no només dels adeptes al seu partit, sinó també la dels que són aliens a la seva ideologia. Al final del paràgraf veiem que utilitza la frase: “L'any que ara acomiadem ha sigut un any de canvi, de canvis importants”, per donar per finalitzat l'exordi i donar pas a la següent part del discurs.

“Per començar, canvis en l'economia. Per primer cop des de l'inici de la crisi, fa set anys, cada trimestre de l'any hi ha hagut creixement econòmic; per primer cop des d'aleshores cada mes de l'any l'atur ha baixat en relació al mateix mes de l'any anterior; per primer cop s'ha creat ocupació i feina de manera sostinguda. Són, tots ells, canvis en la bona direcció. Canvis que confio poder confirmar i accentuar durant l'any 2015.”

El fet d'iniciar el paràgraf amb l'expressió “per començar”, l'orador ja dona a entendre que al llarg del discurs exposarà diversos arguments. En el fragment anterior, podem veure com menciona que hi hagut canvis en l'economia i, tot seguit, enumera una sèrie de xifres objectives que constaten i donen suport a l'afirmació inicial. Tal i com hem estudiat, recórrer a dades estadístiques i recursos aliens a l'orador són molt útils a l'hora de plantejar arguments versemblants (Lluís Pastor,2010:72). Al final del fragment, recalca que aquests canvis són positius i que seguirà en aquesta línia.

“Tanmateix, les desigualtats socials no s'han reduït. La pobresa, o el risc de caure-hi, no ha disminuït. [...] El Govern que presideixo ho té clar i seguirà treballant i esforçant-se per lluitar contra les desigualtats, per defensar els serveis públics fonamentals i per ajudar a crear noves oportunitats”.

Per altra banda, en aquest darrer fragment, planteja un fet negatiu amb la seva pertinent explicació. Tot i així, intenta seguir amb la línia optimista explicant que és una de les coses que canviarà de cara el següent any.

“L’altre canvi de calat que s’ha produït en el 2014 l’ha constituït l’aposta decidida per la transparència i les bones pràctiques de l’Administració.[...].No vull dir amb això que tot es faci bé; però sí que hi ha el ferm compromís de fer les coses millor; [...]No sempre ha estat així, o com a mínim no ho ha estat prou. Ara, però, hi ha una consciència més extensa i una exigència més gran per eradicar les males pràctiques o les pràctiques dubtoses i per instaurar unes Administracions més àgils, més properes i més transparents”.

El segon argument que planteja Artur Mas segueix la mateixa estructura que l’anterior. En primer lloc, presenta la part positiva amb les seves pertinents explicacions i, acte seguit, amb una actitud més modesta, admet que encara s’han de canviar força coses. Aquesta modèstia l’ajuda a aproximar-se al públic. Volem destacar que, així com la part positiva l’atribueix al Govern que ell mateix presideix, la negativa deixa entreveure que és culpa d’antecessors seus i de tots aquells polítics que han estat vinculats a casos de corrupció. Intenta netejar la imatge del partit.

“L’altre gran canvi del 2014 és que per primer cop en tres segles els catalans que ho varen voler varen poder votar a favor del futur polític del país, fins i tot de la llibertat política de Catalunya. Molts ho varen fer, tants com gairebé dos milions tres-centes cinquanta mil persones.[...] Sense la implicació de la societat civil, dels voluntaris, dels diferents partits polítics i del Govern no hi hauríem arribat.[...] L’Estat ens vol dividits, cadascú pel seu compte. Sap que així som més dèbils i més vulnerables. N’hauríem de ser ben conscients, prendre’n bona nota i actuar en conseqüència”.

L’últim canvi, que planteja Artur Mas, és el que hi dedica més temps i més èmfasi. Aquest fet ens fa pensar que, tal i com hem estudiat, s’ha basat en el model d’ordre nestorià que, explica que, el més efectiu és començar amb un argument fort, llavors al mig plantejar els més febles, i, just abans de l’epíleg, acabar amb el més fort de tots. (Lluís Pastor, 2010:93). Observem com, en aquesta argumentació, utilitza de nou xifres que fan més versemblant i impactant l’explicació, i atribueix mèrits a una part de la seva audiència quan diu: “sense la implicació de la societat civil, dels voluntaris, dels diferents partits polítics i del Govern no hi hauríem arribat”. Recordem que aquesta tècnica és força eficaç per guanyar-se la simpatia del públic i que, normalment, com veiem en aquest mateix cas i hem anat veient en els altres discursos, ve seguida d’un atac al seu adversari. Aquest últim recurs, tal i com explica Alfonso Ortega (1997:87 i seg.), farà que aconseguim que els oients prenguin una posició adversa cap al contrari.

“Si aleshores no vaig dubtar en assumir personalment les decisions que creia més adequades, també ho faré en els propers passos que ens pertoca fer com a país [...]. Mentre tingui la confiança que m’heu atorgat amb els vostres vots, així ho faré. I seran només els vostres vots,

quan arribi el moment, els que configuren els escenaris de futur que han de seguir guiant les regnes d'aquest país”.

En aquest punt, considerem que l'orador ja se situa en la fase de peroració ja que comencem a observar una estructura més en forma de resum o de conclusions sobre el que ha anat plasmat en la fase anterior. És el que s'anomena *posita in rebus*. Artur Mas dóna a entendre que si segueixen confiant amb ell seguirà promovent canvis i intentant millorar la societat. Per fer-ho, torna a guanyar-se la simpatia del públic atribuint-los els mèrits.

“Us desitjo el millor per vosaltres i per les persones que estimeu en aquest 2015 que estem a punt de començar. Un any que volem que sigui millor en tots els sentits. Un any que us convidi a viure amb intensitat, amb esperança i amb la confiança que sabrem, entre totes i tots, construir una Catalunya millor. Visca Catalunya! Barcelona, 30 de desembre de 2014”

És en aquest punt on ja veiem clarament l'ús d'un lèxic més emotiu i una voluntat de portar el discurs a la seva fi. S'adreça directament al seu públic i, tal i com ha anticipat que faria, els desitja unes bones festes i una bona entrada d'any. En aquesta última part, es desvincula, en certa mesura, de la política per despertar els sentiments del públic. Tot i així, veiem que a l'última frase introdueix de nou la seva ideologia. Amb aquest fet busca que la seva filosofia política acabi de crear una impressió positiva i favorable per part dels oients.

Recursos retòrics

A continuació explicarem alguns dels recursos retòrics utilitzats en el discurs d'Artur Mas. Ens trobem davant d'un discurs institucional amb una durada més restringida i un llenguatge molt controlat.

Polisíndeton

En aquest discurs, el primer recurs que trobem, és el polisíndeton que, tal i com es pot veure a l'apartat del marc teòric, consisteix a dur a terme una repetició de nexes que uneixen paraules o oracions.

Un clar exemple que trobem en el discurs és el següent:

“La sort de gaudir amb plenitud d'aquests dies, bé per la pèrdua d'algun familiar, o amic proper, o bé perquè la salut, el benestar o la feina són motiu de preocupació”

La lletra “o” senyalada en cursiva, és el nexa que es repeteix per tal de relacionar les paraules i oracions que es diuen.

Anàfora

El segon recurs que trobem és l’anàfora, la repetició d’una paraula o estructura de paraules a l’inici de més d’una frase. En aquest discurs trobem un primer exemple on apareix el recurs en aquest fragment:

“Per primer cop, des de l’inici de la crisi, fa set anys, cada trimestre de l’any hi ha hagut creixement econòmic; per primer cop des d’aleshores cada mes de l’any l’atur ha baixat en relació al mateix mes de l’any anterior; per primer cop s’ha creat ocupació i feina de manera sostinguda.”

Com podem veure, el President Artur Mas, menciona l’expressió “per primer cop” cada vegada que introdueix una notícia optimista, com les que llegim a l’**enumeració** de successos anterior.

A continuació, es mostra una segona anàfora que pertany a la peroració del discurs:

“Un any que volem que sigui millor en tots els sentits. Un any que us convido a viure amb intensitat, amb esperança i amb la confiança que sabrem, entre totes i tots, construir una Catalunya millor.”

En aquest fragment, l’anàfora és la repetició de “un any” a l’inici de les frases que, el President Mas, menciona. Amb aquesta repetició busca remarcar i donar importància a dues frases plenes d’optimisme. A més, aquest fragment també inclou una **enumeració** d’atributs “amb intensitat, amb esperança i amb confiança” referint-se a l’any que començarà.

Enumeració

Com ja hem vist a l’exemple anterior, on també hi hem distingit una enumeració, aquesta consisteix a mencionar un llistat d’elements per remarcar-los en el seu conjunt.

*“Però sí que hi ha el ferm compromís de fer les coses millor; de **combatre les irregularitats i les males pràctiques quan hi siguin**; d’**exigir responsabilitats quan algun governant o servidor públic les comet**i; d’**administrar el recursos públics amb la mateixa cura que si fossin el nostres**”.*

Tot i tractar-se de frases curtes, entenem la relació d’aquestes com a enumeració. Mas enumera, mitjançant aquest llistat, les mesures que justifiquen aquest “compromís de fer les coses millor” que pronuncia just abans de l’enumeració.

15.5. Iniciativa para el referéndum en Catalunya. Joan Herrera⁸

En aquest últim discurs, Joan Herrera, Secretari General d'Iniciativa per Catalunya Verds, planteja els arguments per realitzar un referèndum a Catalunya. De nou, es tracta d'un discurs deliberatiu ja que planteja diverses idees intentant demostrar què és beneficiós i què és perjudicial per la societat. Aquest discurs, però, presenta una estructura diferent de les que hem vist fins el moment. L'analitzem a continuació.

“¿Por qué estamos aquí?

Hace 36 años, Cataluña aprobó la Constitución con un 90 por ciento de los votos a favor: el índice de apoyo más elevado de toda España. Hoy en Catalunya existe una situación radicalmente distinta. Todas las encuestas demuestran que una mayoría entorno al 80 por ciento de la población quiere ejercer su derecho a decidir porque no siente la Constitución como propia. ¿Y ustedes no se preguntan qué está ocurriendo? ¿Es todo un capricho? ¿Se han vuelto locos CCOO y UGT, los colegios profesionales, las asociaciones de vecinos, las universidades?[...] Como explica Pérez Royo “si la Constitución solo admite el ejercicio del derecho a la autonomía en los términos fijados por la sentencia del TC sobre el Estatut, entonces los catalanes no pueden considerar la Constitución como propia”.

A diferència de la resta de discursos, Herrera opta per començar el seu de forma directa i impactant. Se salta l'exordi, on normalment predomina el lèxic emotiu i de proximitat, i formula una pregunta seguida de la seva pertinent resposta i argumentació. Com ja anirem veient, aquest esquema de pregunta-resposta, és el format que escull Herrera per estructurar el seu discurs. Recordem que, Pablo Iglesias, també fa ús d'aquest recurs en algun moment del seu discurs. Tot i així, d'aquest primer paràgraf, volem destacar que l'acaba amb el mateix format de pregunta retòrica que ajuda a captar l'atenció de l'oient. Per argumentar les seves respostes, Herrera, es basa en dades estadístiques i en cites, com la de Pérez Arroyo, que donen veracitat al seu discurs. Aquesta mateixa estructura argumental es repeteix fins la següent pregunta retòrica.

“Yo vengo de una tradición que hizo la Constitución desde la lucha antifranquista, desde la cárcel, desde la negociación, hoy ya no sentimos esta constitución como propia, secuestrada por aquellos que nunca la quisieron, votaron en contra y ahora pretenden empequeñecerla.”

Abans d'analitzar el contingut del següent apartat, volem destacar, que acaba aquest primer amb una breu conclusió on dóna el seu punt de vista i l'extrapola a la resta de la societat. És a

---

⁸ El text complet de *Iniciativa para el referéndum en Catalunya* de Joan Herrera se situa a l'annex 2.

dir, comença parlant amb primera persona del singular i acaba fent-ho en primera del plural. D'aquesta manera dóna a entendre que la seva paraula expressa el pensament d'una societat.

“¿Qué les proponemos?”

Después de uno de los mayores movimientos ciudadanos que ha vivido nunca Catalunya. Proponemos dar una salida democrática y política a una demanda democrática y política.[...] Es como lo han resuelto en otras latitudes. Es la posibilidad de que la ciudadanía de Cataluña pueda votar sobre su futuro como país.[...]El Consejo de Europa también considera el referéndum el mecanismo más idóneo y democrático para conocer la voluntad de los ciudadanos en cuestiones de esta naturaleza. Porque el referéndum es lo que permitiría el debate. Forzaría a unos y otros a hacer propuestas y a discutir en términos democráticos”.

Després d'argumentar el “¿Por qué estamos aquí?”, Herrera es proposa explicar el “¿Qué les proponemos?”. De nou, fa diferents propostes amb les seves respectives argumentacions. Amb la frase: “Es como lo han resuelto en otras latitudes” veiem com utilitza l'exemple d'èxit d'un procés similar dut a terme en un altre lloc com a referent per sustentar les seves afirmacions. Alhora, també recorre a l'opinió d'un organisme oficial i internacional, com és el Consell d'Europa, per donar una justificació més racional i objectiva. En aquest cas, conclou l'apartat plantejant el referèndum com una solució positiva tan pels adeptes com pels contraris.

“¿Qué esperamos?”

Una respuesta razonable, democrática, una respuesta políticamente inteligente. Lo razonable, lo democrático y lo inteligente es canalizar la demanda, no negarla.[...] Lo razonable e inteligente políticamente, por parte de los representantes del Estado, sería permitir la consulta, acordar en los términos en que se realiza.[...] Pero otros, que hoy evalúan optar por la independencia ante la falta de alternativas, la escucharían con interés, partiendo de la base del reconocimiento del derecho a decidir, si es una propuesta de cambio radical del Estado”.

Després d'explicar un seguit de propostes, Herrera planteja, aquesta vegada de forma bastant subjectiva, quina resposta esperen davant de les citades proposicions. Per fer-ho recorre a una espècie de xantatge emocional. Planteja una estructura on ve a dir que si no accepten les seves propostes estaran actuant de forma poc racional i poc intel·ligent, adjectius poc adients per un Govern. Així doncs, veiem que està atacant al seu adversari però de forma bastant més encoberta que a la resta de discursos que hem analitzat.

“¿Qué tememos?”

Que hayan decidido no hacer lo razonable, ni responder de forma inteligente. [...] Han decidido hacer como que llueve. Pintar la petición como un capricho. [...] Aplicando la máxima de Rajoy

conforme lo urgente es esperar. Hoy necesitaríamos un PSOE que no intentase apuntalar lo viejo. O que nuestra derecha simplemente fuese un poquito más británica. [...] Están atrapados en el anticatalanismo que han sembrado durante tantos años. En el inmovilismo en que se han instalado.[...]No pueden porque les va mejor política y partidistamente con el discurso uniformizador”.

És sota la pregunta “Qué tenemos” quan Herrera adopta un to molt més acusador i ataca directament als seus adversaris. Així com a l’apartat anterior plantejava com haurien hagut d’actuar, en aquest, explica i critica com han actuat realment. Veiem com llança atacs directes cap al PP i el PSOE i els hi retreu la seva forma d’actuar davant de les seves propostes. Tot i ser un fragment argumental, veiem com el vocabulari utilitzat és molt subjectiu i no proporciona dades o recursos que aportin credibilitat a les seves afirmacions. El més probable, és que ja hagi exposat tots els elements objectius al principi del seu discurs i ara es dirigeixi, exclusivament, als adeptes de la seva ideologia.

“Conclusión y cierre: de dónde venimos

Esos son mis argumentos. Democráticos. No les vengo a hablar de derechos históricos. Ni de sangres. Ni linajes. Ni de naciones con miles de años de historia. Ni tampoco de identidades.

Vengo de un rincón del mundo con identidades muy cruzadas, incluida la mía. [...] Les han entregado nuestros derechos sociales, como hicieron una tarde de agosto en la que no dudaron en pactar la reforma del artículo 135 de la Constitución para consagrar que primero los bancos y después la gente. Una demanda democrática y transversal. Que hoy se defiende desde aquellos que gobiernan y los que hacemos la oposición más beligerante en Catalunya. Y que conecta con un sentimiento muy amplio y con los programas electorales de CIU, ERC, PSC, ICV-EUiA o CUP. [...] Cuando más tiempo tarden, más difícil lo tendrán para convencer a una sociedad, que en pleno siglo XXI reclama poder hacer lo que hacen es Escocia i el Reino Unido, lo que hicieron en Canadá y en Quebec”.

Tal i com el principi del fragment indica, Herrera planteja, en aquest punt, les conclusions que extreu del discurs. És el que en retòrica es denomina, segons Laborda (2012:25), *posita in rebus*. Tot i així, considerem que ho fa de tal manera que també es pot considerar *posita in affectibus* ja que utilitza un lèxic que es veu clarament a qui ataca i de qui es vol guanyar la simpatia. Amb frases com “Les han entregado nuestros derechos sociales, como hicieron una tarde de agosto en la que no dudaron en pactar la reforma del artículo 135 de la Constitución para consagrar que primero los bancos y después la gente”, busca despertar la indignació dels seus adeptes. Alhora, torna a plantejar, ara amb exemples concrets, casos que els han permès realitzar un procés similar al que ell sol·licita. Utilitza aquest recurs per deixar al seu adversari en evidència davant de la societat.

“Yo no voy a citar poetas. Me quedo con Montserrat Roig. La democracia no se aprende en el Parlamento, sino en casa. Ser demócrata no es una actitud política. Es una actitud ante la vida”.

Herrera conclou el seu discurs de forma molt emotiva i contundent. Recorre a una cita de Montserrat Roig per acabar de guanyar-se la simpatia del públic i fer arribar millor el concepte que ha anat transmetent al llarg del seu discurs.

Recursos retòrics

En aquest últim discurs, l'orador pretén mostrar indignació sobre un tema en concret. Aquesta tendència la veurem present en els recursos retòrics que s'utilitzen, sobretot en l'anàfora, que analitzarem a continuació.

Enumeració

El primer recurs que trobem és l'enumeració que es repetirà fins a tres vegades en aquest discurs a les frases següents:

“¿Se han vuelto locos *CCOO* y *UGT*, *los colegios profesionales*, *las asociaciones de vecinos*, *las universidades*?”

“Cataluña había utilizado los cauces constitucionales para ampliar su autogobierno: *Parlament*, *Congreso*, *Senado* y *referéndum popular*.”

“Que se delegue a la Generalitat la competencia para *autorizar*, *convocar* y *celebrar un referéndum* consultivo.”

Anàfora

A continuació veiem que, Joan Herrera, recorre també a l'anàfora en algunes parts del seu discurs. Com bé hem dit, aquest recurs consisteix a repetir una mateixa paraula o estructura a l'inici de frases diferents.

Veurem que, en els tres exemples que es mostren a continuació, Joan Herrera utilitza aquest recurs per donar més èmfasi a la informació que el precedeix. En aquest cas, busca generar un to d'indignació.

“*Hoy* se puede responder con diálogo, dando cauce a la demanda mayoritaria de la ciudadanía de Catalunya i con el autoritarismo del desprecio, de la negativa. *Hoy*, su deber democrático debería traducirse en sentarse a dialogar y establecer el marco para que se realice un referéndum consultivo.”

“Han decidido hacer como que llueve. Pintar la petición como un capricho. Sin percatarse que la demanda viene acompañada de una de las movilizaciones más intensas y extensas que se han protagonizado nunca en Catalunya. Han decidido negar el problema. Parapetarse en su percepción, errónea que es todo un soufflé.”

“Están atrapados en el anticatalanismo que han sembrado durante tantos años. En el inmovilismo en que se han instalado. Están atrapados entre los fantasmas que algunos les han encumbrado.”

“Democracia es ajustar la legalidad a la realidad. Democracia es que no hay problema práctico ni demanda democrática que no tenga solución jurídica.”

A més dels recursos retòrics esmentats, observem que, alguns discursos com els de Pablo Iglesias i Joan Herrera, recorren a la pregunta retòrica en algun moment del discurs per respondre-la immediatament després. Una segona observació és l'ús de frases llargues també en alguns discursos, com el de Mariano Rajoy o Pedro Sánchez.

16. Conclusiones retòrica

Després de conèixer les diferents tècniques emprades en retòrica clàssica, investigar com s'apliquen actualment en un àmbit polític i analitzar diversos discursos per tal de buscar similituds o detectar estructures similars, hem extret una sèrie de resultats plantejats a continuació.

Després de parlar amb Joan Manuel Tresserras sobre quins són els aspectes més importants a tenir en compte a l'hora de pronunciar un discurs, ens hem adonat que, en un principi, les pautes són les mateixes que les emprades en la retòrica clàssica, però adaptades al moment actual. Un moment en el que no tot resideix en l'estructura del discurs, sinó que hi ha molts altres paràmetres a considerar.

La primera diferència, respecte la retòrica clàssica, la trobem en la importància que adquireix el rol del receptor en el context actual. Tant és així, que, a diferència del que hem vist en els discursos clàssics on predomina la part estructural, Tresserras dóna més importància al *feedback* que rep del receptor. Per exemple, dóna més importància al fet de mantenir la mirada cap al públic, que no pas al fet de seguir un esquema amb l'estructura del seu discurs. Alhora, lliga aquest fet amb la llargada del discurs. Argumenta que, realitzar aquest exercici de percebre els estímuls del públic, proporciona informació a l'orador sobre la predisposició del públic davant del discurs: si estan cansats, si han perdut l'interès en el tema o si, pel contrari,

se senten còmodes amb la informació que està transmetent i pot seguir en la mateixa línia. Seguint amb el rol del receptor, Tresserras considera indispensable aconseguir informació prèvia de l'auditori, és a dir, saber a què ens enfrontem. Diu que d'aquesta manera podrà determinar quin és el contingut més òptim per cada discurs.

Pel que fa a l'estructura, no en té una tant fixada com les que es presenten en retòrica clàssica (exordi, narració, argumentació i peroració), però sí que diu que depèn del context en el que se situa dirgirà el discurs cap un cantó o cap un altre. Aquest fet, també el podem constatar amb el posterior anàlisi de discursos, quan veiem que la majoria disposen d'un exordi i una peroració, però la part central queda menys pautaada. Veiem que els discursos presenten estructures diferents entre ells. En alguns casos, hi ha la fase d'explicació i la d'argumentació explicades conjuntament, d'altres recorren al format de pregunta retòrica amb la seva posterior argumentació, o el de Pablo Iglesias, que busca més l'estètica, i dóna més importància a la parta inicial i a la final, i no tant a les centrals.

Per altra banda, volem destacar la importància que atribueix a la comunicació no verbal. És un aspecte que nosaltres hem preferit mantenir al marge ja que comportava estudiar masses variables conjuntament i es faria difícil extreure resultats clars. Tot i així, mencionem que Tresserras recalca la importància de l'aspecte físic i els elements no verbals ja que els considera imprescindibles a l'hora de transmetre un missatge.

En relació a l'ús d'anècdotes i exemplificació, així com els retòrics eren molt partidaris de l'ús d'aquestes per explicar o argumentar un fet, Tresserras no hi està gaire a favor. Com hem vist, considera que parlar massa en primera persona resulta contraproductiu. Extraïem que se'n poden utilitzar per comunicar transparència i per fer concrets aquells conceptes abstractes. Tot i així, actualment, s'ha de vigilar de no abusar d'una mateixa anècdota personal ja que, tenint en compte els múltiples canals de comunicació amb els que convivim, pot ser que aquesta acabi perdent el seu efecte o avorrint. Ens els discursos analitzats, podem veure com es fa ús d'aquests recursos de manera continua per ajudar a que els conceptes que es troben a la fase d'argumentació quedin clars.

De la mateixa manera, un cop analitzats els discursos, veiem gran presència d'alguns recursos proposats en retòrica per transmetre millor el missatge. En primer lloc, hem vist que l'enumeració d'exemples juga un paper molt important en els discursos actuals. Els polítics es volen assegurar que les seves argumentacions tenen un bon recolzament. De la mateixa manera, observem que la repetició de conceptes (l'anàfora) és l'altre recurs més predominant en els diferents discursos analitzats.

A més, veiem que quasi tots els discursos argumenten les seves afirmacions amb cites d'altres persones o amb dades estadístiques proporcionades per estudis o investigacions. Aquests recursos ajuden als polítics a aconseguir la credibilitat que han anat perdent durant aquests últims anys degut a les contínues notícies negatives a les que se'ls ha vinculat.

Per altra banda volem destacar pel seu constant ús en la majoria de discursos, és l'atribució de mèrits al públic. Tots els polítics, en els diferents discursos, es dirigeixen al públic i els hi donen les gràcies per algun motiu o altre. Així doncs, Mas agraeix als catalans el fet d'haver-lo votat ja que sinó, no hauria pogut realitzar tots aquests canvis, o Rajoy dóna les gràcies al President de la ONU per la oportunitat que li ha concedit.

Un últim recurs que veiem que se segueix utilitzant en quasi tots els discursos és el *positia in affectibus* plantejat pels retòrics clàssics. Els polítics segueixen sent partidaris de despertar una sèrie de sentiments en el públic com poden ser la compassió o la indignació per finalitzar el seu discurs i fer una crida a l'acció.

En relació a l'emotivitat en el discurs, hem pogut observar que, sempre que poden, els diferents oradors intenten afegir contingut emocional en les seves paraules. Aquest contingut emocional el podem veure en diferents ocasions en els diferents discursos. Quan donen les gràcies als oients, quan recorren a sentiments universals com el que pot evocar la mort d'un ésser estimat, la pèrdua d'un lloc de feina, la superació d'una malaltia o la indignació per voler canviar el context actual entre molt altres. Tresserras recolza l'ús del component emocional sempre que sigui de manera natural. Argumenta que si un polític no es creu allò que està expressant o queda forçat en aquell moment, el públic ho percebrà i serà vist com un impostor, perdent, així, tota credibilitat. En un discurs polític, qualsevol paraula, gest o moviment suma o resta.

17. Conclusions generals de retòrica i neurologia

Una vegada hem extret les conclusions de cada vessant, ens disposem a posar-les en comú per tal de respondre la pregunta d'investigació plantejada a l'inici de la recerca.

La retòrica, diu que el contingut emocional que hi hagi en un discurs s'ha de situar al principi i al final del mateix, juntament amb els arguments més forts. Des de la neurociència, veiem que, aquests, són els moments on es concentra, de manera més intensa, l'atenció de la gent. Aquest fet, s'explica perquè tota aquella informació amb un contingut emocional capta més

l'atenció de la gent i ajuda a recordar la informació, ja que activa l'amígdala. És per això, que els polítics opten situar els arguments més forts a l'inici, o sobretot, al final del discurs.

A més, hem comprovat que, la major part de les persones enquestades que perden l'atenció durant el discurs, ho fan en els punts centrals d'aquest, coincidint amb l'exposició d'arguments febles i de baix contingut emocional.

Per altra banda, en retòrica, hem vist que és important conèixer el teu auditori per tal de determinar quin serà el contingut del discurs i, si es vol introduir informació nova, començar sempre amb una informació coneguda pels oients. L'explicació neuronal d'aquest consell, la trobem quan Lluís Fuentemilla ens explica que el fet de relacionar una informació nova amb una que ja ha estat processada, fa que la informació nova es capti de manera molt més fàcil pel nostre cervell.

Pel que fa a l'elocució del discurs, hem vist que des de la part retòrica hi ha un debat sobre quina ha de ser la llargada i complexitat de les frases. Des del punt de vista neuronal, hem comprovat que la gent recorda millor les frases curtes i, si és possible, que disposin de contingut emocional.

Centrant-nos ja en les tècniques utilitzades, veiem que les que més predominen en retòrica són la repetició i l'exemplificació. Des del punt de vista neuronal, la repetició provoca que el cervell vagi enfortint les connexions sinàptiques que faran que la paraula en qüestió sigui recordada de manera més ràpida. Hem anat veient com, des de la vessant retòrica, en els discursos hi ha múltiples repeticions d'una mateixa paraula o estructura, i des de la vessant neuronal, la gent recorda els conceptes més repetits al llarg del discurs. L'exemplificació funciona de forma similar, ajuden a crear connexions i fan que la informació s'integri de forma més ràpida.

A trets generals, perquè un discurs polític resulti més persuasiu ha de tenir una estructura adequada on les idees més importants se situïn a l'inici i al final, ha d'estar dotat d'un contingut emocional per tal que la retenció del missatge sigui més eficient, i ha de fer ús de tots aquells recursos retòrics que, en el camp de la neurociència, enforteixen les connexions sinàptiques que faciliten la memorització i el record.

Així doncs, hem pogut constatar que, efectivament, moltes de les estructures i recursos plantejats des de la retòrica clàssica tenen una explicació amb bases neuronals.

18. Bibliografía

Aira, Toni. (2014). Speech Writers. En línea. Spin Doctors. [Data de consulta: 03/03/2015]. Disponible a: http://www.ccma.cat/catradio/alcanta/els-spin-doctors/ultims-programes/?text=&profile=&items_pagina=15&pagina=8

Breton, Philipp. (2014). *La Argumentación en la comunicación*. Barcelona. Editorial UOC.

Brown, Gillian; Yule, George. (1993). *Análisis del discurso*. Madrid. Visor Libros.

Cicerón, M.T. (1991). *El orador*. Madrid. Alianza Editorial

Dorna, Alexandre. *Estudios sobre el discurso político. El papel persuasivo de las figuras retóricas y de gestualidad*. [en línea]. Universitat de París. [Data de consulta: 25/01/2015]. Disponible a: <http://www.uv.es/garzon/psicologia%20politica/N6-6.pdf>

Gadea, M. Pérez, L. Aguado, L. (2001). Aprendizaje y memoria. En línea. Congreso Virtual de Neuropsicología. [Data de consulta: 07/03/2015]. Disponible a: http://moodle2.unid.edu.mx/dts_cursos_md/lic/ED/TA/AM/02/Aprendizaje_y_memoria.pdf

Gallardo, Beatriz. (2014). *Usos políticos del lenguaje. Un discurso paradójico*. Barcelona. Anthropos Editorial.

Gutiérrez, Sílvia. *Discurso político y argumentación*. [En línea]. Universidad de Chile. [Data de consulta: 25/01/2015]. Disponible a: http://web.uchile.cl/facultades/filosofia/Editorial/libros/discurso_cambio/72Gutie.pdf

Hernández, J.A; García, C; Morales, I; Coca, F. (2002). *Política y Oratoria. El lenguaje de los políticos*. Cádiz. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz.

Huici, A. (1996). *Estrategias de la persuasión. Mito y propaganda política*. Sevilla. Ediciones Alfar.

Igartua, Juan José; Humanes, Mª Luisa. *El mètode científic aplicat a la investigació en comunicació social*. [En línea]. Portalcomunicació.com. [Data de consulta: 25/05/2015]. Disponible a: http://portalcomunicacao.com/uploads/pdf/6_cat.pdf

Laborda, Xavier. (2012). *De retòrica. La comunicació persuasiva*. Barcelona. Editorial UOC.

- Laborda, Xavier. (2012). *Lágrimas de cocodrilo. Análisis del discurso político*. Barcelona. Editorial UOC.
- Laborda, Xavier. (1996). *Retórica Interpersonal. Discursos de presentación, dominio y afecto*. Barcelona. Octaedro.
- Laclau, Ernesto. (2006). *Misticismo, retórica y política*. Buenos Aires. Fondo de Cultura Económica de Argentina.
- Marín, Francesc; Guzmán, Pilar. (2006). *Técnicas de comunicación política*. Barcelona. Fundació Rafael Campalans.
- Mortara, B. (1991). *Manual de retórica*. Madrid. Cátedra
- Mortensen, Kurt W. (2004). *El arte de influir en los demás. Dominando las 12 leyes de la persuasión*. Madrid. Gestión 2000.
- Nigro, Patricia; Blaquer, Agustina. (2014). *Desnudando el discurso político. Falacias, políticos y periodistas*. Buenos Aires. Biblos.
- Núñez, Luís. (1993). *Teoría y práctica de la construcción del texto*. Barcelona. Ariel
- Pastor, Lluís. (2010). *Retórica exprés. El sistema rápido basado en los clásicos para comunicar con éxito*. Barcelona. Editorial UOC.
- Pérez, Jordi. (2011). *Com escriure clar*. Barcelona. Editorial UOC.
- Philip John. (1991). *Practice Management for Design Professionals*. Canada. John Wiley & Sons.
- Quintilià, Marc Fabi. (1961). *Institució Oratòria*. Barcelona. Fundació Bernat Metge.
- Raiter, Alejandro. (1999). *Lingüística y Política*. Buenos Aires. Biblos.
- Reardon, Kathleen K. (1981). *La persuasión en la comunicación. Teoría y contexto*. Barcelona. Paidós.
- Ribera, Bibiana; Tabima, Ángela Rosa. *Aproximación al análisis crítico del discurso político. Un estudio de caso*. [En línea]. Universidad Tecnológica de Pereira [Data de consulta: 17/02/2015] Disponible a: [h/ttp://repositorio.utp.edu.co/dspace/bitstream/11059/1625/1/40141R621.pdf](http://repositorio.utp.edu.co/dspace/bitstream/11059/1625/1/40141R621.pdf)
- Sáez, Ferran. (2003). *Comunicació i argumentació*. Barcelona. Trípodos.
- Rojas, Raúl. (2006). *Guía para realizar investigaciones sociales*. México. Plaza y Valdés.

Salas, Carlos.(2013).*Cómo escribir discursos políticos memorables*. [En línea]. La información. [Data de consulta: 25/01/2015]. Disponible a: http://noticias.lainformacion.com/politica/como-escribir-discursos-politicos-memorables_7zPy0BoNSYH6AL9TIYHEC/

Spang, Kurt. (2005). *Persuasión. Fundamentos de retórica*. Pamplona. Eunsa.

Sucarrats, Josep; Arboix, Cristina. (1999). *Nova Enciclopèdia Catalana de l'Estudiant. Llengua i literatura Catalanes*. Barcelona. Editorial Carroggio.

Ubalina, Clara; Ribas, Montserrat. (2000). *Anàlisi del discurs polític. Producció, mediació i recepció*. Barcelona. Publicacions de l'IULA.

Velilla, Ricardo. (2014). *ComunicaAcción: El arte de persuadir con palabras*. Barcelona. Editorial UOC.

Weston, Anthony. (2011). *Las Claves de la argumentación*. Barcelona. Ariel

Annexos

Entre la retòrica i la neurociència: buscant el
discurs polític perfecte

-Part I. Retòrica-

Juny 2015

ANNEX 1- Entrevista Joan Manuel Tresserras

Mariona: Et voliem preguntar algunes coses “tipu”: tu a l’hora de fer un discurs polític ho improvises tot, o sigui, a l’hora de parlar ho improvises o tens algunes pautes que segueixes o alguna estructura marcada, encara que sigui mentalment?

J.M: jo sóc un molt mal exemple perquè sóc del signe de bessons, aleshores, jo el que crec és que perquè una cosa surti bé l’has de pensar, i has de fer una mica un esquema. El que passa és que hi ha gent que treballa amb un esquema i se’n surt molt bé, o porta un power point i tot va quadrat i ho milimetra i tot això, i aleshores jo, normalment, si tinc una cosa de responsabilitat em preparo un esquema, però després a la que miro la gent, sóc incapaç de mirar l’esquema.

Mariona: ja..

J.M: i per tant, no sóc capaç de llegir o d’apartar la mirada de la gent que tinc a davant. És a dir, entre garantir l’ordre mirant l’esquema o mirar la gent i no perdre-li la mirada, prefereixo no perdre-li la mirada. I... perquè una mica jo crec que respon bastant a l’estímul de la gent. O sigui, el directe aquest és molt bo perquè mires les expressions, i això, tu ja t’adones si allò va o no va. Llavors és una cosa que és molt difícil realment d’explicar. Jo, no sé com dir-te, jo donava classes quan tenia 14 anys als estius, jo estava en un internat, a gent de repàs, no? I gent que havia suspès coses i tal, jo era un bon estudiant. I aleshores, donava classes de matemàtiques, o de filosofia, no ho sé...del que fos. I després la carrera, vaig fer filosofia i periodisme, fins i tot després em vaig matricular a econòmiques, i les feia les dues, una al matí i una altra a la tarda, donava classes a una acadèmia, que Vicenç Rabadan Albert Chillón, tota aquesta gent també _____ (02:32), i a quart de batxillerat, a sisè de batxillerat, aleshores clar, n’he fet moltes de classes, i sempre m’ha agradat fer classes. De manera que, hi ha una confortabilitat, és a dir que, a mi no em fa patir fer una classe, normalment m’agrada fer una classe. Home si és una assignatura que domines molt, millor. En el cas vostre vaig donar una que no he donat mai, vull dir que, deuria ser aquell any i prou, però diguem-ne, per tant, que no és el mateix, que no tens la mateixa “soltura”no? Però sinó, jo crec que és molt millor poder respondre a l’estímul de la gent. O sigui, donar una classe és una cosa única, donar una conferència és una cosa única, aleshores el que passa és que si en fas moltes, tens disquets. O sigui, la classe tu no la improvises tota, sinó que tu estàs improvisant un discurs i tal, i mentre estàs dient una cosa, se t’acut allò que has dit 30 vegades. Llavors, ho col·loques allà, “pam”, és com una feina de montatge. Per tant, tots tenim unes quantes idees que ens acompanyen. Les idees tu les vas elaborant en el curs de les teves converses amb altres, coses que t’expliquen, coses que tu expliques en un altre, o moments que estàs sol i vas fent reflexions, o llegint, llegint una cosa se te n’acut una altra, queda guardada, per tant tu.... o sigui el treball intel·lectual és permanent no? Llavors, tu vas a parlar i vaig divendres a la tarda vaig a Badalona, dissabte al matí vaig a Vilanova, diumenge al matí a l’Ampolla i diumenge a la tarda a Gandesa. Aleshores què he procurat? Saber de què volen parlar, no? Si volen parlar de cultura, de comunicació, si volen parlar de política... Depenent si és l’ÒMNIUM qui ho munta o és l’Assemblea, o és ERC o qui sigui... Doncs un cop sé més o menys això, si tinc coses que tinc molt per la mà, no em preparo res, però jo tinc les idees, sé que les tinc, i per tant no pateixo.

Aleshores, quan hi sóc ja veig la cara de la gent, la mitjana d'edat i no se que, tinc un to més informal o no, em poso dret o assegut, i depèn osigui tot això és allò que notes que la gent va sentint. Allò que dius és un teatre, hi ha els talons darrere...agafes el micro et poses davant de la gent, t'apropes... tot això és molt important, res no pot quedar postís, ni distant, ni pretencios. I llavors hi ha vegades que l'auditori tu notes que té ganes de seguir el moment del teu raonament i hi ha vegades que el que vol és reforçar les pròpies conviccions. Llavors això només t'ho diu la intuïció i, per tant, jo crec que és improvisar des de un punt de vista doncs... perquè una improvisació funcioni hi ha d'haver molta feina al darrere, osigui el que no funciona és la improvisació pura, sinó que si vosaltres esteu amb algú discutint sobre qualsevol cosa, segur que de tant en tant utilitzeu arguments que són arguments reiteratius, que els feu servir sovint i abans no l'has dit penses ara et fotré , ara veuràs com et començo a... Llavors això, en un discurs polític o en una classe és igual, llavors lo cosa "trucoleta" jo crec que és el discurs polític, una classe és més especulativa i tu una classe el que has d'intentar és... En general a aquesta classe havia d'explicar el franquisme i havia de matxacar, però al principi tu el que procures és el que és. Però en canvi, en un discurs polític tu vols obtenir un objectiu i per tant has d'arribar a una conclusió i és una conclusió mobilitzadora. I per tant, l'actitud és una mica diferent, és un to més imperatiu. Encara que tu vulguis, o siguis molt obert, dialogar, reflexiu: imaginin-se que passa així, o per què els delegats poden fer coses i els altres no han de poder, els documents aquests del (psuc?07:28), la reivindicació i la posició contrària.... tot el que vulguis i després el: tenim la mitjana històrica...(donant cops a la taula). Llavors tu, amb això, has de fixar, has de clavar la consigna o la línia o tal...

Mariona: ja, com una mica més conduir-los no?

J.M: seria absurd, vota aquesta persona que proposa això, això i allò i no votéssim l'altra. O com podríem arribar a pensar que podem votar aquesta persona, que de fet és d'aquell partit i és còmplice d'aquells que diuen que l'ensenyament "nosequè, nosequè, nosequè". Llavors, jo crec que, en l'àmbit acadèmic, tendeixes a obrir a la reflexió i explorar fronteres, i en el discurs polític més aviat tendeixes a tancar-se. Passa que, en el discurs polític et va molt bé, haver fet abans classe, perquè és molt difícil que t'enganxin. Després allò que hi ha gent, per exemple les persones de psicologia, tenen tendència, o de formació com a psicòleg, tenen tendència a dir-ho tot en termes allò , diem-ne, motivacionals, i d'actitud i de disposició. Que la gent que hem fet una assignatura més de caràcter històric, al final, construïm seqüències de les coses. Tot situar-ho en un procés, en una trajectòria històrica, en una trajectòria temporal. Tot són lògiques diferents: els sociòlegs les seves, els politòlegs tal... tothom construeix una mica lògiques pròpies no?

Mariona: llavors, la llargada dels discursos és el que anaves dient no? que segons l'auditori i tal ho varies, no tens una llargada estipulada de dir "mira al cap de ..."

JM: de vegades perds el control del temps, però si segueixen tres persones al fons i tal, ja saps que hauries d'anar abreviant. Vull dir que, a vegades els símptomes no són tan evidents, però tens algú que està fent cops de cap i tal, i ....jo amb això sóc particularment dolent, és a dir, jo normalment els faig més llargs del que tocaria

Mariona: i tu notes que la gent cap al final ja no està atenta o ja no presta atenció?

JM: Depèn, hi ha vegades que tinc la sensació d'anar molt bé, però no sempre. Però això em passa a les classes també. Ara ja no em passa tant, ara ja... suposo que és una mica l'edat i la vehemència que hi poses... jo faig moltes hores, honestament. I vist d'això i vist aquests ingressos? (10:14), però a la que la funció social és molt variada i llavors vaig a algunes tertúlies, escrit articles, faig molts actes, assemblees... aleshores clar, quan tens el cap ocupat amb altres coses, la classe no t'ocupa tant. O sigui, jo he estat aquí molts anys fent classe, llavors feia classe dimarts i dijous, però estava permanentment pensant en el que faria a la classe. Doncs això, arribes a classe amb un nivell de concentració, que llavors el discurs és més potent. I si ets més jove, i per tant pots perdre 1kg i mig sense desmaiar-te, la classe és més bona. Llavors és quan, quan s'acaba la classe, t'aplaudeixen i quan tal, la gent nota que fas unes classes que estan molt bé no? doncs això, quan et fas gran, passa excepcionalment i tampoc no ho busques, tampoc no ho necessites. O sigui, hi ha l'etapa de la vida que, la teva funció principal és aquesta, tota la gratificació i seguretat en tu mateix l'has d'obtenir d'allà. I per tant, si vols molt, has de donar molt. En canvi després, procura fer-ho el millor possible, però l'esforç tampoc és el mateix no? o sigui que... això és curiós perquè tu tens sensació d'activitat. Jo, per exemple, en aquests moments, l'activitat que em costa més, de tot el faig, faig un article setmana a l'Ara, a mi aquest article em porta feina.

Marta: ja m'ho penso...

JM: no sé si els llegiu o no, però a mi em costa. Aleshores, per exemple aquesta setmana, perdneu_____ (12:13), però aquesta setmana em van explicar que el dilluns a la tertúlia de la tele, el sector convergent, jo m'interpel·lava, tornaven a parlar de la llista única i no se què... jo sé que hi ha molta gent que té una visió política poc sofisticada_____ (12:35-12:40). I per tant, espontàniament, sense argumentació, doncs això ja ho compren. Clar després resulta que la llista no és única perquè que diuen amb la CUP i no se què, llavors no hi volen anar. Després resulta que, la llista única, vol dir que el partit del president i que, de fet, el que li demana el president al Junqueras és que esquerra no es presenti, bàsicament és això. Perquè hi ha el risc de perdre les eleccions. Llavors aquí entra el que són plebiscitàries i, per tant, s'ha de parlar el tema de la sobirania, però si hi ha 20000 persones fotent-se de gana tu no pots fer unes eleccions i que no siguin eleccions. Fas unes eleccions, i a més a més, són plebiscitàries. Però s'ha de discutir de problemes socials, d'oportunitats i d'això... llavors tu aquí el que vols és, un partit que està esquitxat pel Pujol, i pel número 1 de la família Pujol, que tu vols reconvertir i no saps com fer-ho, que no has pogut fotre al carrer a Duran i Lleida,

que no saps què fotre amb els de Unió Democràtica, i que no sé què...manera: em presento a les eleccions sense presentar-me. Llavors, abans et vas fer allò dient e la nova majora absoluta, i ara el que fas és decidir que no hi ha partit, o sigui, ell, la seva reputació és millor que la de convergència, per tant, que no hi hagi partit, és una altra aposta del president, llista unitària al __ seu, "jo sóc el líder", i aleshores, amb això jo reconverteixo el vell partit del Pujol, i vaig al partit de__ i l'esquerra republicana____ mentrestant esquerra va renunciant, a incorporar els socialistes, a intentar frenar l'expansió de Podem, i a intentar __ a esquerra sobiranista. Llavors el "tiu" és capaç de sacrificar l'esquerra sobiranista per fer el projecte. És una "cabronada" és un projecte, una maniobra, personal. Que pot seguir o no pot seguir, que tu el que estàs demanant és a totes aquelles persones que no es presentin. O sigui, finalment és: no et presentis, i si no et presentes tu, jo____sigles(14:48). O sigui, és en el pitjor moment de convergència des de la transició, i potser en el millor d'esquerra, que no hi hagi eleccions. Llavors, això "com collons" ho expliques no? aleshores, com que a la nit vaig tenir un acte que no vaig poder..., els envio el dimecres al migdia, a més a més, teníem dinar, i es clar, jo em vaig llevar a les 5 per fer-lo. I més o menys a les 7 o a les 8 ja tenia la idea general. Però aleshores, feia un final en el què explicava que Solidaritat Catalana, es va plantejar per Madrid, no per presentar-se a unes eleccions de cara a cap administració catalana. L'Assemblea de Catalunya, era unitària, nosaltres no ens vam presentar mai a les eleccions. I quan hi va haver eleccions es van presentar els partits que estaven a l'Assemblea de Catalunya. Llavors, L'Assemblea Nacional, ara, és el mateix. O sigui, tu et plantes la unitat del catalanisme de cara enfora, però de cara endintre, el que no pots fer, és demanar que unes eleccions no siguin eleccions. Vull dir, això és bestial. És a dir, a més a més, és que suma més, és a dir, hi ha molta gent d'esquerra, si és una llista única, això ho ha d'entendre. També és veritat que n'hi ha uns que si hi hagués eleccions, esquerra tampoc votaria. "Pocs sumem més", hòstia jo crec que sumes més si cadascú pot votar, no només per la sobirania que també, sinó a més a més per un determinat projecte social que és amb el que et sents identificat. Llavors això ho apleguem i ho sumem. No es tracta de guanyar? Com sumem més? "No perquè l'efecte de la llista única..." no, no! no parlem d'un estat d'ànim, parlem d'un estat de consens, que seria més profunda, i no és una cosa que puguem guanyar perquè els tres últims dies de campanya, la foguerada, sumi molta gent. Ha de ser una cosa més sòlida i més profunda perquè, el que guanyes amb 24h ho pots perdre amb 36, és a dir que no podem estar constantment fent referèndums i tal, o sigui ha de quedar clar: tenim majoria o no tenim majoria? Però "bueno" tot ve a tomb de què, llavors necessito moltes hores per fer els articles. Doncs els articles em van bé també perquè, amb l'esforç que fas, llavors a les tertúlies i tot això va aflorant no?

Mariona: ja, és un raonament

JM: Llavors pel seguiment de l'actualitat, també el perjudica les assignatures històriques. Perquè vaig llegint coses no? i he fet classes molts anys i ho refresques ràpid i tot, però, però jo recordo èpoques en què la història de l'educació a Catalunya, per exemple, jo passava èpoques de l'any en què el meu ca estava al segle XV o al segle XVII o al segle XIX o a les revistes dels anys XX. I l'actualitat m'importava ben poc. Clar en aquests moments, si jo vaig de tertulià, jo

faig un seguiment de l'actualitat, diguem-ne mínim. Ningú espera que jo sigui res especial de la guerra de Síria, llavors "bueno", si ho miro, ho miro i si no ho miro, no ho miro i toco d'oïda i ja està no? però hi ha alguna temes en els que representa que s'espera que digui alguna cosa amb cara i ulls. I, aleshores, a més a més, jo també m'ho plantejo com a exigència. Llavors això, és feina. Per tant, pots improvisar, si tu saps que... si toques l'instrument 10 hores cada dia, després et posen una partitura i allò va fluid. Sinó, no. És molt difícil, ha de ser algú molt brillant, molt genial... i aquesta gent, n'hi ha poca.

Mariona: ja, però dins del què cap, hi ha molts polítics que tenen assessor que els hi diuen ben bé el que han de dir. Tu no ets gens partidari d'això...

JM: "bueno" depèn... jo ho he fet amb alguns això i..el que passa que si tens un bon candidat funciona i sinó, no.

Marta: i què els hi recomanes? El contingut del discurs, l'estructura o " parla més d'això, no parlis tant d'això..."?

JM: una mica tot. Clar depèn de situacions diferents. Per exemple, un debat electoral no? jo bàsicament ho he fet amb la gent d'Esquerra Republicana no? però també amb algun altre àmbit que hi hagut eleccions, un curs electoral. Ara n'hi ha al barça per exemple. Si que ho he fet amb alguna gent de fer de trainer, i aleshores, per exemple, amb ERC sí que t'asseus i tal i dius : temes econòmics, què sortirà, què has de dir, això no ho pots fer, això no tal, això sí....

Mariona: però ho fas conjuntament amb ells no?

JM: sí, i amb més gent. Llavors coses que sí que fas: l'agafes. Per exemple, si algú et diu que vol ser President de la Generalitat, el que li has de dir és que, si ho vol arribar a ser, primer ho ha de semblar i s'ha de comportar com si ho fos. Aleshores, tu no et pots actuar com si fossis allò un hooligan de no sé quina... vull dir, tu, si vols ser President de la Generalitat, tu ja no pots parlar per ERC, tu ja has de parlar pel país sencer des del primer dia. I el teu to, ha de tenir ja un regust presidencial perquè has de demostrar que ho pots ser. Perquè normalment tu no hauràs tingut les hores de "tele" en els escenaris determinats que hauran tingut els altres. Tu ets un partit d'esquerres, per exemple, tu no tindràs fotos potents a La Vanguardia, a la portada. Tu estàs a la portada si et "foten" una corona d'espines. Hi has de fer una ____ (21:37) de 23 per sortir a la teva foto. Una de les primeres fotos meves que va sortir a La Vanguardia, va ser una de dos anys abans, amb el Millet, després de que l'havien enganxat amb lo del Palau de la Música. Aleshores, això si fas política ho has de saber i ho has

d'entendre. Això forma part de la graduació de forces. És a dir per tant, la majoria de mitjans et voldran "matxacar". Llavors, saben que la majoria de mitjans et volen "matxacar" has de fer impossible que et "matxaquin". Tu vols ser President de la Generalitat, tu no pots tenir amants. Perquè se sabrà. Tu no pots escatimar amb la declaració de la renda, tu no pots anar a veure el futbol del teu fill, encendra't un dia i insultar a l'àrbitre. En el moment en què tu decideixes que vols fer això has de portar vida de monjo. Si ets d dretes, no cal perquè ja se sap, però si ets d'esquerres tu no tindràs a qui trucar per dir-li "escolta _____ (22:49). Perquè encara et "matxacaran" més. Perquè veuran que estàs preocupat no? Això hi ha una frase que, és una mica grollera i diu : en política quan et donen pel cul no et moguis i no xisclis. No et moguis perquè si et mous et farà més mal, i no xisclis perquè si xiscles ho sabrà tothom. Llavors, és una mica això, i a la gent, els que els hi dius és: tu, permanentment has de donar una sensació de serenitat, de no perdre el control, no de tenir el control però sí, de no perdre'l mai. No pots perdre mai el to reflexiu, argumentador... les coses més radicals s'han de dir sempre de la forma més neutral. Si a més a més et pots evocar una mica de cara als altres a la càmera, al que parla amb tu... aquesta disposició, sempre és rebuda molt positivament. La Flora d' _____ (24:17) explica que, la gent que vol agradar mostra les mans, i hi ha gent que de natural somriu una mica, llavors no cal dir-li res. Perquè a més a més, de vegades el somriure és perquè rius del que estàs pensant que diràs, o del que està dient l'altre. Si ja ho tens de natural, això és molt important. Sinó hi ha una gent que li has de dir, "escolta, no pots fer aquesta cara permanent de tortura. Això és més difícil que la gent ho faci. Per exemple quan estàs al Parlament, i t'enganxen _____ (24:52) a anar a una entrevista personal, hi ha d'haver una.. has de donar una sensació de: tu t'ho estàs passant bé i així la gent també s'ho pot passar una mica més bé. Aquesta sensació has de transmetre calidesa, serenitat, la gent ha de sentir, que si d'una cosa hi ets tu al darrere, això està bastant garantit, i que, està bastant segur, que segur que funcionarà bé, doncs, vull dir que tu la competència no la pots incrustar una mica, però hi ha coses que si.. com els temes de vestir. Per exemple , amb el Junqueres he tingut un parell de converses sobre aquests temes. Aleshores, ell és una persona que ja ha passat pels mitjans de comunicació, per tant, té unes virtuts comunicatives evidents, però també és evident que la seva estampa personal no entra en l'estàndard de la *jet set* política financera europea no? Llavors, ell parla d'economia i és evident que en sap més que la majoria de gent que té al voltant, perquè és doctor en història del pensament econòmic i tot això, però aleshores tu això no ho fas arribar. Llavors, jo al final, després de mirar-me'l molt i tot plegat, tenia la trobada aquesta i li vaig dir mira, jo, crec que, li vaig dir mira: la gent té una idea mental de quin és l'aspecte d'un polític. I dins d'aquests polítics, de l'estàndard de polítics, n'hi ha uns que transmeten més desconfiança que uns altres. Això té a veure amb un aspecte personal, cuidat, té a veure amb unes formes d'expressió, i té a veure amb la gesticulació i amb tot això. Aleshores, si tu , vols ser diferent, intentes sortir de l'estàndard. Ara bé, què passa, com que la gent ja té un estereotip muntat, que és l'estàndard polític, que ja està tan habituada que encara que la gent no se n'adoni, jutja tot el que queda fora de l'estàndard. Aleshores, si tu et situen molt lluny de l'estàndard, la gent et veurà com un excèntric. Aleshores, tu en aquests moments tu (junqueres) estàs molt lluny de l'estàndard, i t'ha anat bé. Però t'ha anat bé, per reconstruir ERC després de divisions internes i decisions, que era fàcil que hi hagués un rebot de remuntada i tot això, llavors tu de cara als vostres tu els emociones, amb el teu discurs i amb tot això, i a més a més, el teu aspecte, fa que la gent, els d'esquerres són d'origen social, el reconeixin com "un dels nostres". Molt pròxim, molt.... el

que passa és que si tu has de liderar el país i no el partit, aleshores tu hauries de fer un esforç per acostar-te a l'estàndard. Què passa? Si t'acostes molt a l'estàndard i t'intentes assemblar un polític com els altres, deixaràs de ser tu. Aleshores serà vist com una impostura. Serà vist com una mena de reciclatge personal, i la gent se'n malfiarà. Fins i tot els teus. Aleshores, jo el que li vaig venir a dir va ser: mira, jo intentaria disciplinar-me i acostar-me tant com sigui possible a l'estàndard, fins que tu sentis un punt d'incomoditat i que tu comencis a sentir que no ets tu mateix. Llavors, el vital de tot, o sigui el més important d'un polític, jo crec que és l'autenticitat. O sigui has de ser qui ets i tal com ets. No es pot mentir, perquè la gent se n'adona. La gent, va pel carrer, passen 30 persones i li demana l'hora a 1. No a les altres 29. L'autenticitat és lo principal. O sigui tu has de ser qui ets, o sigui tu no pots ser un impostor, un actor, un tal, perquè si actues hi haurà un moment que descansaràs i se't veurà el llautó. És a dir es veurà que ets un actor. Per tant has d'actuar de tu, has de ser tu, i has de ser autèntic. I no pots mentir sobre tu mateix. Ara bé, dins d'això llavors ja has de fer un esforç per entendre que t'adrees a tothom i per ser President ho has de semblar. La gent ha de poder pensar que amb tu___ (29:55). Doncs, és veritat que la nova política vol dir donar una estètica, una manera de fer i tal no? el que passa és que amb el tema de vestir, el problema de les classes humils i la gent d'origen humil.. perquè el gust es mama, el gust es crea en una atmosfera familiar determinada i un entorn vascular i uns amics.... tu et vesteixes en funció de en quin ambient t'has de moure no? i aleshores, el problema dels sectors humils és que la tendència que tenim és ala informalitat. Però clar, vestir informal bé és molt car. I has de tenir bon gust. Llavors què és el més fàcil? Imitar la mediocritat. És a dir, que si no saps com posar-te un traju, compra't els que es compren els oficinistes de La Caixa, o els diputats de la dreta. I, aleshores, la diferència no ha de ser com vesteixes, la diferència ha de ser les teves aptituds, els teus pensaments i les teves accions. No cal que sigui la marca de "traju". Llavors, això, és fixar-s'hi una mica no? Llavors, voler vestir informal... per exemple: qui vestia informal i vestia bé? Del govern nostre, del govern de Montilla, el Joan Saura. Però clar, el Joan Saura és de bona família. Els d'Inicitavia diguem-ne... per exmple: jo normalment els dijous esmorzo amb el Raül Romera perquè després anem a Catalunya Radio. I, per exemple el Raül, ha fet natació i està quadrat i té una planta___, ell vesteix bé informalment i s'ho mira. I aleshores, de vegades d'aquestes coses en parlem. Ens hem fet molt amics, la veritat és que sí. Ens ha tocat algun "bolo" junts i la veritat és que...de fet jo crec que per la amistat amb el Joan Herrera no es presenta per Esquerra (riu). Però és això no? que llavors veus gent que veus que són capaços de vestir bé, informalment, amb bon gust. Però, per exemple, aquí a la universitat, representa que la gent disposa bastant del seu temps i , diguem-ne, que té uns mínims de subsistència garantits, de gent que vesteixi molt bé, amb bon gust i informal... n'he vist poca.

Mariona: costa realment, i si tries aquesta línia l'has de seguir sempre.

JM: Aleshores, hi ha l'uniforme de profe que ve amb texans i camisa i tal i després si durant el dia fas altres coses vens en funció de com t'has de vestir per altres coses. Has d'estar tot el dia.. sinó això semblaria... Llavors és això, el tema de la improvisació que dèieu jo crec que la gent se la pot ajudar. Ara hi ha coses que això t'ho diuen, t'ho expliquen dos dies, i ja ho has

d'entendre. Jo crec que el que està molt bé també és la gent que té dubtes, és gravar-se i després mirar-ho. Llavors és molt desagradable però de tot treus coses.

Mariona: però vols dir que et detectes els propis errors?

JM: a vegades sí, normalment els "latiguillos" les coses aquestes que fem servir parlant allò: "eeeh..., emmm, és a dir..." tot això, sí que es detecta no? això és molt___ i si tens imatges, si que veus, o t'adones que t'has d'anar a fer un blanqueig de dents, sí que es veuen coses no? o que les ulleres que portes tenen 50 anys i que potser ja "tal"... i coses d'aquestes que... Llavors, encara no fa gaires dies que em va trucar un amic perquè em mirés unes fotos d'un possible candidat del Barça. I era, si havia de sortir en fotos o sense. Aleshores, és un "tio" que és borni, i jo sóc borni, i me'n vaig adonar que era borni i jo no ho sabia. Li vaig dir, aquest "tio" la mirada així sense ulleres___. Llavors, amb ulleres, sense ulleres semblava allò el que en diríem un "golfu", cosa que per les senyores pot resultar atractiu, però no sé quines sòcies voten però, quedava més bé amb fotos en blanc i negre i amb ulleres. Tu saps qui dic? (es dirigeix al professor del costat)

Llavors amb blanc i negre i amb ulleres semblava que acabés d'arribar de la_____ (36:09). I, "bueno"...

Profe del costat: És tot lo de l'estètica no? ha de tenir una estètica no? perquè sinó sembla _____(36:20). Sembles que siguis un fotògraf. Encara hi ha algun fotògraf professional que rebutja el color. Sembla que si fas color es nota la supervivència, en blanc i negre sembla que formes part de la casta no? de l'aristocràcia artística.

JM: et dona respectabilitat, les ulleres i el blanc i negre li arreglaven, diguem-ne, l'ull en sí, en després, el "tio" va aparèixer, no diré qui és, i sí que era un "tio" que anava allò com sobreexcitat, i ja dius...

Profe: hi devia haver una època que les fotos així en blanc i negre devien associar-se, per exemple als EUA, una mica amb la màfia. No?

JM: és possible, és possible...

Profe: Perquè hi havia tots uns clixés, i veies exactament cadascú, i segons qui, podies associar que hi havia una forma en què, o sigui el mafiós ve del camp i la forma de vestir és el triomf, l'elegància que porta i si van elegants, triumpfen. I clar, quan arriben a Sicília amb el Blazer....

JM: sí, sí, però van horteres. Van amb el blazer, i de ralltes...Saps qui porta "trajus" d'aquests que jo ja li vaig dir... un dia em va convidar a dinar i li vaig dir... el Vilarrubí! Porta sempre trajus a ratlles. I un dia li vaig dir...

(marxa el profe)

Marta: quan parles davant d'un públic recorres a fet anecdòtics teus o per crear una situació una mica més d'empatia, per trencar el gel...

Mariona: per facilitar la comprensió...

JM: cada vegada més. Però això és perquè em faig gran. Els avis tenen tendència a explicar batalletes. I per això, jo penso que s'ha de mesurar molt eh.

Marta: doncs mirant discursos, molts, trobem que ho fan..

JM: sí? Perquè la gent al final, l'única cosa que fem és de nosaltres mateixos. I aleshores, depèn de quines preguntes o evocacions et remetent a... de fet el que estàs dient en abstracte, està originat per allò concret. I hi ha moments que tens la necessitat de concretar-ho.

Mariona: i per què ho entenguin millor no potser?

JM: quan parles d'anècdotes té un punt de confessió, això és un truc de transparència, que sembli que ho expliques tot. El que passa és que moltes vegades també són autojustificacions. Però jo és curiós perquè no ho feia gaire i cada vegada ho faig més i vigilo una mica. El que passa que de vegades et queda tan quadrat, veus que és tan oportú, que s'ajusta tant al que estàs dient que costa molt reprimir-se. Per tant, ho acabes dient. Però la gent també pot pensar... el pitjor d'un polític és que parli molt d'ell mateix. I has de parlar de programa i ...per exemple, el Carod Rovira és el polític més dotat que he vist en me vida. Llavors, mentre ell

podria parlar de programes, de projectes i tot això era imbatible. Llavors, arran del tema de Perpinyà, com que el van sotmetre a persecució els mitjans i tot això, el van desestabilitzar. Llavors, ell anava a una ràdio, i automàticament l'acusaven. Jo em trobava amb ell i li deia: " escolta'm no responguis, no parlis de tu mateix mai, només programa, programa, programa..." i aleshores ell, el que passava és que l'interpel·laven i no podia evitar-ho. Llavors, ell ho sabia i no podia evitar-ho, necessitava justificar-se i explicar per què havia fet les coses. I és veritat, la política és molt injusta i t'acaben crucificant per coses que no mereixes. Llavors, la reacció personal és "hòstia, com pot ser que tothom es cregui una mentida?" no? però és clar, en el moment en que tu et dediques a desmentir les acusacions, has perdut. Llavors, és molt injust perquè hi ha gent que necessita excusar-se... lluitar contra un rumor és patiment impossible. Quan per exemple des de Convergència es va fer circular que el Maragall era borratxo, que tenia aquella veu esquerdada i de vegades parlava així..i van fer circular que era ressacós, i que bevia i tal i no era veritat. Però clar, arriba un moment que no ho pots desmentir, i sobretot no ho pots desmentir tu! Ho pots fer algú altre, però no ho pots fer tu. Quan el Jordi Pujol van dir que s'entenia amb una bibliotecària de la Generalitat i tot això, i al final la Marta Ferrusola va anar un dia a ràdio, es va fer entrevistar i va dir: "el meu marit no sé què..." i allò ho va bloquejar. I en el cas del Maragall, tenia un germà que estava aquí a la facultat i que havia estudiat aquí, havia treballat a la biblioteca i es va morir d'una sobredosi i, aleshores, això el va perseguir sempre. És a dir, hi ha molta mala llet. Al Carod l'hi havien adjudicat unes torres a Matadepera que estaven tancades i tothom deia que allò era del Carod! Me mare deia " el Carod no pot ser que faci això perquè "goita" quina torre té i no sé què", "no veus que això t'han aixecat la camisa", "no perquè m'ho ha dit tal, que ho sap segur i tal.." Sí, tothom ho sap segur... al·lucinant. Llavors, en política, això pesa molt. En el moment que algú és una mica perillós des de l'esquerra doncs...o realment està molt protegit perquè tens una vida molt avorrida diguem-ne, que és la millor protecció, o sinó... és així. No s'ha de parlar d'un mateix per anar bé, o el mínim. Una altra cosa és en un curs escolar, o en un curs acadèmic, si ja la matèria ha avançat i tal i hi ha un punt de confiança, o per exemple, la xerrada no la fas a un auditori general sinó que vas a un sopar amb la gent del partit de tal lloc, llavors es presta més als ____ 47:35, és a dir, allò que a la conversa posterior, a la tertúlia i tal, no a la intervenció formal sinó que... però tot té el seu moment. Aleshores, anècdotes particulars... en Junqueres explica sempre lo de St Vicenç dels Horts.... ara diguem-ne ja hi ha una fatiga de St. Vicenç dels Horts, o sigui hauria de no parlar-ne tant. Llavors, si no en parles mai, que en un moment ho treguis "jo sóc un alcalde del cinturó industrial" o tal, com dient ja sé de què va, llavors ho pots fer servir, però si ho fas servir per varis temes, el dia que ho hagi de fer servir perquè seria l'argument *killer* , aquell dia està gastat no? Vull dir, s'ha d'anar molt amb compte amb això.

Marta: Llavors, el contingut emocional en els discursos: creus que han de tenir un contingut emocional?

JM: sí, però jo crec que amb això no es pot impostar. És a dir, vosaltres no us n'adoneu quan una persona que us fa classes està nerviosa?

Marta: pot ser...

JM: o insegura?

Mariona: sí, insegura potser més. Nervios no tant, és que ara estem fent classes amb 20 persones i tampoc... però sí pot ser!

JM: o per exemple si aneu a un concert, vosaltres noteu quan la persona que teniu davant se sent segura, i té aplom i sabeu que no passarà res i que tot anirà molt bé?

Mariona: bueno, o amb simples companys quan estan fent exposicions, tens molt clar els que tenen clar el què volen dir i els que realment no s'ho creuen perquè estan allò que els hi tremola la veu, que...

JM: sí, es nota. Doncs, jo crec que la gent s'adona de qui té al davant... la gent és capaç d'arribar a moltes conclusions. Poden ser equivocades, però la gent es fa una idea sobre si aquella persona és sincera o no, si s'explica bé o no, si.. tot. Si és feliç amb la seva vida. De fet et destapes molt intervenint en públic. Pel que expliques, especialment, però com que t'has de mostrar per explicar allò que vols explicar la gent es pot adonar de moltes més coses que tu no vols explicar, no? És a dir, em sembla que us ho havia explicat alguna vegada a classe. Quan tu estàs a la sala d'espera del metge, i tens gent, al davant, només mirant-los els hi pots inventar una biografia. Si, a més a més, parlen, i gesticulen ja és l'hòstia. I quan s'aixequen i es mouen, ja.. aquí ja no et pots equivocar. Doncs, veure algú actuant, és molt... jo amb això, amb gent de la faràndula, n'hem parlat bastant i, gent que són actors i actrius i tal, tinc bastants amics del gremi, i jo crec que la gent nota si t'ho passes bé o no. la gent és capaç d'entendre el personatge que estàs fent però, a més a més, adonar-se de si has entrat al personatge o no. I amb la política... és que, és un moment eh?, una intervenció al telenotícies de 10 segons, la gent determina si suma o resta. I de vegades no saben ni de què collons has parlat i què has dit, però suma o resta.

Mariona: bueno i suposo que també depèn de qui és l'oient no? perquè nosaltres ara estàvem escoltant el discurs del Pablo Iglesias que és molt emotiu, però nosaltres ho veiem com que sobreactua una mica... saps? però llavors els que són tan seguidors que el tenen com a líder carismàtic...

JM: Sí, però ho mireu des d'aquí! Ell sobreactua perquè el registre d'actuació de La Sexta hi ha molta sobreactuació. És que, a l'entorn madrileny, són molt exagerats, tots sobreactuen molt. És a dir, avui he explicat això del Franquisme...són del Hola i nosaltres són del Lecturas. I és diferent, la Hola del Lecturas. És un altre, hi ha un altre punt de discreció. I llavors, en general els profes, tendim a sobreactuar. Llavors, en el seu cas, al ser profe, i per la tele i tal... la tendència és a sobreactuar. Perquè la pedagogia és, ens movem per la classe, i gesticules, i t'asseus i no sé què, i et gires, i tal i ... llavors estar alla quiet i assegut a vegades costa. Llavors la tendència és a sobreactuar. El que passa és que per algun receptor...a veure, hi ha sectors socials que una senyora vestida, el que la meva mare diria extremada, els hi resulta sensual i atractiva, i un altre sector et dirà que sembla un "putón verbenero" i és la mateixa persona vestida igual, de manera que la mirada és molt important. Però jo crec que t'has de plantejar un estàndard molt ampli en la política si t'adreces al conjunt de la societat, evidentment sempre t'adreces als teus perquè no et votarà mai tothom, però..., i tu no et sentiràs mai representant de tothom, hi haurà una gent que sempre els veuràs com adversaris, però el teu nosaltres has de procurar que tingui una certa amplada si és que aspirem a guanyar. Això, amb el Julià de Jodar, que són molt amics de tota la vida i molt pròxims intel·lectualment, ell és una mica, fa de pare espiritual de la CUP. I a vegades ens veiem i jo li dic que, ell és molt bon escriptor eh? És un badaloní, és un intel·lectual d'un nivell acollonant, és més aristòcrata i exquisit que el Marin o que jo que són la colla que ens coneixem. Però tota la vida hem estat molt junts i hem fet coses junts. Llavors, ell, jo li dic: a nosaltres ens convé que hi hagi la CUP i que feu un discurs purista i exigent i intransigent en la defensa d'uns principis i valors, ho necessitem que passi això. El que passa és que , tot això, no és aplicable si no tenim una majoria. Perquè hem decidit que són demòcrates tots. Llavors, algú altre ha de construir una majoria. Per construir una majoria, has de sumar molt. Llavors per construir una majoria què tenim? Tenim un merda d'aparell de partit, que és petit, no té un duru, a més no admet donacions, és una cosa diguem-ne miserable, amb una vella guàrdia que després de la castanya del 2010 li va fer donar una passa enrere, que no hi ha manera de trobar els recursos de fer créixer una mica la màquina pel partit perquè és evident que falten moltes coses perquè ets com una empresa de gestió de RH i caldria, un líder allò *self made* que va improvisant i tal i no sé què i que se'n surt prou bé, una noia jove que és la Marta Rovira que tal, clar això.. fer un país amb això és una mica difícil i construir una majoria i tal és molt delicat no? aleshores qualsevol "pardillo" es pensa que és el rei del mambo i tal no? i dius hòstia... és difícil. Clar nosaltres, amb l'Enric, durant molts anys vam pensar que l'esperança d'esquerra era la Marina Llansana, no sé si la coneixeu la Marina, que va uns dies al Divendres a la tertúlia i té una empresa de comunicació...

Mariona: em sona però no li poso cara...

JM: Havia passat per la facultat.. doncs nosaltres, des de que tenia vint-i-pocs anys va ser molt jove diputada, i era una tia molt competent i tal no? però clar, arriba un moment que també, és una noia molt guapa i els tius li tenien por perquè els hi fotia... quan ells arribaven ella tornava i aleshores no trobava l'equilibri personal vital, i al final s'ha enrotllat amb un tiu amic

nostre que és més jove, però és empresari no sé què i tal, però ara està bé. L'altre ja té uns quants fills i tal, però bueno ara està bé. Però dediques anys a treballar amb una persona, perquè els líders són necessaris, al final els lideratges són necessaris no?, i ja és una puta carambola que en un partit que tens el Puigercós i el Carod que es maten entre ells i d'una atacada se'n van a fer punyetes tots dos, quan un és un gran líder polític, que és el Carod, que és un intel·lectual i un polític, i el Joan, un gran organitzador. Però en els seus entorns s'acaben assassinant i tal, i de puta carambola et cau un tiu com el Junqueres que et mira així, que va desmenjat i tal i , en una època de la nova política és el tio més normal, el tio que si pogués fotria el camp i tornaria aquí a fer les classes... clar això també és un regal, és una carambola això no tornarà a passar. Llavors el que passa és que... tot queda molt poca cosa. Llavors hi ha tan poca màquina que tens, per exemple, per Tarragona el Bargalló, el Bargalló ha sigut primer ministre, i està portant un centre de recursos pedagògics perquè és funcionari d'institut i tal no? tens el Huguet, que porta la fundació Irla però que està mig prejubilat i té una empresa de no sé què i tal no?, El Benach, que ara ha estudiat aquests anys comunicació a la UOC i que ha rebotat tots els registres de matrícules, però que s'està buscant la vida perquè no té feina i és molt difícil trobar feina un expresident d'un parlament perquè la gent també té por de contractar un tio que se'ls mengi no? El Miquel Pueyo per Lleida, que està a la facultat de comunicació audiovisual, el Ridaó, al consell aquest de garanties institucionals... vull dir, hi ha una pila de gent bona però que tu no la pots atraure perquè no... Vull dir, el que era el meu cap de gabinet, Aleix Villatoro, que és fill del Vicenç Villatoro. Doncs, l'Aleix, quan va acabar, el van trucar de la fundació Miró, i està de número dos de la fundació Miró. Clar, té quatre criatures, té 35 anys, clar van començar a fer criatures i deien tres i prou, i la tercera van ser bessons, quatre. Guanya 3500 euros al mes. Clar, ell no pot anar a treballar al partit, ni que fossin 1500 que no els cobra ni Deu, ni que fossin 15000 ell té 4 fills. Llavors, la gent bona que tu voldries, no poden venir o estan intenant fer les coses seriosament a la seva vida i no poden. Doncs el problema és que se t'acosten els que tu no triaries, i jo sempre els hi dic que s'ha de fer una doble estructura. Hi ha una estructura del partit amb els militants que és el partit convencional, que és de la gent que vol ser del partit, però després el partit ha de tenir un dispositiu de recursos humans i relacions públiques, que tu vagis a buscar els que no vindran mai però que tu vols tenir amb tu. Perquè vols una part del seu talent, de les seves idees, del seu coneixement, de la seva experiència de tal... i la gent és_____ (1:00:44) amb això. Hi ha un organisme que és el consell assessor, del partit, que amb l'Enric hi som, i que ho erem fa molts anys també, perquè jo sóc del partit com el Junqueres, vam entrar, al acabar al govern al 2010. Llavors, aquest organisme, jo tothom li he anat a demanar, ara ja no sé, l'Antoni Dalmau que havia sigut president de la diputació del PSC, l'Antoni va dir que sí, el Miquel Puig que té_____ (1:01) molt bons, havia sigut director general de la Corpo, per Convergència, i el comissionat per la societat de la informació. Que va ser quan ens vam conèixer, amb l'Enric i amb ell. El vaig anar a veure un dia, i li vaig dir, el Miquel Puig, a part que els convergents se'ls van carregar perquè no era prou(d'oci, dòcil... 1:01:37), és el tio que ha teoritzat millor que, tots els treballadors que cobren menys de 1300 euros al mes, amb la seva cotització, no arriben a cobrir el cost dels serveis públics que consumeixen. Per tant, cada treballador que cobra menys de 1300 euros al mes, és una càrrega pels altres treballador. I un perjudici pel sistema. Per tant, què s'ha de fotre? Posar el salari mínim a 1300 euros. És que no... és una cosa elemental. Llavors, a allà a Esquerra, al consell aquest de tant en tant no hi ha el López Casanovas, no hi ha, els economistes habituals de la casa no? que n'hi ha bastants i bastant

potents, allo hi ha un equip econòmic molt potent. I hòstia no hi havia manera! Li vam dir al Puig que vingúes i tal i el tio s'ha apuntat. Llavors s'ha apuntat gent diferent perquè, hòstia, perquè tu necessites, si has de construir un país, has de tenir la millor gent. I, a part del que vol anar a militar, que se't posa a la sectorial i tal, dius: "vale, sí, collonut no tio?", però potser necessitem alguna cosa més. Doncs això costa molt, quan ets tan pobre i tan tal, costa molt. I d'origen social, que jo vaja... l'anècdota que sempre explico, i és l'última que us explico, és en una inauguració d'uns tallers de La Vanguardia quan jo estava al govern, em truquen, la inauguració era a la nit o l'endemà a la nit, em truquen del partit dient: "escolta hem decidit que fem boicot i que no s'ho val perquè La Vanguardia ens està matxacant i està maltractant al Huguet, i al Carod", que això era sistemàtic, i aleshores jo els hi dic: "jo ho sento però jo hi aniré, jo no faré boicot, jo hi aniré". Si ho diuen allò els jefes i tal quedem. Muntem un dinar i quedem a dinar, ens veiem un moment aquesta tarda i tal, però hi vaig anar en allà. Llavors els hi vaig dir: "jo ho sento molt, però, nosaltres no tenim ningú a les cúpules sindicals, ningú a les cúpules patronals, ningú a cap col·legi professional, ningú a cap consell d'administració de cap caixa, ningú a cap consell d'administració d'empresa pública, ningú al Port de Barcelona, ningú al consell de Govern de la corpo, ningú... o sigui, a cap rectorat d'Universitat. O sigui, no tenim gent a llocs d'influència. Aleshores, com que som al govern perquè ens ha votat una gent i hem participat d'un pacte, resulta que hi ha uns bandarres, que han d'empassar-se, el dia que inauguren, la nostra presència. Llavors, el meu departament ha fet una subvenció perquè facin aquest tallers nous, per tant jo hi aniré. Perquè si no hi anem, estaran encantats de la vida perquè no ens hi volen.

Marta: exacte, i a sobre ho publicaran

JM: per tant, ara com que som el govern, per responsabilitat i respecte als descamisats que representem hem d'anar allà i fer que la *jet set* aguantí la nostra presència. Perquè això és una lluita, i la lluita la fem representant una gent i per tant hem de fer valer això. Si després, a més a més, hi anem vestits adequadament o no, i sabem quin vi és i tal, millor, però perquè arribat al cas, hauríem de poder ser com ells si volguéssim. Si no ho som, ha de ser perquè volem. Si no hi anem ha de ser perquè volem no perquè....

Mariona: ells no vulguin

JM: Clar, i al final els vaig convèncer i hi vam anar. Que va ser el dia que es van quedar tancats a l'ascensor el Zapatero, el Montilla, el Carod i tal... però són aquestes coses que Esquerra és un entorn petit i a veure dic la CUP i...

Mariona: clar, això t'anava a dir, la CUP deu estar pitjor

JM: que han de fer una assemblea per cada cosa, per anar al lavabo... que la cadena de presa de decisions costa molt, que les influències encara són més fosques, menys evidents, i no se sap qui mana ni quan tenen un líder, que sap on és la ____ (1:06:13) del Parlament, i llavors la foten fora i n'han de buscar una altra i tal i és una mica així. Vinga anem acabant perquè jo també tinc.. de fet he de marxar ja!

Marta i Mariona: doncs ja està, no pateixis, ja t'hem tret prou temps!

JM: que he de ser a les cinc al Museu d'Història de Barcelona i encara he de menjar algo

Moltes gràcies i ens despedim.

ANNEX 2- Discursos políticos

1. Discurso en la ONU. Mariano Rajoy

<https://www.youtube.com/watch?v=Hiaa9igAxVU>

Señor Presidente; señor Secretario General; señoras y señores jefes de Estado y de Gobierno; señoras y señores ministros; señoras y señores embajadores; señoras y señores, En nombre de España, quisiera felicitar al embajador Ashe por su nueva responsabilidad como presidente de esta Asamblea General y trasladarle nuestro resuelto apoyo y mejores deseos. Su solvencia es una garantía de buen hacer para los próximos doce meses. Deseo, asimismo, agradecer a su predecesor, al señor Vuk Jeremic, su eficaz trabajo en este último año y augurarle éxito en su nuevo cometido. Señor Presidente, Esta Asamblea es el eje del sistema internacional.

Aquí todos tenemos los mismos derechos, con independencia de nuestro tamaño, población o desarrollo económico: éste es el órgano de las Naciones Unidas que encarna la igualdad soberana de los Estados. Aquí las decisiones que adoptamos generan un acervo ante la opinión pública internacional difícilmente rebatible: ésta es la cámara deliberativa de la legitimidad global. Aquí todos somos miembros permanentes y es aquí donde el multilateralismo adquiere todo su sentido y vigor. Señor Presidente, España confía en las Naciones Unidas y apuesta decididamente por esta Organización, porque comparte plenamente los propósitos y principios que encarna. Nuestro compromiso con las Naciones Unidas no es mera retórica: España es el sexto contribuyente al sistema de las Naciones Unidas. Este compromiso legitima nuestra aspiración a servir los objetivos de Naciones Unidas en el Consejo de Seguridad en el bienio 2015-2016. Lo haremos con el mismo espíritu de diálogo y concertación que en la última ocasión en que esta Asamblea General depositó su confianza en España. En los diez años que han pasado desde entonces mi país ha seguido demostrando con hechos su vocación de servir lealmente los fines de las Naciones Unidas: el mantenimiento de la paz y la seguridad internacionales, la resolución pacífica de conflictos, la cooperación internacional para el desarrollo y la promoción y el respeto de los derechos humanos. Señor Presidente, El mantenimiento de la paz y la seguridad internacionales es un requisito imprescindible para el progreso de la humanidad. Porque España cree firmemente en la tríada de paz, seguridad y desarrollo, más de 130.000 soldados españoles han servido en Operaciones de Mantenimiento de la Paz y misiones de ayuda humanitaria en todas las regiones del mundo desde 1989. Tropas españolas sirven actualmente bajo la bandera azul de Naciones Unidas en UNIFIL, contribuyendo desde 2006 a garantizar la paz y estabilidad en el Líbano, en una región especialmente convulsa. Porque España milita en pro del desarme, la no proliferación y el control de armamentos, hemos participado activamente en las negociaciones del Tratado de Comercio de Armas. Asimismo, hemos realizado esfuerzos en el ámbito de la prevención contra el terrorismo nuclear a través de diversas iniciativas internacionales. Porque España ha sufrido la violencia del terrorismo, sabe que a las nuevas amenazas que parten de actores no estatales es preciso responder globalmente, mediante la cooperación internacional. Hemos de aplicar íntegramente la Estrategia Global de Naciones Unidas contra el Terrorismo y hemos de contar con un Convenio Global contra esta amenaza que no conoce fronteras. Los españoles sabemos por experiencia que la responsabilidad del

terrorismo es única, exclusiva e intransferible de sus autores, aunque ellos pretendan lo contrario. Honremos siempre la memoria de las víctimas, clave en la deslegitimación absoluta, tanto social como moral, de todo tipo de terrorismo. Señor Presidente, Nuestro compromiso con un entorno de paz y seguridad en el mundo ha quedado patente este año durante la crisis de Mali. España ha apoyado, primero, las misiones de AFISMA y, posteriormente, el despliegue de MINUSMA. Tropas españolas en la misión de la Unión Europea en Mali instruyen a sus Fuerzas Armadas, responsables de garantizar la soberanía e integridad territorial del país con pleno respeto a los derechos humanos. Mali está venciendo el terrorismo y ha restablecido su integridad territorial. Este es un éxito indudable, por el que todos podemos felicitarnos, pero es sólo el primer paso. El regreso al orden constitucional con la celebración de elecciones presidenciales abre una segunda etapa de construcción de instituciones abiertas e inclusivas indispensables para el futuro de Mali. A largo plazo, debemos seguir contribuyendo al desarrollo en todo el Sahel como única vía para fomentar la seguridad, la democracia y la prosperidad en la región. Señoras y señores,

Todos en esta Asamblea debemos congratularnos del protagonismo que las organizaciones africanas vienen ejerciendo en esta crisis. Ese reconocimiento lo dirijo particularmente a la Unión Africana, que este año celebra su 50º aniversario. España está íntimamente ligada a África. Sus inquietudes son también las nuestras. Participamos en las Cumbres de la Unión Africana y en la financiación de NEPAD, y somos el primer país no africano que ha contribuido directamente al presupuesto de la Comisión de la Unión Africana. España ha lanzado una asociación estratégica con la CEDEAO y sigue estrechando lazos con las otras organizaciones regionales del continente. Respaldamos estos compromisos con un esfuerzo sincero: en los últimos cuatro años España ha aportado cien millones de euros a la CEDEAO y una cifra igual al Banco Africano de Desarrollo. Señor Presidente, Desde hace dos años estamos asistiendo a los valientes y decididos esfuerzos de los ciudadanos árabes por afirmar su dignidad, consolidar sus sistemas democráticos y excluir a quienes promueven la violencia y la violación de los derechos fundamentales de las personas. El camino hacia la democracia no es fácil, pero no puede, ni debe, tener retorno. La democracia tiene que ser el proyecto de toda una sociedad por la convivencia y la inclusión, basado en el diálogo, la tolerancia y el respeto a los derechos humanos. Y en cada país éste debe ser un proyecto propio, no sólo político, sino también social y económico. Para acompañar estos procesos de gobernanza democrática España ha puesto en marcha el Programa MASAR, dirigido tanto a los Gobiernos, como a la sociedad civil del norte de África y Oriente Medio. Señor Presidente, Esta Asamblea es consciente de hasta qué punto la situación en Siria se ha convertido en un inaceptable y descorazonador drama humanitario, y en una creciente amenaza para la paz y seguridad regional e internacional. El brutal ataque con gas sarín contra la población civil de Damasco, acreditado por el informe de la Misión de Naciones Unidas, ha suscitado una repulsa generalizada en la Comunidad Internacional y el convencimiento de que ello ni puede repetirse, ni puede quedar impune. La propuesta de Rusia y de Estados Unidos que permitirá el control internacional y, posteriormente, la destrucción del arsenal químico existente en Siria ha sido aplaudida por todos. Es ahora preciso que el Consejo de Seguridad adopte una Resolución, ya, que convierta en jurídicamente vinculante para Siria la prohibición del uso de armas químicas y la obligación de su destrucción. Mucho nos va en ello. Éste es un reto a la seguridad internacional y de no resolverse se convertirá en un fracaso colectivo, como

recordó el Secretario General. España considera firmemente que sólo el diálogo político entre las partes pondrá fin a este conflicto cada día más violento, como destaca el informe presentado ante el Consejo de Derechos Humanos. Apoyamos, por ello, los esfuerzos del enviado especial de Naciones Unidas y de la Liga Árabe, Lakhdar Brahimi, por promover una transición política en el país. España confía en el éxito de la segunda Conferencia de Ginebra y, en esa perspectiva, reitero desde aquí mi llamamiento a las partes a demostrar una actitud constructiva. España continuará ayudando a reforzar a la oposición, con el fin de asegurar una transición ordenada e inclusiva hacia la democracia. Por último, es esencial mantener el esfuerzo humanitario para contribuir a reducir el sufrimiento de la población desplazada en el interior del país y la de los refugiados en los países vecinos. Señoras y señores, En un contexto como el anterior, quiero subrayar que el Proceso de Paz de Oriente Medio cobra una nueva perspectiva. El año pasado, en este mismo foro, se decidió por una significativa mayoría reconocer a Palestina como Estado observador de Naciones Unidas. Las actuales negociaciones son, acaso, la última oportunidad de alcanzar una paz justa, global y duradera de dos Estados, Israel y Palestina, conviviendo en paz, seguridad y prosperidad. En este momento crucial para la región los dirigentes políticos implicados, con el apoyo de la Comunidad Internacional, han de tomar decisiones valientes y necesarias para alcanzar ese objetivo histórico de la paz, que redundará en beneficio de la estabilidad en toda la región y en el mundo entero. Señor Presidente, Mi país es firme defensor del diálogo y del uso de medios pacíficos para la solución de controversias. Creemos que la prevención de los conflictos es uno de los principales instrumentos para garantizar la paz y seguridad internacionales. Por eso, hemos participado en la Comisión para la Consolidación de la Paz, en el lanzamiento de la Alianza de Civilizaciones y en la creación, junto a Austria y Arabia Saudí, del Centro Internacional Rey Abdullah para el diálogo interreligioso. Creemos en la mediación como método de solución pacífica de controversias y, por ello, participamos en el Grupo de Amigos de la Mediación, y desde allí, junto con Marruecos, hemos lanzado la Iniciativa para la Mediación en el Mediterráneo, que ya está dando sus primeros frutos. Señoras y señores, señor Presidente,

Esta Asamblea General ha desarrollado una consolidada y universal doctrina legal sobre descolonización, que España ha hecho suya íntegramente. Un año más debo traer a esta Asamblea la cuestión de Gibraltar, que esta Organización incluyó en 1963 en la lista de territorios no autónomos pendientes de descolonización. Es el único pendiente en Europa, afectando aún a nuestra integridad territorial. Desde entonces, el Reino Unido viene desoyendo el mandato de esta Asamblea General de Naciones Unidas y el compromiso contraído con España en la Declaración de Bruselas de 1984. Este anacronismo sigue causando inconvenientes a los ciudadanos de Gibraltar y de la zona adyacente. Sobre la legitimidad que otorga la doctrina universal de esta Asamblea General, España reitera una vez más su llamamiento al Reino Unido para retomar el diálogo bilateral y la cooperación regional.

Señor Presidente, El Sáhara Occidental sigue siendo una de las asignaturas pendientes de Naciones Unidas. España apoya la búsqueda de una solución política justa, duradera y mutuamente aceptable, que prevea la libre determinación del pueblo del Sáhara Occidental en el marco de las disposiciones de Naciones Unidas, conforme a los principios y propósitos de su Carta. Por ello, España apoya plenamente la labor desarrollada por el secretario general de Naciones Unidas y por su enviado personal. Señor Presidente, Quiero destacar la contribución de América Latina y de sus organizaciones regionales al multilateralismo. Sus

constructivas aportaciones en temas globales, como el medio ambiente o el desarrollo, son fundamentales. Durante la próxima Cumbre de la Comunidad Iberoamericana en Panamá abordaremos los retos globales en el ámbito político, económico y social para ofrecer respuestas conjuntas. Señor Presidente, Esta Asamblea General de Naciones Unidas ha declarado 2013 como Año Internacional de la Cooperación en la Esfera del Agua. El derecho humano al agua y al saneamiento es esencial para el desarrollo sostenible y la lucha contra la pobreza. Por eso, España creó en 2008 el Fondo de Cooperación para el Agua y Saneamiento, dotado con mil millones de dólares destinados a proyectos en América Latina. Conscientes, además, del carácter estratégico del agua para preservar la paz y seguridad, España y Argelia vamos a lanzar la Estrategia del Agua en el Mediterráneo Occidental. Gracias a los esfuerzos de Naciones Unidas, somos conscientes de la importancia crucial de la lucha contra el cambio climático. Es una prioridad aquí y ahora. El año que viene será el año de los Pequeños Estados Insulares en Desarrollo. Es una excelente oportunidad para abordar sus problemas de manera conjunta. Debemos apoyar a estos países en sus esfuerzos de adaptación y mitigación de los efectos del cambio climático, pues los pequeños Estados insulares, pese a ser los que menos contaminan, son los que más sufren estas consecuencias. Señor Presidente,

España es una nación solidaria que ha desplegado todos sus esfuerzos para la consecución de los Objetivos de Desarrollo del Milenio. Mi país ha canalizado esta solidaridad a través del sistema multilateral de Naciones Unidas, pues creemos que dicho sistema garantiza el principio de la neutralidad en la asignación de fondos y porque permite alcanzar eficazmente el objetivo último: la erradicación de la pobreza. En 2007 España creó, junto al PNUD, el Fondo para el logro de los Objetivos de Desarrollo del Milenio, que ha tenido un impacto real en las vidas de veinte millones de personas, a través de más de 130 programas en cincuenta países por valor de casi mil millones de dólares. La evaluación de este Fondo, que finaliza sus actividades este año, constituirá una referencia clave, tanto para analizar el cumplimiento de los ODM, como para elaborar la futura Agenda de desarrollo Post-2015. La elaboración de esta Agenda será el tema central de esta 68 Asamblea General. Para España, la Agenda Post-2015 debe orientarse a un desarrollo verdaderamente sostenible, tener carácter universal y reconocer la importancia de instituciones abiertas para un crecimiento inclusivo. Por ello, debemos definir claramente los Objetivos de Desarrollo Sostenible, culminando así el proceso que iniciamos en Río de Janeiro el pasado año. Pero eso no puede hacernos olvidar que sólo queda algo más de dos años para el cumplimiento de los ODM y, aunque podemos felicitarnos por los avances logrados en muchos campos, todavía queda mucho camino por recorrer. A medida que la economía española está volviendo a crecer, volveremos a apoyar estos esfuerzos con una gran inversión en cooperación al desarrollo generosa, inteligente y eficaz.

Señoras y señores, La actitud solidaria de mi país se ha trasladado también a la ayuda humanitaria, que sitúa a España como el octavo donante del mundo. También, gracias al centro de almacenamiento y distribución de ayuda humanitaria del Programa Mundial de Alimentos que hemos construido en Las Palmas de Gran Canaria, Naciones Unidas puede responder a crisis humanitarias en África Occidental y en el Sahel de manera más efectiva y ágil. Señor Presidente, España ha sido siempre una encrucijada de caminos, de culturas, religiones y tradiciones. Somos un país abierto, plural y tolerante; un país que, dentro de la globalización, respeta e integra la diversidad. La defensa y promoción de los derechos humanos es una responsabilidad de las instituciones a la que deben contribuir todos los

ciudadanos. España ha sido el tercer país del mundo en ratificar el Protocolo Facultativo de Derechos Económicos, Sociales y Culturales, y quiero animar al resto de Estados a su ratificación. Promovemos también con especial ahínco los derechos de las personas con discapacidad. Por ello, hemos sido cofacilitadores, junto con Filipinas, del documento final de la Reunión de Alto Nivel sobre Discapacidad y Desarrollo que ha tenido lugar hace apenas unos días. Me honra señalar que este compromiso nos ha hecho merecedores del Premio Franklin Roosevelt de los Derechos de las Personas con Discapacidad, que hace unos días recogió en esta misma ciudad S.M. la Reina Doña Sofía. Continuaremos también apoyando la labor de ONU Mujeres, tal y como hemos venido haciendo desde su creación. La igualdad entre mujeres y hombres, su participación plena en todos los ámbitos y los esfuerzos para poner fin a la violencia contra las mujeres y las niñas son indispensables para el verdadero desarrollo, y constituyen una prioridad para España, tanto en el plano nacional, como internacional.

Señoras y señores, Nuestra apuesta por el multilateralismo va de la mano de nuestro deseo de contar con unas Naciones Unidas resolutivas y eficientes. Para ello, es preciso abordar en esta Asamblea General la reforma del Consejo de Seguridad, que sólo puede lograrse desde el consenso más amplio en torno a los principios de rendición de cuentas, transparencia y colaboración, a fin de proporcionar una mayor legitimidad y respaldo a las acciones de dicho Consejo. Es igualmente necesario adecuar la Organización a los medios existentes y racionalizar los recursos para, entre todos, hacer más con menos. Por ello, apoyamos incondicionalmente los avances hacia una "Coherencia Global del Sistema" y la iniciativa "Unidos en la Acción", de la que España es el primer contribuyente. En cualquier caso, el carácter universal de las Naciones Unidas exige que conservemos el multilingüismo.

Señor Presidente, voy terminando. Ya en 2005 España anunció su candidatura a un puesto de miembro no permanente del Consejo de Seguridad de Naciones Unidas en el bienio 2015-2016. A lo largo de mi intervención he subrayado las principales razones por las que creo que España ha demostrado, no con declaraciones sino con hechos, estar preparada para servir a las Naciones Unidas desde su Consejo de Seguridad, con el mismo compromiso de diálogo y solidaridad que hemos demostrado desde nuestro ingreso en la Organización. Nuestro propósito es uno: la defensa de la dignidad de la persona. Hacia ese objetivo caminan todos nuestros esfuerzos por la paz, la libertad, la democracia, la justicia, los derechos humanos y el desarrollo sostenible. España sabe que nuestra defensa de la dignidad de la persona será más eficaz a través de las Naciones Unidas, al igual que esta Asamblea General de Naciones Unidas sabe que en este empeño puede contar con España. Muchas gracias.

2. *Soñadores de la Patria*. Pablo Iglesias

https://www.youtube.com/watch?v=oe-bJXZ_KGk

Qué bonito es ver a la gente haciendo historia. Es emocionante ver a un pueblo sonreír en la puerta del Sol. Un pueblo con voz de gigante que pide cambio, justicia social y democracia. Veo aquí gente digna. Veo aquí la esperanza de construir entre todos un futuro mejor. Veo aquí soñadores. Bona tarda. Arratsaldeon. Boas tardes. Bienvenidos a Madrid. Hay que soñar, pero soñamos tomándonos muy en serio nuestros sueños. La Puerta del Sol, otra vez símbolo de futuro, de cambio, de dignidad y de valor. 2 de mayo de 1808, no fueron los reyes ni los generales ni los brillantes regimientos del Palacio Real los que se opusieron a la invasión. Fue el pueblo de Madrid, ese que hoy está en la calle con nosotros, el que compró con sacrificio la dignidad frente a una invasión intolerable. Fueron los de siempre, los de abajo, los humildes, los que se enfrentaron a la vergüenza y la cobardía de unos gobernantes que sólo defendían sus privilegios sin importarles nada más. Esa gente valiente y humilde está en nuestro ADN y estamos orgullosos. Más de 100 años después, mirando al balcón que está debajo de ese reloj, hubo gentes que soñaron una España moderna y democrática en la que no hubiera diferencias entre hombres y mujeres. En la que todos los niños tuvieran una escuela pública a la que ir. En la que la oscuridad y la ignorancia fueran sustituidas para siempre por la justicia social y el progreso. Esa gente valiente está en nuestro ADN y estamos orgullosos. Esta Puerta del Sol vio a esas gentes valientes, humildes. Los de abajo. Los que siempre salieron a defender la democracia y la justicia cuando el totalitarismo y el terror se cernieron sobre nuestro país. Esa gente valiente está en nuestro ADN y estamos orgullosos.

Cuando no había libertades, esta Puerta del Sol vio a jóvenes estudiantes y trabajadores jugárselo todo por la dignidad de nuestro país. Estamos orgullosos de esa gente. Esta Puerta del Sol vio la recuperación de las libertades y aquel 15 de mayo vio a millares de jóvenes gritar 'no nos representan', 'queremos democracia'. Esa gente valiente está aquí ahora. Vosotros sois la fuerza del cambio. Gracias por estar aquí. Hoy en esta Puerta del Sol soñamos. Pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. Hoy soñamos un país mejor. Pero no hemos llenado la Puerta del Sol para soñar, sino para hacer nuestros sueños realidad en 2015. Los sueños hay que empujarlos. Y este año vamos a trabajar para que el cambio político llegue. Este año comenzamos algo nuevo. Este año es el año del cambio y vamos a ganar las elecciones al Partido Popular. Hay que soñar y nosotros soñamos, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. Atenas, Europa, enero de 2015, año del cambio. 'Fisái i ánemos dimokratikís alayís stin Evropi' [En Griego] (el viento del cambio empieza a soplar en Europa). Menos de una semana de nuevo Gobierno en Grecia: electricidad gratuita para 300.000 familias que no la podían pagar; suspensión de los procesos de privatización en puertos, de la compañía de electricidad y de 14 aeropuertos. Recuperación de la cobertura sanitaria para todos los ciudadanos. Reconocimiento de la nacionalidad griega todos los niños independientemente del color de su piel, readmisión de maestros despedidos, retirada inmediata de las alambradas que separaban al Parlamento de la gente. Y además, un primer ministro que no necesita jurar con corbata y cuyo primer acto simbólico es homenajear a los héroes de la Resistencia frente a la ocupación

alemana. ¿Quién decía que no se puede? ¿Quién decía que un Gobierno no puede cambiar cosas? Hoy Grecia tiene un Gobierno del cambio. Hoy los Gobiernos italiano y francés reconocen que hay que poner límites a Merkel. A lo mejor es ella la que se queda aislada en Europa. En Grecia han perdido sus delegados. Ha perdido el delegado Samarás y ha perdido el delegado Rajoy que fue a Atenas a apoyar al Gobierno del fracaso. En Grecia, por fin, ha ganado el pueblo griego. Soñamos, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. En Grecia se ha hecho más en seis días que lo que hicieron muchos Gobiernos en años. Yo sé que tendrán que afrontar dificultades. Yo sé que gobernar es difícil. Pero los que sueñan seriamente pueden cambiar cosas y hoy en Grecia hay un Gobierno serio, un Gobierno responsable, un Gobierno que trabaja para su pueblo. Muchos quieren vincular el destino de Podemos al destino del Gobierno griego. Apoyamos a nuestros hermanos, pero nadie hizo sus deberes por ellos y nadie hará los deberes de los españoles. A los ciudadanos españoles nos toca ahora ser protagonistas de nuestra historia y vamos a soñar, pero creyendo seriamente en nuestros sueños. ¿Qué ha pasado? ¿Qué ha pasado en este país? Esta situación de humillación y empobrecimiento no se explica sólo porque haya gobernado mala gente, no se explica porque sean negligentes, el problema es un modelo de país que ha puesto a trabajar al Estado contra la sociedad, una minoría que engordaba sus cuentas mientras que la minoría veía cómo las suyas adelgazaban, eso es la corrupción; robar las instituciones a la gente. La corrupción no son sólo sinvergüenzas que meten la mano en la caja, corrupción es que un 1% de ricos posea lo mismo que el 70% de la población, desde que empezó la crisis hay un 27% más de ricos exactamente el mismo porcentaje que españoles en riesgo de pobreza. Las personas atendidas por Cáritas han aumentado un 30% desde el inicio de la crisis. El mismo porcentaje que ha aumentado la venta de coches de lujo. ¡Eso es corrupción!

Las políticas del señor Rajoy no crean empleo, reparten miseria, empleos temporales y precarios por sueldos indignos, ¿esa es su recuperación?, ¿esa es su recuperación? El Comité Europeo de Derechos Sociales acaba de denunciar que el salario mínimo español no garantiza la vida digna. Casi ocho millones de trabajadores ganan por debajo de los mil euros o mucho menos ¿ésta es su recuperación? A ellos les tenemos que sumar cientos de miles de autónomos y de falsos autónomos, de pequeños comerciantes y de empresarios que hacen malabares para llegar a fin de mes. Son los defensores del totalitarismo de los recortes y la austeridad los que están rompiendo España. Ellos son los que rompen el consenso. Ellos son los antisistema. Los recortes y política de austeridad están dividiendo a nuestro país en dos: los que se han beneficiado y los que están peor que antes, los de arriba y los de abajo.

Durante mucho tiempo nos hicieron creer en mentiras, nos hicieron creer esa mentira según la cual las cosas funcionan si a los más ricos les va muy bien. Si a los ricos les va bien, a todos nos irá bien. Si los ricos están contentos y se les deja corretear a su aire la sociedad avanza y todos nos beneficiamos, ¡es mentira!, es un cuento que se ha transformado en pesadilla, pero ahora vamos a recuperar nuestro derecho a soñar a construir juntos un país mejor, un país para la gente. Sólo cuando los de abajo quieren y los de arriba no pueden se abre la posibilidad del cambio. Al cambio los de arriba lo llaman experimento y caos. Los de abajo lo llamamos democracia. ¿Qué es la democracia? La democracia es la posibilidad de cambiar lo que no funciona y lo que han hecho los gobiernos de este país no ha funcionado. Hoy no estamos aquí para protestar, estamos aquí porque sabemos que el momento es

ahora. De que seamos capaces de aprovechar este momento depende lo que le va a ocurrir a una generación entera, a nuestros hijos e hijas, a nuestros mayores, a nuestros hermanos y hermanas, a nuestros jóvenes, a nuestro país. A todos ellos les debemos un país y un futuro mejor. Y por eso estamos aquí: no para protestar.

Soñamos, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. La tarea que tenemos delante la van a llevar a cabo los españoles que quieren cambio. Los españoles que quieren un país mejor, y soñamos sí, pero soñamos seriamente con un país donde los que se han visto obligados a irse puedan sacar un billete de vuelta, un país donde los que quieren sacar proyectos adelante puedan hacerlo sin tener que depender de los bancos. Un país donde acceder a una vivienda no se convierta en un calvario de por vida. Un país donde no se cobren sueldos de miseria, un país donde existan políticas que vacunen contra la exclusión y la pobreza. Hoy decimos a esos aristócratas arrogantes, a esa casta que insulta y miente: la libertad y la igualdad triunfarán.

Soñamos; pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. ¿De qué hablamos cuando soñamos con un cambio? Queremos un cambio que garantice las pensiones de los mayores, que se partieron la espalda trabajando. Queremos un cambio que potencie nuestras pymes y sirva para engrasar nuestro tejido empresarial, queremos que nuestra inversión en I+D+I se equipare a la media europea, queremos apostar por la industria innovadora, por la soberanía tecnológica, por la soberanía alimentaria y energética, queremos un cambio que abra la puerta a la economía verde para salir de un modelo del ladrillo improductivo, inestable y precario, que sólo produce precarios y autónomos asfixiados. Queremos un cambio en el modelo energético que no despilfarre, que apueste por las renovables y acabe con los monopolios. Queremos un cambio en el mercado laboral para producir y competir mejor, en lugar de abaratar el despido y bajar los salarios. Queremos un cambio que ponga en orden las cuentas, saber en qué y cómo gastamos, hay que afrontar una batalla sin cuartel contra el fraude fiscal. Hacerlo es garantizar los derechos para todas las personas.

Soñamos, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. Y soñamos con un país donde nadie se quede fuera. Donde cualquiera pueda calentarse en invierno. Donde no haya una sola familia sin techo donde pasar la noche. Nunca más un país sin su gente. Por eso es necesario desplegar un plan de rescate ciudadano que ponga todo su empeño en parar la sangría y la asfixia que impide la recuperación. Hay que destinar recursos de urgencia nacional a aquellos sectores más vulnerables y excluidos. Hay que hacer caso a los premios Nobel y reestructurar la deuda. Esta reestructuración tiene que rigurosa, solvente y honesta. Tiene que ser acorde con la cuarta economía del euro como es España. Lo que está en juego hoy en Europa y en España es la propia democracia. Y frente al totalitarismo financiero nosotros estamos con la democracia. Hace unos días se reunían en el Foro de Davos los grandes inversores mundiales. 1.700 jets privados llegaron para discutir del cambio climático. Hay que recordarles que la soberanía europea no está en Davos, no está en el Bundesbank, no está en la Troika, no es de Merkel. La soberanía europea es de los ciudadanos. Basta ya de secuestra la soberanía, basta ya de Gobiernos cobardes que no defienden a sus pueblos. Soñamos, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. Y hoy soñamos con una Europa de los ciudadanos. No de los mercaderes y los bancos. Una Europa de la gente y de los pueblos. Permitidme que salude a unos cuantos soñadores. Esos jóvenes que llenaron las plazas de mayo, esos ciudadanos ejemplares que pararon desahucios con sus cuerpos jugándose la libertad. Esos

héroes y heroínas de las batas blancas que defendieron el derecho a la salud y el trabajo digno para los profesionales sanitarios. Esos enfermos de hepatitis que tuvieron que ocupar hospitales para reivindicar su derecho a vivir. Esa marea verde que nos recordó que no hay democracia sin una educación pública de calidad. Esa clase obrera valiente, trabajadores de AENA, trabajadores de Coca-Cola: sois un ejemplo. Esos abuelos y abuelas incansables a los que llaman 'yayoflautas', que defendiendo su dignidad defienden la de sus hijos y la de sus nietos. Esos millares de jóvenes exiliados que nos están viendo por 'streaming': os prometo que construiremos un país para que podáis volver. Esas mujeres que tuvieron que recordar que nadie tiene el derecho a decidir sobre sus cuerpos. Esos estafados por las preferentes que señalaron cómo los ladrones más peligrosos usan gomina y corbata. Esos estudiantes que fueron la vanguardia de la comunidad universitaria. Esos trabajadores migrantes, nadie tiene derecho a llamaros extranjeros en España. Gracias. Gracias a todos por ser ese movimiento popular sin el cual el cambio no será posible en nuestro país. Soñamos, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. Algunos dicen que España es una marca. Creen que todo se puede comprar y vender. Nosotros amamos a nuestro país, que hunde sus raíces en una historia de lucha por la dignidad. Los que creen que todo se puede comprar y vender querían convertir a aquel caballero de triste figura en una marca. En márketing. Malditos sean aquellos que quieren convertir nuestra cultura en mercancías. Decía Antonio Machado, a través de su Juan de Mairena, que aquel hidalgo loco era un ejemplo; un ejemplo de nobleza y valor frente a la injusticia, decía que a veces hacen falta locos dignos que se enfrenten a los poderosos, hacen falta soñadores valientes que sepan soñar un mundo mejor y que se atrevan a llamar a las cosas por su nombre. Hacen falta soñadores que se atrevan a defender a los de abajo, que se atrevan a enfrentarse a los de arriba. Hacen falta Quijotes. Estamos orgullosos de ese soñador a caballo, de ese español universal. No permitamos que los traidores conviertan al Quijote en una marca, no permitamos que compren y vendan la dignidad y la belleza, no permitamos que compren y vendan las sonrisas, el derecho de nuestra gente a sonreír no se vende, el derecho a tener escuelas y hospitales no se vende, la soberanía no se vende. Nuestra patria no es una marca, nuestra patria es la gente. Han querido humillar a nuestro país con esa estafa que llaman austeridad. Nunca más España sin sus gentes, nunca más España como marca para que hagan negocios los ricos. No somos una marca, somos un país de ciudadanos, soñamos como don Quijote, pero nos tomamos muy en serio nuestros sueños. Y hoy decimos patria con orgullo y decimos que la patria no es un pin en la solapa, no es una pulsera. La patria es esa comunidad que asegura que se protege a todos los ciudadanos, que respeta la diversidad nacionalidad, que asegura que todos los niños, sea cual sea el color de su piel, van limpios y calzados a una escuela pública, la patria es esa comunidad que asegura que a los enfermos se les atiende en los mejores hospitales con los mejores medicamentos. La patria es esa comunidad que nos permite soñar un país mejor, pero creyendo seriamente en nuestros sueños. Madrid, Europa, 31 de enero de 2015, año del cambio. Podemos soñar, podemos vencer.

3. *intervención de pedro sánchez tras ser proclamado secretario general del psOE. Pedro Sanchez*

https://www.youtube.com/watch?v=bsnvR3Gur_4

Gracias de corazón, compañeros y compañeras. Gracias presidenta, gracias querida Susana. Gracias, compañeros y compañeras. Gracias militantes de base. Gracias a todos y a todas, porque hoy estamos haciendo historia. El 13 de julio hicimos historia haciendo ese ejercicio de democracia directa todos los militantes del Partido Socialista, diciendo sí a un claro y rotundo cambio desde abajo del Partido Socialista y hoy habéis refrendado todos ese cambio de abajo a arriba que necesita el PSOE, que necesita España. Gracias de corazón, compañeros y compañeras, porque hemos hecho un ejercicio de democracia interna histórico, inédito en nuestra historia, pero también que va a representar un antes y un después en la historia política de nuestro país. Los españoles y españolas, amigos y amigas, están muy pendientes de nosotros, quieren que salga bien este Congreso, quieren volver a confiar en nosotros y yo estoy convencido de que no vamos a defraudar a los españoles y a las españolas. Compañeros y compañeras, el lema del Congreso es “Cambiando el PSOE, cambiando España” y esa era la razón por la cual yo me presenté a la Secretaría General del Partido Socialista, porque estoy convencido de que el instrumento más formidable que tiene este país es el Partido Socialista Obrero Español para hacer progresar a España y garantizar la igualdad, la libertad y la justicia de todos y de todas los españoles y las españolas. Amigos y amigas, vamos a cambiar el PSOE para cambiar España. Y, por cierto, no es la primera vez que lo hacemos. Si hay algo que representa a este partido y la razón por la cual nosotros nos hemos afiliado a este partido hace ya muchos años es, precisamente, nuestra pasión por el cambio. Nosotros somos el partido del cambio y si hoy estamos aquí, compañeros y compañeras, es porque en 1879 veinticinco compañeros decidieron crear el Partido Socialista Obrero Español para cambiar España. Hoy estamos aquí porque hay muchos compañeros que tienen viva la memoria de muchos otros hombres y mujeres que dejaron hasta incluso la vida por defender las libertades en España. Estamos aquí por los que nunca callaron. Estamos aquí por los que jamás se arrodillaron ante una dictadura cruel e infame, por los que sufrieron y por los que nunca, nunca dejaron de luchar. Estamos aquí, compañeros y compañeras, por quienes tras décadas de persecución quisieron mirar al mañana, los que, sin olvido, pero con determinación, decidieron forjar la democracia que hoy disfrutamos todos y todas nosotros y nosotras. Por los miles de compañeros y compañeras que sois concejales y concejales, alcaldes y alcaldesas, muchos de vosotros sin cobrar un céntimo de euro, pero que dejáis lo mejor de vosotros mismos precisamente para defender los intereses y los ideales del Partido Socialista. Y estamos aquí porque así lo han querido todos ellos con una votación el pasado 13 de julio que hizo historia no solamente en nuestro partido, sino también en el conjunto de España. Porque, ante la crisis de la democracia, este partido responde con más democracia. Por eso yo me siento inmensamente orgulloso de pertenecer a la familia del partido socialista, de este partido centenario que tanto ha dado por España y que tanto va a volver a dar por España Y por todo eso, compañeros y compañeras, para mí, como para todo socialista, no hay mayor honor que ser Secretario General del PSOE; verdad Alfredo, no hay mayor honor. Por eso yo te diré, Alfredo, que creo que has hecho un gran servicio a este partido y a este país, en un momento

muy complicado. Te quiero dar las gracias porque mucho de lo que ha ocurrido durante estas últimas semanas ha sido por tu compromiso con esta partido y con este país. Y por eso, compañero Alfredo, te diré que tú formas parte de lo mejor del socialismo en España y que siempre vas a formar parte de lo mejor del partido y de España. Gracias por tu dedicación Alfredo, por tu compromiso, y te lo digo no solamente como militante, sino también como español, porque gracias a ti han venido y se han liderado grandes transformaciones, grandes progresos en nuestro partido y en nuestro país. Ha sido un privilegio poder compartir contigo un trecho de este camino y por eso, compañero Alfredo, siempre vas a poder encontrar en mí un compañero que te aprecia, que te quiere y que, desde luego, va a necesitar tu consejo y tu aliento en los próximos años. Amigos y amigas, sé que algunos a lo mejor están esperando que diga que hoy empieza todo, pero no es cierto, no me va a salir eso, no es así. Nuestra historia empezó hace 135 años y hoy, además, me siento depositario de un legado de coraje, de libertad, de pasión... por la lucha y por el cambio de todos aquellos que me precedieron. Soy un socialista que está orgulloso de una España de la que los socialistas nos hemos sentido y hemos construido mucho de lo que hoy disfrutan los españoles y españolas, pero que hemos hecho patrimonio de todos y de todas. Un país en el que cada español que viene al mundo sabe perfectamente que puede contar con una escuela y un hospital, con un médico o una médica y o un profesor o una profesora. Y quiero agradecer, por cierto, amigos y amigas, a todas las mareas ciudadanas que inundan las calles y las plazas de nuestros pueblos y ciudades por, precisamente, defender lo que hemos construido todos los socialistas a lo largo de los últimos años. Y sí, amigos y amigas, creo en la izquierda que cambia España. Alguna vez se lo oí decir a Felipe González: la izquierda que representa el PSOE es la izquierda que sueña con el futuro, pero que cambia desde el presente esa España que, ahora mismo, está sufriendo tanto. Es, compañeros y compañeras, una izquierda que no se contenta con protestar, sino que aspira a gobernar a transformar este presente porque queremos un futuro mejor. Eso es, compañeros y compañeras, lo que representa el Partido Socialista. Y es —y estoy convencido de ello— el porqué de nuestra afiliación un día a esta organización. Hoy no empieza todo, pero es verdad que empiezan muchas cosas, amigos y amigas. No está todo por hacer, pero nos espera mucho trabajo por delante. No, no nos hemos quedado parados, es cierto, ha habido muchísimas cosas que se han hecho durante estos últimos tres años: la Conferencia Política, la reforma fiscal, la propuesta también de reforma constitucional para alumbrar esa España federal que tanto necesita nuestro país. No nos hemos quedado parados, pero es cierto que hay que apretar el paso, que hay millones de españoles y españolas que, precisamente, necesitan un PSOE renovado, en pié, porque si no, a ellos les va seguir yendo mal, con un gobierno de derechas que está causando mucho, muchísimo sufrimiento. Con esa convicción, amigos y amigas, yo me presenté a la candidatura a la Secretaría General, porque cambiando el PSOE empezamos a cambiar España. Y ya hemos dado el primer paso decidido y decisivo para cambiar el PSOE y cambiar España. Hay, compañeras y compañeros, muchos militantes socialistas que con su voto ya nos han dicho lo siguiente: que si escuchamos a la gente, la gente nos va a volver a escuchar; nos han dicho que si el socialismo se asfixia es, precisamente, porque se encierra entre cuatro paredes; nos han dicho que, no podremos cambiar España, si la miramos desde una ventana. En mi campaña dije lo siguiente: dije que iba a ser un Secretario General en la carretera, y yo os aseguro y me comprometo ante vosotros que seré un Secretario General que estará poco en Ferraz y mucho en los territorios con los militantes de base. Dije, y me comprometí, a que íbamos a devolver el protagonismo a los militantes de

base. Y dije que, si era elegido SG, la Ejecutiva que yo voy a liderar va a acudir una vez al año en asamblea abierta a rendir cuentas ante todos los militantes de base, en todas y cada una de las comunidades autónomas. Eso también lo vamos a hacer, compañeros y compañeras. Porque todo aquello que se hace en los municipios, recordando siempre que nuestro partido es un partido municipalista, todo aquello que se hace en nuestros municipios por parte de secretarios generales, alcaldes y alcaldesas, líderes en la oposición municipal, de abrir las agrupaciones, de hacer asambleas abiertas, de conectar con los ciudadanos y las ciudadanas, es precisamente lo que vamos a comenzar a hacer también a nivel nacional: asambleas abiertas, rendición de cuentas, ante el órgano soberano, que son los militantes de base. Es lo que vamos a hacer. Ese es el socialismo, compañeros y compañeras, en el que yo creo, y por eso os necesito a todos y a todas, para construir ese nuevo socialismo en ese nuevo tiempo que se tiene que abrir en España, una España que tantas reformas y tantas transformaciones necesita. Lo que nos pide la gente es que estemos más en la calle y menos en los despachos. Lo que nos pide la gente es que pensemos menos en nuestros problemas y más en sus problemas. Y yo os propongo lo siguiente: que empecemos a hablar sobre todo de los problemas de los españoles y hablemos lo justo del PSOE. Quiero un PSOE que responda a todo eso, que responda con el mismo pulso que tiene ahora mismo España. Un PSOE moderno, que afronte los problemas de transformación que necesita una España que está en la encrucijada. Un PSOE abierto, participativo, en una sociedad que ya no tolera ningún tejemaneje, ni ningún trapicheo. Un PSOE plenamente democrático, porque ya no va a volver a aceptar la sociedad española ningún partido que no sea plenamente democrático. Para eso pedí vuestra confianza y a eso, compañeros y compañeras, os puedo asegurar que voy a dedicar todos mis esfuerzos y el esfuerzo y el esfuerzo de la Ejecutiva, a devolver la esperanza al país y también a todos los españoles y a todas las españolas. Ese es el camino que hoy comenzamos, y en él quiero que nos acompañen todos los españoles que desean un cambio de rumbo en nuestro país; que desean que el Gobierno del PP tenga un único mandato. Sé muy bien que a nosotros se nos pide mucho más que a otros partidos políticos; y estoy orgulloso precisamente de eso. Yo creo que es algo de lo que tenemos que presumir, que se nos pida mucho más que al resto de partidos políticos. De nosotros, compañeros y compañeras, lo que se espera es que seamos el partido de la honradez intransigente. Os digo una cosa, y la asumo ante este plenario, compañeros y compañeras: a mí no me va a temblar el pulso en echar a ningún corrupto del PSOE. Vamos a estar a la altura de esa exigencia, vamos a hablar menos de nuestras intenciones y vamos, sobre todo, a aportar soluciones, a transformar España y resolver muchos de los problemas que tienen los españoles. Y el primero de ellos se llama desempleo. Después de seis años de crisis y más de cinco millones de desempleados, lo que es evidente es que las recetas conservadoras de la austeridad y de la falta de crecimiento han fracasado. Y, en consecuencia, a mí y a mi Ejecutiva, compañeros y compañeras, me vais a ver planteando y construyendo una alternativa económica socialista, progresista, que ponga pie en pared a una derecha que está causando tanto dolor a la clase media y a la clase trabajadora. Una clase media, por cierto, que está harta de escuchar que siempre las reformas estructurales van en contra de sus intereses; que está cansada de saber que, cuando se exigen esfuerzos, siempre se exigen esfuerzos a los de siempre, mientras los de siempre se van de rositas y siguen impunes. Tenemos que acabar con tanta impunidad, con tanta injusticia. Y yo estoy convencido, además, de que nuestro partido, y lo demostramos en noviembre pasado cuando aprobamos la Conferencia Política, tenemos ideas, tenemos

propuestas, tenemos muchísimas ideas para poder transformar nuestro país. Lo que os propongo es que las pongamos encima, que las consultemos, las debatamos, como hicimos en la Conferencia Política, con los sindicatos, con los movimientos sociales, con los pequeños y medianos empresarios, con los autónomos, y con todo el tejido asociativo que tiene este país y que desea el cambio. Entre todos, yo estoy convencido de que podemos conseguir una mayoría social de progreso que ponga fin a los gobiernos de la derecha. Para construir, por cierto compañeras, una España donde no haya nadie, ni ninguna ley, que obligue a una mujer a cuando decidir ser madre o cuando no. En el que, por cierto yo llevo a mis hijas a un colegio público y no quiero que les enseñen religión, sino educación para la ciudadanía. Lo que quiero es una escuela pública donde se enseñe a la gente matemáticas, historia, cultura, filosofía, ética, educación para la ciudadanía, y no se obligue a los alumnos y alumnas a creer en una determinada religión. Quiero una España que defienda su cultura y que defienda también todas las culturas. Una España que sea una, unida, solidaria, y que sea, compañeros y compañeras, y lo vais a ver en la Ejecutiva durante estos años, que sea, Pere, Miquel, una España Federal. Lo que queremos es una España digna como dijo José Luis Rodríguez Zapatero, o una España dirigida por una izquierda que construya el futuro gobernando el presente. Esa es la España por la que tenemos que luchar y con la que yo estoy convencido de que podemos parar a la derecha. Por eso os propongo una cosa: que dejemos de contar los votos que perdemos, y empecemos a contar los votos que vamos a recuperar confiando de nuevo en nosotros mismos, siendo fieles a nuestros principios y a nuestros valores. Y habrá quien diga que esto son solo palabras, pero os puedo asegurar que mañana se van a convertir en propuestas, y el lunes en hechos. Por eso compañeros y compañeras yo no voy a pedir a los españoles un acto de fe. No les voy a decir que crean en nosotros. No lo voy a hacer. No se trata de eso. Lo único que voy a decir es que escuchen lo que decimos; que atiendan a lo que proponemos; y que observen lo que hacemos. Porque estoy convencido de que cuando hagan eso, volveremos a recuperar la confianza perdida de los ciudadanos. Hoy, compañeros y compañeras, empezamos ese camino. El PSOE está en marcha y cada uno de vosotros y de vosotras es decisivo para provocar ese gran cambio que necesita España y recuperar un Gobierno de progreso, un gobierno socialista. Ese, amigos y amigas, es mi compromiso. Es el ánimo por el que me presenté para ser Secretario General del PSOE. Para cambiar este partido, para reivindicar esta enorme palanca de transformación que representa el PSOE, y hacer con ello que cambie nuestro país: que sea más justo, más solidario, más libre, y más democrático. La igualdad, la justicia social, y la libertad, compañeros y compañeras, seguirán siendo nuestros ideales y nuestros principios; y a partir de ahí, estoy convencido compañeros y compañeras de que empezaremos a recuperar la confianza perdida y ganaremos a la derecha que es, al fin y al cabo, nuestro principal propósito, además de cambiar España. Amigos y amigas, buen congreso y muchísimas gracias. A este trabajo yo me voy a dedicar, voy a dedicarle lo mejor de mí mismo, todo el tiempo y todo el esfuerzo. A cambiar el PSOE y también a cambiar España. Muchas gracias.

4. *Missatge del president de la Generalitat amb motiu del Cap d'Any.* Artur Mas
http://www.president.cat/pres_gov/president/ca/president-mas/discursos.html

S'acaba un any, el 2014, i n'encetem un altre, l'Any Nou que és a punt de començar. Seguint la tradició, m'adreço a tots vosaltres per felicitarvos les Festes, per desitjar-vos un molt bon Any 2015 i per fer-vos arribar unes breus reflexions sobre el moment, ben decisiu i transcendent, que viu el nostre país. De totes les festes de l'any, aquestes probablement són les més entranyables per passar amb la família i els amics. És per aquest motiu que el principal record és pels que no tenen el goig i la sort de poder gaudir amb plenitud d'aquests dies, bé per la pèrdua d'algun familiar o amic proper, o bé perquè la salut, el benestar o la feina són motiu de preocupació enlloc de ser-ho de normalitat. Estic segur que recullo el sentiment de milers i milers de compatriotes nostres si expresso tot l'afecte per aquelles persones que es troben més soles o que estan més necessitades i són per tant més vulnerables. L'any que ara acomiadem ha sigut un any de canvi, de canvis importants. Per començar, canvis en l'economia. Per primer cop des de l'inici de la crisi, fa set anys, cada trimestre de l'any hi ha hagut creixement econòmic; per primer cop des d'aleshores cada mes de l'any l'atur ha baixat en relació al mateix mes de l'any anterior; per primer cop s'ha creat ocupació i feina de manera sostinguda. Són, tots ells, canvis en la bona direcció. Canvis que confio poder confirmar i accentuar durant l'any 2015. Tanmateix, les desigualtats socials no s'han reduït. La pobresa, o el risc de caure-hi, no ha disminuït. I encara que hi ha més feina, no n'hi ha per tothom que vol treballar. I mentre això sigui així, no podem donar la crisi per superada. L'estem superant, li estem donant la volta amb l'esforç i l'energia de molts. Però queda camí per recórrer, i per tant no es pot baixar la guàrdia ni un sol mil·límetre. El Govern que presideixo ho té clar i seguirà treballant i esforçant-se per lluitar contra les desigualtats, per defensar els serveis públics fonamentals i per ajudar a crear noves oportunitats. L'altre canvi de calat que s'ha produït en el 2014 l'ha constituït l'aposta decidida per la transparència i les bones pràctiques de l'Administració. La Llei de la transparència i accés a la informació recentment aprovada pel Parlament, el portal de la transparència impulsat pel Govern i altres mesures en aquesta mateixa línia han situat la Generalitat com a capdavantera de la regeneració democràtica que la societat reclama i exigeix. No vull dir amb això que tot es faci bé; però sí que hi ha el ferm compromís de fer les coses millor; de combatre les irregularitats i les males pràctiques quan hi siguin; d'exigir responsabilitats quan algun governant o servidor públic les cometi; d'administrar els recursos públics amb la mateixa cura que si fossin els nostres, precisament perquè són els de tots. No sempre ha estat així, o com a mínim no ho ha estat prou. Ara, però, hi ha una consciència més extensa i una exigència més gran per eradicar les males pràctiques o les pràctiques dubtoses i per instaurar unes Administracions més àgils, més properes i més transparents. L'altre gran canvi del 2014 és que per primer cop en tres segles els catalans que ho varen voler varen poder votar a favor del futur polític del país, fins i tot de la llibertat política de Catalunya. Molts ho varen fer, tants com gairebé dos milions tres-cents cinquanta mil persones. Mai havíem arribat tant lluny. Mai. Malgrat la prohibició i tota la maquinaria institucional de l'Estat en contra, molts milers de catalans van fer un exercici d'autoafirmació, de respecte, de democràcia i de lliure opinió en llibertat. Un exercici de democràcia que en ple segle XXI hauria de ser normalitat en lloc d'excepció, hauria de convidar al diàleg i a la negociació en lloc de querelles judicials. Malament quan un Estat decideix

querellar-se per la via penal contra aquelles i aquells que faciliten la participació i donen la veu i el vot a la ciutadania. Vol dir que alguna cosa falla, i no pas menor. El 9 de novembre ha estat també una mostra de que la unitat ens dóna força com a país. Sense la implicació de la societat civil, dels voluntaris, dels diferents partits polítics i del Govern no hi hauríem arribat. N'hauríem de prendre bona nota, la unitat suma, ens fa més forts i ens permet avançar de manera més sòlida. La unitat permet fer entendre millor el que volem, com a país i com a societat, i ens dóna moral de victòria. La unitat és el que més tem l'Estat. L'Estat ens vol dividits, cadascú pel seu compte. Sap que així som més dèbils i més vulnerables. N'hauríem de ser ben conscients, prendre'n bona nota i actuar en conseqüència. En aquestes properes setmanes caldrà prendre noves decisions complicades i no exemptes de risc. El camí fins el 9 de novembre estava ple d'obstacles, molts d'externs i alguns d'interns. Tots es varen poder superar. Si aleshores no vaig dubtar en assumir personalment les decisions que creia més adequades, també ho faré en els propers passos que ens pertoca fer com a país. És la meva responsabilitat com a President: no defugir les decisions, per difícils que puguin ser. Mentre tingui la confiança que m'heu atorgat amb els vostres vots, així ho faré. I seran només els vostres vots, quan arribi el moment, els que configurin els escenaris de futur que han de seguir guiant les regnes d'aquest país. Us desitjo el millor per vosaltres i per les persones que estimeu en aquest 2015 que estem a punt de començar. Un any que volem que sigui millor en tots els sentits. Un any que us convido a viure amb intensitat, amb esperança i amb la confiança que sabrem, entre totes i tots, construir una Catalunya millor.

Visca Catalunya!

Barcelona, 30 de desembre de 2014

5. *Iniciativa para el referéndum en Catalunya.* Joan Herrera

<http://www.beersandpolitics.com/discursos/joan-herrera/iniciativa-para-el-referendum-en-catalunya/1488>

¿Por qué estamos aquí?

Hace 36 años, Cataluña aprobó la Constitución con un 90 por ciento de los votos a favor: el índice de apoyo más elevado de toda España.

Hoy en Catalunya existe una situación radicalmente distinta. Todas las encuestas demuestran que una mayoría entorno al 80 por ciento de la población quiere ejercer su derecho a decidir porque no siente la Constitución como propia.

¿Y ustedes no se preguntan qué está ocurriendo?

¿Es todo un capricho?

¿Se han vuelto locos CCOO y UGT, los colegios profesionales, las asociaciones de vecinos, las universidades?

Cataluña había utilizado los cauces constitucionales para ampliar su autogobierno: Parlament, Congreso, Senado y referéndum popular.

Un proceso que entre los cepillos de unos y las sentencias de otros provocó, como ya advirtió el presidente Montilla, una profunda desafección en la sociedad catalana con el Estado.

Como explica Pérez Royo “si la Constitución solo admite el ejercicio del derecho a la autonomía en los términos fijados por la sentencia del TC sobre el Estatut, entonces los catalanes no pueden considerar la Constitución como propia”.

Estamos aquí porque la España de quien nos gobierna no entiende que estamos ante la realidad más plurinacional de toda Europa.

Y eso no sé si es compatible con la España de hoy. Pero si que es radicalmente incompatible con una España que incluya Catalunya.

Estamos aquí porque de la misma forma que los enemigos del Estado del bienestar no dejan de aprovechar la crisis para debilitarlo y convertirlo en residual, los enemigos del autogobierno aprovechan la crisis como excusa para recentralizar como nunca.

Por todo ello si hasta ahora la voluntad mayoritaria del catalanismo conectaba con la voluntad de reformar España, hoy conecta con la demanda del derecho a decidir.

Y digo más. Hoy el debate territorial es sólo una de las expresiones de un fin de etapa de la historia de España, me atrevo a decir que de un fin de régimen.

El fin de régimen se expresa en las movilizaciones del 22M. En las mareas blancas que defienden la sanidad pública. En las mareas verdes que defienden una educación pública. En las Plataformas de Afectados por la Hipoteca que ya no aguantan más una ley que salva bancos y abandona la gente.

Sea por la Sentencia del Estatut, por la reforma del

artículo 135 de la Constitución y por la voladura controlada del pacto social. Sea con la LOMCE, la ley del aborto, o la reforma laboral, hoy el pacto Constitucional se ha roto para muchos.

Yo vengo de una tradición que hizo la Constitución desde la lucha antifranquista, desde la cárcel, desde la negociación, hoy ya no sentimos esta constitución como propia, secuestrada por aquellos que nunca la quisieron, votaron en contra y ahora pretenden empedregarla.

¿Qué les proponemos?

Después de uno de los mayores movimientos ciudadanos que ha vivido nunca Catalunya. Proponemos dar una salida democrática y política a una demanda democrática y política. Les proponemos un acuerdo, un pacto. Creemos que es la mejor solución. Es como lo han resuelto en otras latitudes. Es la posibilidad de que la ciudadanía de Cataluña pueda votar sobre su futuro como país.

Que se delegue a la Generalitat la competencia para autorizar, convocar y celebrar un referéndum consultivo. En los términos del artículo 150.2.

En los términos que se acuerde con el gobierno del Estado, para que los catalanes y las catalanas se pronuncien sobre el futuro político colectivo de Catalunya. Un referéndum no vinculante. Acordado.

Para iniciar un proceso democrático, no para definir en sí mismo una nueva realidad jurídica.

Luego vendría, si cabe, las reformas legales y constitucionales pertinentes.

No hay propuesta mejor que la ciudadanía hable, que la ciudadanía exprese en que dirección hay que caminar.

El Consejo de Europa también considera el referéndum el mecanismo más idóneo y democrático para conocer la voluntad de los ciudadanos en cuestiones de esta naturaleza.

Porque el referéndum es lo que permitiría el debate. Forzaría a unos y otros a hacer propuestas y a discutir en términos democráticos.

¿Qué esperamos?

Una respuesta razonable, democrática, una respuesta políticamente inteligente. Lo razonable, lo democrático y lo inteligente es canalizar la demanda, no negarla.

Hoy se puede responder con diálogo, dando cauce a la demanda mayoritaria de la ciudadanía de Catalunya o con el autoritarismo del desprecio, de la negativa.

Hoy, su deber democrático debería traducirse en sentarse a dialogar y establecer el marco para que se realice un referéndum consultivo.

Lo razonable e inteligente políticamente, por parte de los representantes del Estado, sería permitir la consulta, acordar en los términos en que se realiza.

Sería el momento de plantear un modelo federal. En Catalunya, para unos la propuesta llegaría tarde. Pero otros, que hoy evalúan optar por la independencia ante la falta de alternativas, la escucharían con interés, partiendo de la base del reconocimiento del derecho a decidir, si es

una propuesta de cambio radical del Estado.

¿Qué tememos?

Que hayan decidido no hacer lo razonable, ni responder de forma inteligente. Ni tan siquiera ni responder a su obligación democrática de aceptar el diálogo y sentarse a negociar.

Han decidido hacer como que llueve. Pintar la petición como un capricho. Sin percatarse que la demanda viene acompañada de una de las movilizaciones más intensas y extensas que se han protagonizado nunca en Catalunya.

Han decidido negar el problema. Parapetarse en su percepción, errónea que es todo un soufflé. Aplicando la máxima de Rajoy conforme lo urgente es esperar.

Hoy necesitaríamos un PSOE que no intentase apuntalar lo viejo. O que nuestra derecha simplemente fuese un poquito más británica. Su previsible y anunciado no va a empequeñecer ni a resolver el problema. Van a agrandar la distancia.

Por eso temo que su respuesta será ni queremos ni podemos. Cuando si que pueden. Les ha dado la pista en la que aterrizar el TC cuando ha hablado que el derecho a decidir como “una aspiración a la cual se puede llegar mediante un procedimiento ajustado a la legalidad constitucional y respetando los principios de legitimidad democrática, pluralismo y legalidad”.

Si no pueden es por otros motivos inconfesables. Están atrapados en el anticatalanismo que han sembrado durante tantos años. En el inmovilismo en que se han instalado. Están atrapados entre los fantasmas que a algunos les han encumbrado. No pueden porque les va mejor política y partidistamente con el discurso uniformizador.

Conclusión y cierre: de dónde venimos

Esos son mis argumentos. Democráticos. No les vengo a hablar de derechos históricos. Ni de sangres. Ni linajes. Ni de naciones con miles de años de historia. Ni tampoco de identidades. Vengo de un rincón del mundo con identidades muy cruzadas, incluida la mía.

Es más, a mi me resulta difícil discutir de soberanías con aquellos que hoy son tan celosos de la soberanía española, cuando de forma regular y cotidiana se la regalan a los mercados. Les han entregado nuestros derechos sociales, como hicieron una tarde de agosto en la que no dudaron en pactar la reforma del artículo 135 de la Constitución para consagrar que primero los bancos y después la gente.

Una demanda democrática y transversal. Que hoy se defiende desde aquellos que gobiernan y los que hacemos la oposición más beligerante en Catalunya. Y que conecta con un sentimiento muy amplio y con los programas electorales de CIU, ERC, PSC, ICV-EUiA o CUP.

La ley, el derecho, la Constitución tienen sentido si la realidad social, una demanda compartida por el conjunto de la Sociedad, tienen cabida.

Democracia es ajustar la legalidad a la realidad. Democracia es que no hay problema práctico ni demanda democrática que no tenga solución jurídica.

Hoy dirán que no, una de las expresiones del viejo régimen, el bipartidismo.

De hecho, la única posibilidad que España sobreviva a sí misma, es haciendo que esta otra España surja. La de Machado, la de Lorca. La que reclama en las calles democracia. Igualdad. El final de este capitalismo extractivo que permite rescatar peajes y abandonar a la gente.

Hoy en la Sociedad catalana y en la española hay mayorías suficientes para el diálogo. Este conflicto puede tener una solución democrática o una solución autoritaria. Y las soluciones autoritarias nunca son soluciones perdurables cuando hay, como pasa en Catalunya, una mayoría política y social que no va a aceptar esa solución autoritaria. Pueden dilatar el debate. Pero no lo podrán parar. Cuanto antes lo afronten, mayor capacidad tendrán para intentar convencer con argumentos y con propuestas.

Cuando más tiempo tarden, más difícil lo tendrán para convencer a una sociedad, que en pleno siglo XXI reclama poder hacer lo que hacen en Escocia y el Reino Unido, lo que hicieron en Canadá y en Quebec.

Yo no voy a citar poetas. Me quedo con Montserrat Roig. La democracia no se aprende en el Parlamento, sino en casa. Ser demócrata no es una actitud política. Es una actitud ante la vida.